

Täysistunto

Tiistai 9.12.2025 klo 14.15—2.07

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2025 vp

Lakialoite LA 17/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 29/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 29/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiuru.

Keskustelu

17.08 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt esittelyssä ovat toimeentulotukea koskevat hallituksen esittämät muutokset ja sitä kautta myöskin eräisiin muihin lakeihin tulevat muutokset. Tämä kokonaisuus on todella merkittävä, laaja, ja tällä kertaa tässä esittelypuheenvuorossa en keskity niinkään näihin taloudellisiin vaikutuksiin vaan itse tähän, mitä tässä esitetään tehtäväksi, ja jatkan tämän valiokunnan mietinnön esittelyä niin pitkälle kuin pääsen tällä tavalla toimien. Totean yksityiskohdista nyt sen, että tässä on myöskin yksi lakialoite, jota valiokunta on käsitellyt mutta kuitenkin todennut tässä kokonaisuudessa, että tämä lakialoite ei sisälly tähän valiokunnan mietintöön tietyin perustein, jotka ovat sieltä luettavissa.

On hyvä muistuttaa myös siitä, että tässä kokonaisuudessa on useita pykäläiä, ja käytännössä me olemme myöskin valiokuntana tehneet tähän neljä lausumaehdotusta, joissa nimenomaan tarkastellaan sitä, miten tämä toimeentulotuesta annettava uusi esitys vaikuttaa moniin eri toimijoihin eri elämäntilanteissa, ja sen takia yleislausuman lisäksi on otettu tähän mukaan näitä lausumia, joissa yksittäisiin väestöryhmiin ja heidän toimeentuloonsa ja selviytymiseensä on haluttu erityisesti kiinnittää huomiota. On hyvä vielä todeta, että samassa yhteydessä tähän liittyy myöskin työvoimapalveluiden uudistaminen ja siellä tehtävät työttömyysturvaseuraamukset ja niiden kiristäminen, ja siihen kokonaisuuteen on tulossa myöskin vaikutuksia, jotka on syytä arvioida perustoimeentulotuen puolella. Näistä on tehty nämä lausumat.

Arvoisa puhemies! Lähden nyt esittelemään näitä itse toimia. En ehkä niitäkään ehdi tässä ajassa esitellä, mutta lähdetään liikkeelle. Valiokunta ensinnäkin toteaa, että tässä on nyt tarkoituksena muuttaa toimeentulotukea niin, että toimeentulotuen perusosan tasoa leikataan, toimeentulotuen ansiotulovähennys poistetaan samoin kuin muiden vähäisiksi katsot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

tavien tulojen ja avustusten etuoikeus. Muina perusmenoina huomioitavat terveydenhuoltomenot rajataan välttämättömiin terveydenhuoltokuluihin.

Tässä on tarkoituksena se, että tällä toimeentulotuen perusosan tason leikkauksella haetaan sitä, että sillä vahvistetaan henkilön itsenäistä selviytymistä, vähennetään pitkäaikais- ta toimeentulotukiriippuvuutta ja selkiytetään toimeentulotuen roolia viimesijaisena har- kintaa vaativana perusturvaan kuuluvana etuutena.

Toimeentulotukea on myönnetty vuoden 24 osalta 256 000 kotitaloudelle ja 377 000 henkilölle eli 7 prosentille suomalaisista, mikä kertoo itse asiassa siitä, että viimesijaiseen tukeen on tässä maassa joutunut turvautumaan 7 prosenttia suomalaisista. Perustoimeentu- lotuen menoista puolet rahoitetaan valtion varoista ja puolet kuntien rahoitusosuudella. Nämä menot olivat siis 825 miljoonaa euroa, ja niiden arvioidaan olevan nyt vuonna 25 tä- män täydentävän esityksen mukaan 1 088 miljoonaa euroa. Tässä vähennettäisiin perustoi- meentulotuen menoja 188 miljoonalla eurolla ja lisättäisiin työmarkkinatuen menoja 148 miljoonalla eurolla ja verotuloja 30 miljoonalla eurolla vuodesta 27 alkaen. Nämä vaiku- tukset menoihin ovat siis pienemmät kuin vuonna 26. Ehdotukset tulevat voimaan 1.2. lu- kien, ja ne koskevat aikaisintaan maaliskuun 26 toimeentulotukea.

Tässä aiotaan säästää julkisesta taloudesta 70 miljoonaa euroa etuuskuluja pienentäen ja verotuloja kasvattaen vuoden 27 tasossa. Kansaneläkelaitos tarvitsee toimeenpanoon, tä- hän kaikkien työhön, 10 miljoonaa euroa, ja työvoimaviranomaisille tarvitaan noin 7 mil- joonaa toimeenpanorahaa. Tässä tapauksessa uudistus lisää siis työllisyyttä 1 200 henkilöl- lä, mikä vahvistaisi taloutta 29 miljoonalla eurolla.

Sitten toinen asia, mitä tehdään, on se, että tässä yhteydessä myöskin perusosan tason leikkausta voidaan toteuttaa tietyin toimin.

Ensinnäkin perustoimeentulotuki koostuu siis perusosasta ja tämän päälle muina perus- menoina huomioon otettavista asumismenoista ja terveydenhuoltomenoista. Toimeentulo- tuen perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset tervey- denhuoltomenot ja henkilökohtainen puhtaus, paikallisliikenne, sanomalehti, puhelin ja tietoliikenteen käyttö sekä harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot ja vastaavat henkilöiden ja perheiden jokapäiväiseen toimeentuloon liittyvät kustannukset.

Tässä nyt sitten ehdotettaisiin, että ensinnäkin tämä ensimmäinen alennus voitaisiin teh- dä niin, että yksinasuvien ja vanhempien luona asuvien 18 vuotta täyttäneiden perusosaa leikattaisiin noin 3 prosenttia ja muiden 18 vuotta täyttäneiden perusosaa noin 2 prosenttia. Vuonna 25 yksinasuvan perusosa on 593,55 euroa ja yhteistaloudessa asuvan 18-vuotiaan 504,52 euroa ja vanhempien luona asuvan 18 vuotta täyttäneen 433,29 euroa ja yksinhuol- tajan 676,65 euroa. Lapsen perusosa vaihtelee 415,49 euron summasta 314,58 euroon riip- puen perheen lasten määrästä. Yksinasuvan osalta ehdotettu kolmen prosentin leikkaus si- ten tarkoittaisi 18:aa euroa kuukaudessa. Alle 18-vuotiaan lapsen yksinhuoltajan kohdalla leikkaus olisi 14 euroa kuukaudessa, ja kahden huoltajan perheessä leikkaus olisi noin 19 euroa kuukaudessa.

Valiokunta korostaakin, että kaikki toimeentulotuen saajat ovat lähtökohtaisesti pienitu- loisuutensa vuoksi taloudellisesti haavoittuvassa asemassa eikä toimeentulotukeen oikeu- tetulla ole taloudessaan juurikaan jouston varaa. Perusosan leikkausten arvioidaan vähen- tävän siis myös sitä, millä tavalla tullaan toimeen. Ihmisarvoisen elämän viitebudjetilla vii- tataan THL:n kokoamiin viitteellisiin esimerkkilaskelmiin, joilla voidaan havainnollistaa, kuinka paljon rahaa on käytössä. Valiokunta toteaaakin, että perusosalla katettavien meno- lajien sisältöä ja perusosien tasoa ei toimeentulotukilain voimaantulon jälkeen ole tarkas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

tettu ja pitää välttämättömänä, että perusosan sisältöä ja tasoa tarkastellaan yhteiskunnassa vuosikymmenten aikana tapahtuneet muutokset huomioon ottaen osana sosiaaliturvan uudistamista. Eli tässäkin toiseen kertaan mainitaan, että tämä toimeentulotuki ei ole kovin riittävä, ja tämä on siis valiokunnan yksimielinen kanta.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä velvollisuudesta hakea kokoaikatyötä ja ensisijaisia etuuksia, ja jos ei hae, niin mahdollisuus perusosien tason leikkauksiin tapahtuisi. Tässä tapauksessa esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi se, että toimeentulotuen hakijalla olisi velvollisuus ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi. Tätä kokoaikatyön hakemisen velvoitetta ei esityksen mukaan olisi henkilöillä, joilla on säännöksessä mainittu syy olla vastaanottamatta työtä. Tähän ei kuitenkaan oteta huomioon sitä, että osatyökyvyttömyys... Palaan siihen vielä.

Sitten, arvoisa puhemies, kokoaikatyön hakemisvelvoitteen arvioidaan vähentävän toimeentulotuen menoja 20 miljoonalla eurolla ja lisäävän työmarkkinatuen menoja 31 miljoonalla eurolla. Ensisijaisten etuuksien hakemisvelvoitteiden arvioidaan puolestaan vähentävän toimeentulotukimenoja 65 miljoonalla eurolla ja lisäävän työmarkkinatuen menoja 81 miljoonalla eurolla. Valiokunta pitää toimeentulotuen viimesijaisuuden vuoksi perusteltuna, että toimeentulotuen hakijalle asetetaan selkeä velvoite hakea kokoaikatyötä ja ensisijaisia etuuksia. Tässä valiokunta pitkästi perustelee tätä hakemisvelvoitetta ja siihen liittyvää alentamismahdollisuutta. Esityksen mukaan otetaan käyttöön myös Kansaneläkelaitoksen velvollisuus ohjata hakija ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi tai hakemaan ensisijaista etuutta. Valiokunta toteaa, että Kelalla on näiden muutosten jälkeen, jotka tähän esitykseen lopulta tehtiin perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen, selvästi myöskin info- ja ohjaustehtäviä näitä ihmisiä koskien.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi totean, että perusosan alentamisen edellytykset täyttyvät toimeentulotukilain 10 §:n mukaisesti niin, että jos ihminen ei hae näitä tehtäviä, niin perusosan alentamista voidaan tehdä sen vaikutuksesta arviolta 150 000 maksukuukauden ajalta ensi vuonna. Tämä vähentäisi toimeentulotukimenoja 46 miljoonaa euroa. Tässä ajatuksena olisi, että jos työn tai ensisijaisten etuuksien haku ei jostain syystä onnistu, niin tässä lisätään uusi säännös, jossa perustoimeentulotuen perusosan määrää voidaan alentaa 50 prosentilla. Lisäksi työvoimaviranomaiset voivat alentaa työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn tai kotouttamissuunnitelman laatimiseen tai siinä sovittuihin toimenpiteisiin osallistumatta jättämisen vuoksi toimeentulotukea joko 20 tai 40 prosentilla. Niitä erilaisia kategorioita on monta, niitä on tässä kuvattu.

Myöskin itse perustoimeentulon alentamisen menettelystä on kirjallisesti tehty aika pitkä perustelu valiokunnan esitykseen. Lisäksi todetaan, että me ollaan jouduttu näitä pykälä muuttamaan, koska alun perin tämä esitys oli perustuslain vastainen, ja kun näitä korjauksia on nyt tähän tehty perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla, niin myöskin pykälät ovat muuttuneet siltä pohjalta. Pahoittelut, että en pysty tätä kokonaan esittelemään, mutta totean tähän loppuun, että tämä sisältää myöskin kaksi vastalauseita, ja siten asia ei ole yksimielinen valiokunnassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

17.21 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Sen jälkeen, kun ministeri Purra keväällä 2023 lupasi, että pienituloisilta leikkaaminen ei perussuomalaisille käy, on nämä sanat syöty moneen kertaan ja takki käännetty yhtä moneen kertaan. Valtavia sosiaaliturvaleikkauksia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

sia on tähän asti perusteltu sillä, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevista pidetään huolta, kun toimeentulotukea ei leikata. No, nyt sitä kuitenkin leikataan 70 miljoonaa euroa. Toimeentulotuen tasoleikkaus iskee kaikkiin köyhimpiin suomalaisiin täysin riippumatta siitä, onko heillä terveyttä, työkykyä tai minkäänlaista mahdollisuutta parantaa omaa toimeentuloaan. Tällaista on jälki, kun julistetaan, että empatia ei kuulu politiikkaan.

Kun toimeentulotuen perusosaa leikataan, sen taso jää yhä kauemmaksi THL:n arvioimasta ihmisarvoisen elämän edellytyksiä kuvaavasta viitebudjetista, siis ihmisarvoisen elämän edellyttämästä toimeentulosta. Tämä tarkoittaa sitä, että yhä useampi lapsiperhe joutuu kamppailemaan ravinnon ja asunnon kaltaisten perusasioiden kanssa, lasten harrastuksista puhumattakaan.

Tämän uudistuksen tarkoitus on kuulemma ”kannustaa”, mutta sitä se ei tietenkään tee. Se ainoastaan lannistaa, ja se köyhdyttää. Kelan sosiaaliturvabyrokratia paisuu jopa 10 miljoonalla eurolla, kun toistasataa uutta työntekijää tarvitaan pienituloisten suomalaisten vahtimiseen ja sanktiointiin. Samalla työn tekemisen kannusteita jälleen romutetaan. Toimeentulotuen suojaosa poistetaan, jolloin jokainen työstä saatu euro leikataan suoraan tuesta. Myös vaikkapa joululahjaksi saatava vähäinenkin rahalahja vähennetään jatkossa täysimääräisesti perheen toimeentulotuesta. Tällainen on siis Orpon, Purran ja Grahn-Laasosen joulutervehdys suomalaisille työttömille, joita on oikeistohallituksen politiikan seurauksena nyt muutenkin ennätysmäärä.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on saanut toistatuhatta viestiä tavallisilta pienituloisilta suomalaisilta ja heidän läheisiltään. Nämä viestit kertovat karua kieltä siitä, kuinka hallituksen tekemät historiallisen suuret sosiaaliturvaleikkaukset ovat jo vaikuttaneet ihmisten arkeen ja kuinka nyt käsiteltävät toimeentulotuen leikkaukset tulevat vaikuttamaan. Nämä viestit tuovat hyvin konkreettisesti esiin sen, mistä olemme nyt päättämässä ja minkälaisia käytännön vaikutuksia leikkauksilla on kansalaisten elämään. Koska näiden ihmisten ääni kuitenkin harvoin kuuluu mediassa, saatikka tässä salissa, aiomme tänään lukea saamiamme viestejä. Aloitan nyt luku-urakan.

”Tällä hetkellä olen itse työkyvyttömyyseläkkeellä, ja avopuolisoni saa vain toimeentulotukea. Jos toimeentulotuesta leikataan lisää, se veisi loputkin rippeet meidän toimeentulosta. Joudumme vammaisina ja sairaina kestämaan muun muassa lääkäri-, lääke- ja matkakuluja, joiden takia elämme jo niin tiukoilla, ettei esimerkiksi ruokaan ole usein varaa.”

”Olen yhden teinin totaaliyksinhuoltaja. Käyn pienipalkkaisessa työssä korkeakoulututkinnostani huolimatta. Olen ajautunut ulosottoon. Näemme joka kuukausi nälkää. Arjen pakollisista menoista on vaikea selvitä. Emme pysty ostamaan mitään uutta. Arki on vain selviytymistaistelu, jossa olen vaarassa menettää lopullisesti terveyteni. Työnantaja ei anna lisätöitä tai lisätunteja, vaikka niitä kuinka kysyn. Riikka Purran torihuutelut: ’Menkää töihin!’ on oman elämäntilanteeni valossa irvokasta.”

”Olen osatyökykyinen. Tällä hetkellä työstä jää käteen juuri se 150 euroa, joka on nykyinen suojaosa. Minulla ei ole mahdollisuuksia ottaa töitä vastaan niin paljon, että pääsisin eroon toimeentulotuen tarpeesta, joka syntyi siitä, kun hallitus leikkasi työttömyysetuuden suojaosan. Edes tällä hetkellä töiden tekeminen ei siis ole kannattavaa. Jatkossa kaikesta työstä aiotaan siis rangaista. Hallituksen tarkoitus kaiketi on se, että osatyökykyiset alkavat maksaa oikeudesta käydä töissä. Toisin sanoen työmatkat maksetaan palkasta, jota ei käytännössä uudistuksen jälkeen ole. Tämä vaikuttaa muun muassa sillä tavalla, että on aika välttämätöntä alkaa etsiä pimeitä tuloja huolimatta siitä, että se on hyvin jyrkästi omaa arvomaailmaani vastaan.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Jo näissä kolmessa sitaatissa kahdesta kerrottiin siitä, miten nälkä on palannut Suomeen tämän oikeistohallituksen kurjistusten keskellä. Tämä esitys on hyvä esimerkki siitä, tai itse asiassa huono esimerkki siitä, millä tavalla pienituloisia ihmisiä kuritetaan köyhyydestä ja työttömyydestä ja työkyvyttömyydestä myöskin. Ja todella me vasemmistoliiton kansanedustajat tulemme lukemaan näitä tavallisten ihmisten tarinoita tässä salissa tämän illan aikana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.27 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä todellakin ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotuesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia. Näillä lakimuutoksilla hallitus tavoittelee hallitusohjelman mukaisesti säästöjä toimeentulotukimenoissa kiristämällä toimeentulotuen saamisen ehtoja ja lisäämällä tuenhakijoiden velvoitteita.

Keskusta pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että sosiaaliturvajärjestelmä kannustaa työnteekoon ja ohjaa ihmisiä sopivien etuuksien ja niihin liittyvien palveluitten piiriin. Myös tavoite toimeentulotuen menojen hillitsemisestä, pitkäaikaisen toimeentulotuen käytön vähentämisestä ja sitä kautta julkisen talouden vahvistamisesta ovat kannatettavia.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, lakiehdotuksella on kuitenkin myös kielteisiä seurauksia. Suojaosien poisto heikentää vähäisen ja osa-aikaisen työn tekemisen kannusteita, leikkaukset heikentävät tukea käyttävien lapsiperheiden toimeentuloa, ja kuntien rahoitusosuuden kasvattaminen lisää kuntakentän epävarmuutta. Tiukat ja useimmissa tapauksissa tinkimättömät tuensaajille säädettävät vaatimukset ajavat työttömiksi työnhakijoiksi henkilöitä, joiden työkyky on terveydellisistä syistä heikko. Työvoimaviranomaisten työmäärä lisääntyy enemmän kuin mihin lakiehdotuksessa on varauduttu. Näiltä osin hallituksen esitys on ongelmallinen.

Arvoisa rouva puhemies! Näistä syistä keskusta vastustaa tai suhtautuu varauksellisesti osaan ehdotetuista muutoksista. Toimeentulotuen suojaosaa ei tulisi poistaa, ja toimeentulotuen alentamiseen johtavissa tilanteissa tulisi sallia enemmän tapauskohtaista harkintaa, jotta tuensaajien vaikeita henkilökohtaisia tilanteita voitaisiin huomioida inhimillisemmin.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen mukaan osa-aikatyöstä saatavia vähäisiä, enintään 150 euron suuruisia, työtuloja ei jatkossa voitaisi jättää huomioimatta toimeentulotuen laskelmassa. Keskusta näkee, että pienimuotoinenkin osa-aikatyö on aina pystyttävä vastaanottamaan kannattavasti. Siksi keskusta on vastustanut aiemmin hallituksen tekemää työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosien poistamista ja vastustaa myös toimeentulotuen suojaosien poistamista.

Keskustan näkemys on, että vähäinenkin työssäkäynti tukee työelämätaitoja ja edistää arjen hallintaa. Suojaosan poistaminen voi tarkoittaa sitä, että tällainen vähäinenkin työssäkäynti lakkaa kokonaan ja heikentää näin entisestään tuensaajan työelämään kiinnittymistä. Jo nyt työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosien poistamisella on ollut kielteisiä vaikutuksia osa-aikatyön tekemisen kannusteisiin tilanteessa, jossa on myös aikaisempaa vähemmän tarjolla kokoaikatyötä.

Arvoisa puhemies! Keskusta pitää erittäin tärkeänä, että ihmiset ohjataan ja heitä autetaan hakemaan heille kuuluvia ensisijaisia etuuksia ja pyritään eroon toimeentulokiriipuvuudesta. Samalla katsomme, että toimeentulotuen alentamiselle kirjatut ehdot ja niiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

määräajat ovat liian ehdottomat eivätkä ne salli riittävää tapauskohtaista kohtuullisuusharkintaa.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on erittäin huolissaan hallituksen toimista, jotka ovat johtaneet yhä useamman lapsiperheen tulotason merkittävään laskuun ja lisänneet köyhydessä elävien lasten ja nuorten määrää merkittävästi. Köyhyys eriarvoistaa lapsia ja määrittää voimakkaasti ihmisen elämää. Se vaikuttaa laajasti ihmisen hyvinvointiin, sekä fyysiseen että henkiseen terveyteen. Lapsena koettu köyhyys voi vaikuttaa tutkimusten mukaan pitkälle ihmisen elämään ja mahdollisuuksiin aina aikuisuuteen asti.

Keskusta vastustaa lapsiperheisiin kohdistuvia leikkauksia ja peruisi myös toimeentulotukeen tehtävät lapsiin kohdistuvat leikkaukset. Keskusta suojaisi lapsiperheet toimeentulotukileikkauksilta.

Hallituksen sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveyspalveluitten rahoitukseen tekemien leikkausten ohella epäonnistunut työllisyyspolitiikka ja kyvyttömyys edistää kasvua ovat heikentäneet myös lasten ja nuorten vanhempien edellytyksiä työllistyä, mikä mahdollistaisi perheiden taloudellisen tilanteen kohentumisen ja vähentäisi tarvetta turvautua toimeentulotukeen viimesijaisena etuutena.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustan mielestä on aivan välttämätöntä seurata lakimuutosten vaikutuksia. Seurannassa on arvioitava, toteutuvatko lakimuutoksessa tavoitellut muutokset ja miten lakimuutosten taloudellisten vaikutusten arviointi on onnistunut. Hallituksella on oltava valmius tuoda tarvittaessa eduskunnalle lakimuutokset ongelmien korjaamiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta esittää näiden lakiehdotusten hylkäämistä ja myöskin lausumia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

17.33 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Meneillään olevan hallituskauden aikana tässä salissa on nähty monenlaisia esityksiä, mutta nyt käsittelyssä on yksi hallituksen julmimmista toimista. Käsittelyssä on leikkaus ja monenlaiset heikennykset toimeentulotukeen — tukeen, joka on yhteiskunnan viimesijainen keino turvata ihmisarvoinen elämä. Ei tarvitse olla kummoinen salapoliisi, että ymmärtää tämän leikkauksen kohdistuvan juuri niihin, jotka ovat jo valmiiksi yhteiskuntamme heikoimmassa asemassa ja joiden tilannetta hallitus on menneellä kaudella entisestään heikentänyt. Valiokunnan asiantuntijalausuntoja lukiessa on vaikea käsittää, että tässä salissa istuu poliitikkoja, jotka aikovat viedä tämän leikkauksen oikeasti maaliin asti.

Arvoisa rouva puhemies! Yksi suomalaisten vahvuuksista on ollut kyky mukautua muuttuviin olosuhteisiin. Sen taustalla on ollut luottamus siihen, että ympärillä on turverakkeja ja palveluita, jotka kannattelevat silloin, kun elämä sitä vaatii. Ajatus siitä, että heikoimmasta pidetään huolta, on ollut laajasti jaettu, ja sen varaan hyvinvointivaltiomme on aikoinaan rakentunut. Kenenkään ei ole haluttu joutuvan kohtuuttoman tilanteen eteen, ja silloinkin, kun sinne on jouduttu, polkuja pois on ollut tarjolla. Mutta nyt on kyllä saavutettu piste, jossa osalta väestöstämme vaaditaan liikaa. Maamme hallitus asettaa toimilaan kaikkein huono-osaisimmat täysin kohtuuttomaan asemaan, vastoin pääministerin kauniita lupauksia.

Hallitus perustelee leikkauksiaan milloin säästöillä, milloin kannustamisella. Tämä esitys kohdistaa toimeentulotukeen sekä tasoleikkauksen että uusia sanktioita, jotka voivat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

jopa puolittaa tuen. Taloudellisen tilanteen heikentäminen ei tee toimeentulotuen varassa olevista entistä terveempiä, koulutetumpia eikä ratkaise sitä elämäntilannetta, jonka vuoksi tukea ylipäättään tarvitaan. Työmarkkinoille pääsy ja tuen tarpeen vähentäminen edellyttäisivät aivan toisenlaisia toimia kuin näitä rangaistuksia, joita oikeistopuolueet haluavat kutsua kannustimiksi. Ensin pitäisi olla työpaikkoja ja riittävät sekä monipuoliset palvelut niihin ohjaamiseen, ja jos hallitus todella haluaa kannustaa työntekoon, niin suojaosien, jotka aiemmin leikattiin työttömyysturvasta, asumistuesta ja nyt tämän esityksen myötä toimeentulotuesta, palauttaminen olisi sellainen väline, ja siksi sen poistaminen tästä viimesijaisestakin turvasta on hölmöläisen hommaa.

Hyvä hallitus, ensin te leikkasitte sosiaaliturvaa niin, että ihmiset ajautuivat toimeentulotuen varaan, ja nyt te heikennätte myös sitä, ikään kuin ihmiset voitaisiin tällä tavoin ajaa pois tuen piiristä, johon he ovat teidän toimienne takia joutuneet. En tiedä, mihin te kuvittelette tai haluatte heidän päätyvän, mutta tämä teidän luomanne käsittely ei tuota varmasti kuin kasvavaa köyhyyttä ja sen mukana tulevia uusia lieveilmiöitä, joilla on sitten hintansa sekä inhimillisesti että kansantaloudellisesti.

Kun hallitus toistelee usein, että taloustilanne pakottaa leikkaamaan, niin on pakko kysyä: Pakottiko se sama taloustilanne tekemään näiden leikkausten rinnalla veronalennuksia suurituloisille? Onko esimerkiksi yhteisöveron laskemisen edistäminen välttämätöntä samaan aikaan, kun sairaita lapsia ja yksinhuoltajia ajetaan kohti köyhyyttä?

Arvoisa rouva puhemies! Lopulta tässäkin on kyse vain julmasta arvovalinnasta, joka jatkaa hallituksen linjaa eriarvoisuuden kasvattamiseksi. Tätä on vaikea hyväksyä ja vielä vaikeampi ymmärtää. Esitys ei ratkaise yhtäkään yhteiskunnallista ongelmaa, se vain luo uusia niiden jatkoksi, joita hallitus ei ole kyennyt tähänkään asti hoitamaan.

Lopuksi haluan muistuttaa salin oikeaa reunaa siitä, ettei köyhyys, työttömyys tai huono terveydentila ole valinta vaan usein osa niitä rakenteita, joita tässä istuntosalissa päätöksillä luodaan tai korjataan. Toivonkin, että eduskunta hylkää tämän lakiesityksen.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Koskela edellä totesi, eduskuntaryhmämme on saanut valtavan määrän arjen kertomuksia siitä, miten tämä toimeentulotuen leikkaus heidän elämäänsä vaikuttaa. Me aiomme niitä tänään täällä lukea, ja koska kellossa on vielä muutama minuutti aikaa, niin luen tästä muutaman kertomuksen — toivottavasti paikalla olevat hallituspuolueiden jäsenet nyt sitten kuuntelevat, kun tämän lakiesityksen hylkäämisestä muutaman päivän päästä äänestetään.

”Kokisin entistä suurempaa köyhyysstressiä ja joutuisin entisestään vähentämään kuluista. Olen joutunut elämään yhä pahemmassa köyhyysstressissä, koska sosiaalitet eivät riitä edes minimitarpeisiin asti. Lapseni kärsivät joka päivä leikkausten aiheuttamasta köyhyyshäpeästä ja joutuvat murehtimaan, voivatko pyytää minua ostamaan esimerkiksi koulutarvikkeita vai onko meillä varaa siihenkään.”

”Kolme prosenttia voi olla jollekin vähän. Meille se on paljon. Se on heti pois ruokakau-pasta, koska laskujakaan ei voi maksaa vähemmän, mitä lasku on, joten se on ostosta pois. Monivaivainen kuntouttavassa työtoiminnassa, mutta nyt sekin näyttää, ettei kauaa onnistu terveyden vuoksi. Miten siis voin tehdä kokoaikatyötä, jota ei meillä täällä ole terveillekään antaa? Lasten harrastukset lopetettiin. Kaikki on nettiä myöten katkaistu. Vain puhe-linliittymät on, joista teini jakaa koneelle, että saa tehdä koulutehtävät.”

Arvoisa rouva puhemies! Jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

17.39 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kaksi lakipakettia ollut jo aiemmin, ja nyt tämä on kolmas. Me puhutaan saman asian eri puolista koko ajan tässä ja liikutaan eri kulmista tämän kokonaisuuden osalla. Sinänsä se on hyvä, että nämä ovat kaikki peräkkäin, mutta nämä olisivat voineet olla kaikki samassa lakikokonaisuudessa, ja sitä kautta olisi tullut se kokonaisarviointikin paremmin tehtyä.

Hallituksen esitys 116/2025 tuo työllisyyspalveluiden ja ensisijaisen etuuden piiriin henkilöitä, joista kaikilla ei ole mahdollisuutta osallistua kokoaikaiseen työhön esimerkiksi henkilökohtaisen tilanteen vuoksi. On muistettava, että työttömyysetuus on vastikkeellinen etuus, jota saadakseen henkilön on oltava työmarkkinoiden käytettävissä.

Hallituksen esitys sisältää useita kiristyskiä.

Toimeentulotuen hakijan velvollisuutta ilmoittautua työttömäksi kokoaikaiseksi hakijaksi kiristetään sanktioilla. Jos perustoimeentulon hakija ei ilmoittautuisi työttömäksi kokoaikatyön hakijaksi tai hakisi ensisijaista etuutta, hänen perusosaansa voitaisiin alentaa 50 prosenttia — 50 prosenttia. Lisäksi mahdollistetaan toimeentulotuen perusosan 20:n tai 40 prosentin alentaminen useammin. Täällä tehdään sanktioilla todella kovaa politiikkaa.

Sitten meillä tulee illalla myöhemmin vielä hallituksen esitys 108, jossa työttömän työnhakijan moitittava toiminta johtaa siihen, että ensimmäisestä tulee sanktio. Nyt tämän lakiesityksen yhteydessä on selvitetty, että vuonna 23 muistutuksia tehtiin lähes 200 000, ja 80 prosenttia niistä ensimmäisistä muistutuksista johti siihen, että muita toimenpiteitä ei enää tarvittu, asiat tulivat kuntoon sillä. Tämä kuvastaa tätä tilannetta, että sanktioilla yritetään ohjata kovasti toimenpiteitä.

Tämä tuo nytten työttömien työnhakijoiden määrään keskimäärin kuukaudessa noin 16 000 henkilöä, ja vuositasolla uusien työnhakijoiden määrän arvioidaan olevan noin 44 000 henkilöä, eli isoja määriä henkilöitä tulee työllisyyspalveluiden piiriin.

Arvoisa rouva puhemies! Työkyvyttömiä pakottaminen työnhakijoiksi on tämän esityksen suurimpia epäkohtia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijalausunnoissa pidettiin ongelmallisena ehdotusta, jossa velvoitetta ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi laajennetaan koskemaan myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole työkykyisiä heille annetun lääkärinlausunnon mukaan. Samoin työvoimapolkujen peruseriaatteena on edistää työmarkkinoiden käytettävissä olevien henkilöiden työllistymistä. Henkilöiden ohjaaminen työttömyysturvan ja työvoimapolkujen piiriin vain toimeentuloon liittyvien perusteluiden vuoksi on ristiriidassa koko palvelujärjestelmän tarkoituksen kanssa. Työllisyyspalveluissa on tarkoitus, että haetaan ja päästään työelämään ja työllistytään, ja nyt tätä viedään sinne ensisijaisen etuuden piiriin muista syistä. Tämä on todella iso asia.

Sitten tässä on vielä tällainen systeemi, virhe mielestäni, että kun sinne työllisyyspalveluiden piiriin viedään ihmisiä, niin siellä sitten katsotaan, millä työkyvyllä hän on varustettu, ja jos ei ole työkykyä jäljellä, niin eläke- tai muita vastaavia tämänsuuntaisia ratkaisuja on mahdollista tehdä vain sitä kautta. Tässä on jännä ilmiö, että mennään sinne hakemaan töitä, ei ole työkykyä ja sitten pannaan eläkkeelle. Voi ajatella, pitääkö tämäkin kierros tehdä näitten toimenpiteitten kautta.

Myös työllisyyspalvelujen resursseista olen tässä jo monta kertaa puhunut.

Arvoisa rouva puhemies! Käytän seuraavan puheenvuoron, kun jää näin pahasti kesken.
— Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

17.44 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Toimeentulotuki on korjattava. Se on menettänyt tarkoituksensa ja karannut hallinnasta. Vieraskielisten osuus tuensaajista on 30 prosenttia, ja esimerkiksi arabiankielisistä 54 prosenttia saa tukea.

Tämän lakiesityksen tavoitteena on selkeyttää toimeentulotuen eli sosiaalijärjestelmän roolia nimenomaan viimesijaisena harkinnanvaraisena tukena, joka täydentää ensisijaisia etuuksia, muttei korvaa niitä. Tavoitteena on vähentää pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta ja kannustaa hakeutumaan kokoaikatyöhön tai ensisijaisten etuuksien piiriin. Tämä on tärkeää sekä yksilön oman taloudellisen pärjäämisen että julkisen talouden kestävyysnäkökulmasta.

Esitys mahdollistaa perusosan alentamisen 50 prosentilla, jos hakija ei kehotuksista huolimatta ilmoittaudu kokoaikatyön hakijaksi tai hae hänelle kuuluvaa ensisijaista etuutta. Valiokunta kuitenkin painottaa, että perusosaa ei saa alentaa, jos se vaarantaisi ihmisarvoisen toimeentulon tai olisi muutoin kohtuutonta. [Minja Koskela: Niin tässä käy!] Alennus ei myöskään koske asumis- ja terveydenhuoltomenoja, jotta ihmisten perusturva ei vaarantuisi.

Arvoisa puhemies! Ansiotulovähennyksen poistaminen täysi-ikäisiltä yhtenäistää järjestelmää ja selkeyttää etuuksien määräytymistä. Vuokran maksaminen suoraan vuokranantajalle ehkäisee häätöjä ja asunnottomuutta, mikä on sekä inhimillisesti että taloudellisesti järkevää. Lisäksi Kela velvoitetaan tarvittaessa tekemään huoli-ilmoitus sosiaalihuoltolain mukaisesti, jotta haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset eivät jää ilman tukea.

Työnhakuvelvollisuus kohdistuu kokoaikatyöhön, mutta siitä vapautetaan henkilöt, joilla on laissa määritelty peruste, kuten pienten lasten hoito, laitoksessa oleminen, ase- tai siviilipalvelus, omaishoito tai päätoiminen opiskelu opintotuella. Valiokunta korostaa, että työkyky on huomioitava yksilöllisesti eikä velvoitteita saa soveltaa mekaanisesti.

Arvoisa puhemies! Valiokunta muistuttaa myös, että toimeentulotukilaki on yli 25 vuotta vanha ja monin osin vaikeaselkoiseksi muuttunut. Kokonaisuudistus on siis tarpeen, jotta Kela ja hyvinvointialueet voivat toimia saumattomasti yhdessä asiakkaiden parhaaksi.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys vahvistaa järjestelmän selkeyttä, tukee työllistymistä, vähentää riippuvuutta viimesijaisista etuuksista ja hillitsee menojen kasvua samalla, kun se turvaa heikommassa asemassa olevien välttämättömän toimeentulon.

Muut Pohjoismaat ovat jo tehneet nämä korjaustoimenpiteet. Suomen sosiaalijärjestelmä tulee nyt uudistaa, sillä maamme työtä tekevien ja yrittäjien verotulot eivät yksinkertaisesti riitä tällaiseen tukitoimintaan. Suomen sosiaaliturvan tulee kuulua vain suomalaisille. Tämä vaatii jatkossa perustuslain muutoksen, ja ennen sitä tulee tehdä se, että tuki rajataan yli kymmenen vuotta Suomessa asuneille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru ja edustaja Koskela, vastauspuheenvuorot, ja sen jälkeen edustaja Strandman, mikäli hän niin haluaa. Sitten jatketaan puhujalistaa. — Edustaja Kiuru.

17.48 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt näkee kyllä tämän retoriikan huipun. Siis Suomen minimisosiaaliturvasta, viimesijaisesta sosiaaliturvasta, esitetään ihan pakkana, että siitä voidaan vielä leikata. En tiedä, onko kukaan huolissaan köyhistä suomalaisista, mutta näyttää siltä, että perussuomalaisissa ei ole kukaan.

Minusta tämä on käsittämätöntä, että me ajatellaan, että suomalainen perustuslaki voi jättää suojelematta näitä kaikkein köyhimpiä. Ajatellaan, että jos perussuomalaiset halua-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

vat käydä keskustelua siitä, että myöskin joku ulkomaalaistaustainen on voinut saada toimeentulotukea, niin se ajaa siihen, että se on oikein, että kaikkien toimeentulotukea voi alentaa, siis 18 euroa, tässä tilanteessa, kun meillä on useita huomautuksia maailman eri instituutioista, että meillä on liian vähäinen toimeentulotuki. Meillä on itse asiassa huomautuksia sekä tässä että edeltävässä, juuri käsitellyssä esityksessä, jossa sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta tämän toteaa, [Puhemies koputtaa] ja silti täällä käytetään tällainen puheenvuoro — ja lopulta lähdetään myös pois.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

17.50 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset puhuvat maahanmuutosta siksi, että ihmiset eivät huomaasi, että he leikkaavat tässä pienituloisilta suomalaisilta ihmisiltä. Siitä tässä on kyse, ja siitä on kyse myös näissä esimerkeissä, joita edustaja Strandman äsken tässä esitti.

On syytä huomioda, että suuri osa näistä toimeentulotuen saajista on ukrainalaisia sotapakolaisia. Eli onko nyt niin, että perussuomalaiset haluavat viedä näiltä ukrainalaisilta sotapakolaisilta tämän viimesijaisen turvan pois. Toivoisin, että ei olisi. Ajattelin, että se yksi asia, josta tässä salissa löytyy yhtenäisyyttä, on se, että ukrainalaisia ja Ukrainaa tulee tukea.

Sitten toinen asia, mikä tässä oli erittäin epäjohtamukaista, oli puhe tästä työhön kannustamisesta. Tämän esityksen tiimoilta syntyy velvoite hakea työtä silloinkin, ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi myös niissä tilanteissa, joissa lääkäri on todennut, että työkykyä ei ole. Miten, edustaja Strandman, työkyvytön ihminen voi saada töitä ilmoittautumalla työttömäksi työnhakijaksi? Ei tietenkään mitenkään, mutta tämä kertoo vain siitä, että tämän esityksen tarkoitus [Puhemies koputtaa] on kurittaa köyhiä ja kurittaa työkyvyttömiä. [Puhemies: Aika!] Tässä ei ole mitään muuta järkeä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako edustaja Strandman kommentoida?

17.51 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt haluan sanoa sen, että Helsingissä perhe voi saada jopa 4 000—5 000 euroa kuukaudessa verottomana, lisäksi asumiskulut ja harrastusrahat. Lisäksi maksetaan vesi, sähkövakuutus, usein vuokravakuus, ja myös hyvinvointialueet voivat maksaa täydentävää tukea. [Vasemmalta: Mikä on lähde?] Meillä ei ole varaa tällaiseen toimintaan, ja kyse ei ole siitä, että perussuomalaiset haluaisivat köyhiltä leikata tai tämä heikentäisi... [Välihuutoja vasemmalta] — Anteeksi, puheenvuoro on minulla nytten, kiitos. — Vieraskielisten osuus tuensaajista on jo lähes 30 prosenttia. Muissa Pohjoismaissa nämä ehdot ovat tiukemmat ja tuet pienemmät. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

17.52 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tämä on harvinaisen julma petos jopa hallituksen mittareilla. Tällä kaudella on kyllä tullut erittäin selväksi, ettei köyhyyden, syrjäytymisen, asunnottomuuden ja tuloerojen kasvulla ole oikeistolle mitään merkitystä. Vaikeassa tilanteessa olevien ihmisten elämän vaikeuttamisella entisestään ei ole mitään väliä. Edes lapsiperheköyhyyden lisääminen ei näköjään haittaa oikeistopuolueita yhtään. Turvalli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

suudesta kyllä puhutaan paljon, mutta ei nähdä edes sitä, kuinka ihmisten pahoinvoinnin ja eriarvoisuuden tietoisella kasvattamisella on kytkös myös turvallisuuteen. Me olemme kyllä jatkuvasti saaneet kuulla, kuinka hallitus on perustellut näitä aiempia sosiaaliturvaan tehtyjä leikkauksia sillä, että niiden vaikutuksia kompensoi toimeentulotuki. Ja vielä useammin hallitus on väittänyt, ettei kaikkein köyhimmiltä kuitenkaan leikata. Nyt te olette saaneet aikaan sen, että yhä useampi tarvitsee toimeentulotukea hallituksen päätösten takia, ja nyt senkin tasoa leikataan. Perussuomalaisen puheenjohtaja Riikka Purran lupaukset siitä, että pienituloisilta ei leikata, tai hallitusohjelman nimi ”Vahva ja välittävä Suomi” tuntuvat tässä tilanteessa huonoilta vitseiltä.

Arvoisa puhemies! Myös minä haluan, että niiden ihmisten ääni, joiden elämää te tahallaan haluatte vaikeuttaa, kuuluu tässä salissa, ja vain, koska teille miljonäärien veroalet on tärkeämpi arvovalinta kuin lasten pitäminen pois köyhyydestä, tärkeämpi kuin se, että ihmisillä riittäisi raha edes ruokaan. [Pia Sillanpää: Ei pidä paikkaansa!]

Aloitan. Ensimmäinen sitaatti: ”Ennen leikkauksia tulin toimeen opintotuella ja asumistuella. Nykyisin huoli rahasta on läsnä joka päivä, mikä vaikuttaa huonontavasti mielenterveyteen ja aiheuttaa ylimääräistä stressiä. Haluan suorittaa opintoni tavoiteajassa, mutta en tiedä, kykenenkö siihen, koska taloudellinen tilanne on huono.”

Uusi sitaatti: ”Jos en karsi pakollisista lääkkeistä, joudun jättämään vaatteiden ja kenkien oston sekä vähentämään terveellisten ruokien ostoa. Vyötä on kiristettävä, aterioita jätettävä väliin, käveltävä kirjaimellisesti puhki kuluneissa lenkkareissa sekä jätettävä hammaslääkärin laskut maksamatta, mikä lisää terveysmenoista ja hautajaisista johtuvia jo roikkuvia ulosottoja. Korkoja veloitetaan, pääoma ei pienene.”

Uusi sitaatti: ”Olen vaikeasti työllistytvä mielenterveyskuntoutuja ja autismikirjon koululaisen yksinhuoltaja. Toimeentulotuki tuntuu yleensä riittävältä tammikuussa ja vuoden edetessä alkaa tuntua riittämättömältä. Joulut ovat vaikeaa aikaa. Kolmen prosentin leikkaus vastaa sitä, että tilanne on tammikuussa valmiiksi loppuvuoden kaltainen, mutta sitä en uskalla ajatellakaan, miltä se loppuvuodesta tuntuu. Teen myös satunnaisia keikkoja kokemusasiantuntijana. Ansiot yleensä mahtuvat toimeentulotuen ansiotulovähennykseen, vaikka Kela usein yrittääkin keksiä tekosyitä jättää sen huomioimatta. Ansiotulovähennyksen poistolla menisi se vähäkin järki tehdä tuollaisia hommia, joilla harva työllistyy kokopäiväisesti, mutta yhteiskunnallisesti se on merkittävää ja itselleni lisäävät osallisuuden kokemusta.”

Seuraava sitaatti: ”Olen itse työkyvytön työtön ja olen elänyt jo seitsemän vuotta toimeentulotuella. Tiedän omakohtaisesti, että toimeentulotuki ei ole mikään helppo tie vaan viimesijainen turvaverkko, joka mahdollistaa selviytymisen arjessa. Kun hallitus leikkaa jo valmiiksi niukasta perusosasta ja poistaa suojaosan, se ei vähennä kenenkään köyhyyttä, se syventää sitä. Sanktioiden kiristäminen tuntuu erityisen kohtuuttomalta meille, jotka olemme täysin riippuvaisia tästä tuesta. Jo nyt jokainen euro menee asumiseen, lääkkeisiin ja ruokaan. Kun tästä viedään vielä lisää, ollaan tilanteessa, jossa ihmiset joutuvat valitsemaan, syövätkö vai maksavatko laskunsa. Toimeentulotuen pitäisi olla turva niille, jotka eivät syystä tai toisesta voi elättää itseään. Nyt siitä ollaan tekemässä rangaistusta. Köyhyys ei katoa sanktioimalla, se vain lisää epätoivoa ja syrjäytymistä.

Uusi sitaatti: ”Aikaisemmin pystyin hengittämään ja osa-aikatyön tekeminen oli jonkinlainen kohennus elämänlaatuun ja taloudelliseen tilanteeseen. Minulle 50 prosentin työaika toimistotyössä on tosiaankin minun 100 prosenttia, enkä enempään pysty. Saan soviteltua peruspäivärahaa, palkalla ei tule yksin toimeen. Leikkauksien jälkeen olen menettä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

nyt melkein 300 euroa kuussa erityisesti asumistuen ja työttömyysetuuksien suojaosan poiston takia. Orpon hallitus ei välitä meistä sairaista ja osatyökykyisistä tippaakaan.”

Seuraava sitaatti: ”Köyhdyntä entisestään. Nytkään eivät rahat riitä ruokaan. Ilta-alennuksista en ole saanut mitään, koska täällä on vain yksi kauppa ja kilpailu kovaa vähistä alennustuotteista. Yritän kolme lasta elättää itsekseni. Ollaan liian kalliin asunnon takia todella tiukilla. Edullisempaa asuntoa ei täällä pienellä paikkakunnalla ole. En voi kauemmas muuttaa sairaan isäni takia, on pysyttävä hänen lähellään. Enää ei ole edes varaa hygieniatuotteisiin, eikä sosiaalitoimistotakaan saa apua. Leipäjonossa olen käynyt vointini mukaan, mutta gluteenittomuuden takia usein tyhjin käsin lähdän pois. Minulla on ihmispelko, joten ei ole helppoa leipäjonoon meno. Syön enää kerran päivässä, että lapsille riittää annostellusti ruokaa. Minulla on myös mielenterveysongelmia ja fyysisiä sairauksia, sen takia olen työtön työnhakija. Joka päivä kun miettii, että kuun puoleksavälissä on rahat loppu, niin mielenterveys käy todella syvissä vesissä.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

17.59 Pia Lohikoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on erittäin hyvin muistissa, mitä perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra sanoi haastattelussa kevään 2023 eduskuntavaalien alla. 16.3.2023 julkaistussa haastattelussa Riikka Purra sanoi: ”Kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista. Se ei meille käy.” Vaalien jälkeen perussuomalaiset pettivät tämän lupauksensa totaalisesti. Purran sakset ovat viuhuneet kaikkialla, myös pienituloisten etuuksien kimpussa. Perussuomalaisille todellakin on käynyt köyhien kyykyttäminen, työttömyysturvan ja asumistukien leikkaukset. Aiemmin hallituksen riveistä heidän tekemiään sosiaaliturvan leikkauksia perusteltiin sillä, että ihmiset voivat kuitenkin hakea toimeentulotukea, mutta kuinkas ollakaan, nyt tämä oikeistohallitus leikkaa myös toimeentulotukea.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta kokoontui itsenäisyyspäivän jälkeisenä sunnuntaina 7.12. ylimääräiseen kokoukseen. Näin siksi, että hallituspuolueilla oli kiire antaa kaikista köyhimmille suomalaisille surullinen joululahja, eli he halusivat viedä läpi nämä toimeentulotuen leikkaukset. Hallituspuolueet haluavat toteuttaa kiireellä toimeentulotuen leikkaukset, joita yksikään asiantuntijataho ei kannattanut, ei yksikään, ja jotka iskevät kovaa kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin: lapsiperheisiin, nuoriin ja vanhuksiin. Olin itse mukana tuossa sunnuntain kokouksessa, koska olen sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäsen. Tässä valiokuntakäsittelyssä teimme sunnuntain aikana yhdessä opposition muiden edustajien kanssa lukuisia muutosesityksiä ja äänestimme kymmeniä kertoja, mutta mitkään lievennykset eivät menneet läpi, eivät mitkään. Jätimme mietintöön vastalauseen, jossa mukana vasemmistoliiton lisäksi ovat myös demarit ja vihreät. Keskusta teki omansa.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat olivat lausunnoissaan laajasti huolissaan äärimmäisen köyhyyden lisääntymisestä. Esimerkiksi Kelan lausunnon mukaan ei ole lainkaan selvää, miten ihmisten sairaudet, mielenterveyden ongelmat tai elämäntilanteen kriisit otetaan jatkossa huomioon. Ihmiset kamppailevat jo valmiiksi monimutkaisen järjestelmän kanssa, jonka tarkoituksena olisi turvata ihmisarvoisen elämän kannalta välttämätön viimesijainen toimeentulon tuki, ja nyt tätä tukea rajataan ja tasoa leikataan rajusti. Lakimuutos lisää sanktioita, se kiristää sosiaaliturvaa, mutta se ei vahvista palveluja, joita ihmiset eniten tarvitsivat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Tämä leikkaus ei myöskään ole mikään säästö. Tämä leikkaus lisää köyhyyttä, terveyseroja, epätoivoa ja turvattomuutta. Tuloksena on inhimillistä kärsimystä ja yhteiskunnallisia ongelmia, jotka tulevat tulevaisuudessa erittäin kalliiksi. Ja me tiedämme, että köyhyys periytyy. Nyt oikeistohallitus on päättänyt tuottaa lisää ylisukupolvista köyhyyttä ja taloudellista ahdinkoa. En voi ymmärtää, miksi tämä oikeistohallitus on niin julma. Miksi lapsia ja nuoria rangaistaan perheiden köyhyydestä?

Arvoisa puhemies! On tärkeää muistaa, että toimeentulotuki ei ole mikään automaattinen raha. Se on viimesijainen etuus. Jokaiselta lasketaan ensin perusosa, joka on tarkoitettu ruokaan ja välttämättömään arkeen. Kaikki muu on haettava erikseen. Asumismenot haetaan erikseen, lääkkeet haetaan erikseen, lasten harrastusmenot haetaan erikseen. Jokainen tuki vaatii oman hakemuksensa, omat liitteensä ja uuden päätöksen. Perheet ja yksin asuvat joutuvat todistamaan menonsa ja tulonsa kuukausi toisensa jälkeen. Lisäksi tärkeä asia unohtuu keskustelussa usein. Moni ei edes hae kaikkia etuuksia, joihin olisi oikeutettu, koska ei halua joutua loputtomaan hakemusbyrokraatiaan, jossa tukiin liittyy eri lomakkeita, liitteitä ja määräaikoja. Kela on arvioinut, että jopa kymmeniä miljoonia euroja jää joka vuosi kokonaan hakematta.

Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa nyt köyhimmistä köyhimpien ihmisten toimeentulotukea, vaikka nykyiselläänkään toimeentulotuen perusosa ei tutkimusten mukaan kata ihmisarvoisen elämän viitebudjetin tasoa kuin harvoissa tapauksissa. Suomihan on jäänyt myös sosiaalisen eriarvoisuuden tarkkailuluokalle talouden tarkkailuluokan lisäksi. Toimeentulotuen leikkaus koskee kaikkia tukea tarvitsevia. Tilanne kuitenkin pahenee, mikäli nämä ihmiset eivät hakeudu työttömiksi työnhakijoiksi tai ensisijaisen etuuden piiriin. Tällöin toimeentulotuen perusosa puolitetaan, minkä jälkeen näiden ihmisten on selviydyttävä alle 300 eurolla kuukaudessa. Tällä rahalla on hankittava ruoka, vaatteet, hygieniatarvikkeet, maksettava bussiliput, puhelin- ja tietoliikenneyhteydet, ja terveysmenot rajataan vain välttämättömiin lääkkeisiin. Harkintaa siitä, leikataanko perusosaa 50 prosentilla, tekevät Kelan virkailijat. Heillä ei ole sosiaalihuollon koulutusta. He eivät edes tapaa ihmisiä, vaan tekevät harkinnan papereiden perusteella, koska näin Kelan kuuluukin toimia.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto pyysi ihmisiä kertomaan omista kokemuksistaan toimeentulotuen ja sosiaaliturvan heikennyksistä. Yli 1 200 ihmistä vastasi ja kertoi omista kokemuksistaan. Luen nyt lopuksi kaksi sitaattia: ”Esimerkiksi työmarkkinatuesta leikkattu suojaosa vähensi omat työtuloni yli 300 eurosta kuukaudessa 0—50 euroon kuukaudessa, koska laskelmien mukaan minun ei kannattanut tehdä töitä, toisin kuin jos se olisi jätetty. Olisin voinut tehdä töitä eikä olisi tarvinnut hakea toimeentulotukea tuolloin.” ”Täytyy vaihtaa asunto halvempaan ja ostaa ruokaa, jos jää rahaa siihen. Jos ei, sitten mennään ruokajonoon.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

18.07 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa herra puhemies! Niin sanotun kokonaisuudistuksen nimissä Orpon hallitus ehdottaa massatyöttömyyden keskellä toimeentulotukeen useita heikennyksiä. Näitä ovat perustoimeentulotuen perustason yleinen alentaminen, perustoimeentulotukeen vaikuttavien muiden kuin perusosaan sisältyvien terveydenhuoltomenojen rajoittaminen, perustoimeentulotuella korvattavien asumismenojen määrittelyn muuttaminen ja sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristäminen sekä 150 euron suojaosan poisto 18 vuotta täyttäneiltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Hallituksen esityksen mukaan nyt tehtävät muutokset vahvistaisivat henkilön itsenäistä selviytymistä ja vähentäisivät pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta. Tämä on erittäin kannatettava tavoite sinänsä, koska tiedämme kaikki, kuinka passivoiva toimeentulotuki on varsinkin, jos sen saanti pitkittyy. Tosiasiallisesti kyseessä on kuitenkin mekaaninen leikkauslaki, joka mahdollistaisi toimeentulotuen perusosan leikkaamisen jopa puolella. Tästä hallitus on laskenut saavansa 70 miljoonan euron säästöt. Esitys sisältää siis lukuisia heikennyksiä yhteiskunnan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten toimeentuloon, sillä toimeentulotuen saajat kuuluvat pienituloisimpien ja huono-osaisimpien väestöryhmien joukkoon.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijalausuntojen mukaan esitetyt muutokset lisäävät absoluuttista köyhyyttä, heikentävät edes pienimuotoisen työn tekemisen kannusteita sekä uhkaavat johtaa kohtuuttomiin seurauksiin esimerkiksi terveysongelmista kärsivien ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden kohdalla. Kun hallituksen tekemiä sosiaaliturvapäätöksiä tarkastellaan kokonaisuutena, ne edelleen kasvattavat toimeentulotuen tarvetta ja siten myös lisäävät pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta. On huomionarvoista, että nämä lakimuutokset johtavat käytännössä täysin päinvastaiseen lopputulemaan suhteessa esitettyihin tavoitteisiin.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuutta tarkastellen mielestäni kaikkein räikeintä on se, että Orpon hallitus on perustellut aikaisempia suomalaisten sosiaalietuisuuksiin, ensisijaisiin etuisuuksiin, tehtyjä leikkauksia sillä, että toimeentulotuki kompensoi tulonmenetyksiä kaikkein pienituloisimpien kohdalla. Nyt esityksessä kuitenkin leikataan mekaanisesti vähimmäisturvaa myös sellaisilta henkilöiltä, joilla ei ole tosiasiallisia edellytyksiä parantaa omaa toimeentuloaan esimerkiksi terveydellisistä syistä. Tämä on, hyvät kollegat, paitsi häpeällistä, myös epäinhimillistä.

Yksi merkittävimmistä epäkohdista liittyy siis siihen, että esitys ei huomioi toimeentulotukea saavien ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää heille asetettuja velvoitteita, eikä ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita oteta huomioon. Erityisen räikeästi tämä näkyy siinä, että jatkossa velvoite työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumiseen koskisi myös niitä hakijoita, jotka eivät lääkärin arvion perusteella pysty tekemään töitä, mutta jotka eivät saa sairauspäivärahaa tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä.

On myös täysin aiheellista kysyä, onko tässä tilanteessa työllisyyspalveluiden vaikuttavuuden ja resurssien kohdentumisen kannalta tarkoituksenmukaista, että työttömäksi työnhakijaksi ohjataan yhä enemmän asiakkaita, joiden toimintakyvyn kannalta palvelut eivät ole riittäviä? Mielestäni ei ole. Tällaisia asiakkaita on jo nykyään työllisyyspalveluissa arvioitu olevan 25—30 prosenttia, ja heille tulisi ensisijaisesti pyrkiä tarjoamaan soveltuvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä kuntoutusta. Pidän hyvin ongelmallisena sitä, että samalla kun sosiaaliturvan velvoittavuutta lisätään, vaikeassa asemassa olevan kohderyhmän tarvitsemia palveluita ja työllisyyspalveluja ei vahvisteta. Päinvastoin tällä kulu-neella hallituskaudella niistä on jo moneen kertaan leikattu. Tällaisen massatyöttömyyden aikana tämä yhtälö on kestävä.

Arvoisa puhemies! Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Esitetyt heikennykset vaarantavat kansainvälisten ihmisoikeussopimusten asettamat minimivaatimukset tilanteissa, joissa Suomi on jo nykyisessä oikeustilassa saanut sopimusten valvontaelimiltä toistuvia huomautuksia niin perusturvan kuin vähimmäisturvan tason riittämättömyydestä. Tästä syystä esityksessä todetaan: ”Pe-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

rusosaa ei kuitenkaan alennettaisi, jos alentamisen arvioitaisiin vaarantavan toimeentulotukea saavan kotitalouden ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon tai muuten olevan kohtuutonta.” Tämä niin sanottu perälautasäännös ei kuitenkaan riittävällä tavalla turvaa perustuslain edellyttämää välttämätöntä toimeentuloa.

Kansaneläkelaitos painotti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että Kelan ratkaisu perustuu tänä päivänä kirjallisiin tietoihin ja sosiaalialan ammattilaisten rooli on vähäinen, mikä lisää riskiä kaavamaisista päätöksistä. On lähtökohtaisesti kohtuutonta, että tällaiset tarkoituksenmukaisuutta ja harkinnanvaraisuutta edellyttävät päätökset tehdään ilman apua tarvitsevan kohtaamista. Suomen järjestelmää, jossa viimesijaisen turvan alentamisharkinta tehdään ilman henkilökohtaista tapaamista, voidaan ylipäättään pitää poikkeuksena.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on puhdas leikkauslaki, jossa yhdistyy heikko valmistelu, piittaamattomuus kaikkein heikoimmassa asemassa olevista suomalaisista, lapsista ja nuorista. On hävytöntä, että hallitus toi tällaisen esityksen eduskuntaan samalla, kun se keventää kaikkein rikkaimpien verotusta. Tämä on anteeksiantamaton arvovalinta.

Näin joulun lähestyessä esitän loppuun kysymyksen: onko todella tarpeen, että myös muut vähäiset tulot otettaisiin jatkossa huomioon täysimääräisesti, niin että kun vanhempiensa luona asuva 18-vuotias saa joululahjaksi pienen lahjarahan, vaikka vain parikymmentä euroa, se vähennetään täysimääräisenä perheen saamasta toimeentulosta? Valtion taloudellisen tasapainottamisen kanssa sillä ei ole mitään tekemistä. Se on silkkaa ilkeyttä.

Arvoisa puhemies! En voi hyväksyä tällaista lakiesitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Valtola, yksi minuutti, olkaa hyvä.

18.14 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä puheenvuorossa, niin kuin monessa aiemmassakin, on kritisoitu tätä velvollisuutta hakeutua toimeentulotuelta työllisyysturvan piiriin, jos on lääkärintodistus työkyvyttömyydestä mutta ei siihen liittyvää etuutta. Tällä muutoksella pyritään siihen, että nämä ihmiset hakeutuisivat oikeiden palveluiden piiriin, koska jos heillä on työ- tai toimintakykyyn liittyvää rajoitetta ja elämänhallinnan haasteita, heille tehtäisiin sitten työvoimapalveluissa tämä monialainen työllistymissuunnitelma, ja sitä kautta heidät esimerkiksi ohjattaisiin kuntouttavaan työtoimintaan, mikä sitä kautta toisi paremmat mahdollisuudet työllistymiseen ja muihin palveluihin, työkyvyn ja terveydentilan parantamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme listalle. Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

18.15 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Ennen vaaleja valtiovarainministeri Riikka Purra totesi, että pienituloisilta leikkaaminen ei perussuomalaisille käy, mutta tässä sitä taas ollaan käsittelemässä hallituksen esitystä, jolla leikataan pienituloisilta. Perussuomalaiset haluavat julkisuudessa ja täällä salissakin kääntää tätä asiaa maahanmuuttoon, mutta suurin osa toimeentulotuen saajista on suomalaisia ja toisaalta ulkomaalaisten joukossa on paljon esimerkiksi ukrainalaisia. On toisaalta myös kestäväntöntä, että perussuomalaisten mielestä köyhiltä saa leikata, jos köyhän kotikieli on jotain muuta kuin suomi, ja toisaalta köyhiltä suomalaisiltakin pitää leikata, etteivät muunkieliset vain saisi mitään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kuten hallituksen esityksessä on todettu, toimeentulotuen saajat kuuluvat pienituloisimpien ja huono-osaisimpien väestöryhmien joukkoon. Esitetyt muutokset lisäävät köyhyyttä, heikentävät pienituloisen työn tekemisen kannusteita ja uhkaavat johtaa kohtuuttomiin seurauksiin esimerkiksi terveysongelmista kärsivien ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden kohdalla. Esitys ei huomioi toimeentulotukea saavien ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää asetettuja velvoitteita eikä ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita, eikä niitä heille sopivia palveluitakaan noin vain aina valitettavasti saa.

Nyt esitettävät muutokset tulisivat todennäköisesti lisäämään sellaisten haitallisten sanktioiden määrää, jotka kohdistuvat esimerkiksi mielenterveysongelmista ja elämänhallinnan haasteista kärsiviin ihmisiin. Sanktiot voisivat olla myös aiempaa kovempia, mikä vahvistaisi niiden negatiivista vaikutusta. Negatiiviset vaikutukset kohdistuisivat laajalti myös lapsiperheiden ja lasten toimeentuloon, vaikka lapset eivät voi omalla toiminnallaan vaikuttaa heille haitallisiin etuuspäätöksiin. Samalla kun sosiaaliturvan velvoittavuutta lisätään, tämän vaikeassa asemassa olevan kohderyhmän tarvitsemia palveluita ei kuitenkaan vahvisteta. Sen sijaan niistä on nykyisen hallituskauden aikana moneen otteeseen leikattu. Orpon hallitukselle sosiaaliturvan kiristyvistä sanktioista vaikuttaa tulleen itsetarkoituksellinen köyhyydestä ja sosiaalisista ja terveydellisistä ongelmista kärsiviä ihmisiä rankaiseva mekanismi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunta harkitsisi vielä tätä asiaa ja miettisi, mitä tämä tarkoittaa köyhyudessa elävien ihmisten kannalta, ja siksi myös itse luen nyt muuttaman sitaatin.

”Pelkään tulevaisuuttani. Olen sairas osatyökykyinen, enkä ilman ihmettä voi työskennellä kestävästi 50:tä prosenttia suuremmalla työajalla. Pelkään, että terveydentilani huononee ja että tulevaisuudessa ei ole enää edes pahimmassa tilanteessa toimeentulotukea, johon olen aikaisemmin joutunut tukeutumaan. Olen nuori ja koko aikuiselämäni joutunut laskemaan jokaisen euron. En usko, että pystyn elämään tässä jatkuvassa rahastressissä koko loppuelämäni, mutta ei taida paljoa muitakaan vaihtoehtoja olla kuin olla tuomittu köyhyyteen sen takia, koska olen ollut lapsesta asti sairas.”

Seuraava sitaatti: ”Toimeentulotuen leikkaus vaikuttaisi valtavasti työssäni 16–29-vuotiaiden nuorten parissa kohtaamieni asiakkaiden elämään. Moni nuori on toimeentulotuella, koska ei pysty työskentelemään erilaisten psyykkisten tai fyysisten rajoitteiden vuoksi muttei myöskään ole syystä tai toisesta oikeutettu kuntoutuspalveluihin, joihin pääsemiseksi on taklattava monenlaisia byrokratian esteitä, oltava hyvä palveluverkosto ja niin edelleen. Lisäksi moni nuori tippuu pois työttömyyskorvauksen piiristä sanktioiden, aikarajojen, työttömyyden pitkittymisen ja niin edelleen vuoksi, ja toimeentulotuen menettämisen uhka on tällaisessa tilanteessa elävälle nuorelle passivoiva ja stressaava tilanne. Nuoret eivät myöskään enää suojaosan poistuttua voi tehdä toimeentulotilannettaan parantavia työkeikkoja, kerryttää ensimmäisiä työkokemuksia, ottaa vastaan sitä vähääkään työtä, johon alentuneesta työkyvystä huolimatta saattaa silloin tällöin pystyä. Toimeentulotukea saavat asiakkaat eivät todellakaan ole laiskoja yhteiskunnan siivellä eläjiä vaan aitoja, arvokkaita yksilöitä, jotka yrittävät saada elämänsä järjestykseen parhaansa mukaan. En käsitä, kuinka tällaisen ihmisryhmän alas painaminen millään tavalla parantaisi yhteiskuntaamme tai säästäisi rahaa tulevaisuudessa. Tällä tavalla toimimalla asetetaan ihmiset tilanteisiin, joissa he tulevaisuudessa tulevat tarvitsemaan entistä tehokkaampia ja intensiivisempiä palveluita.” — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

18.20 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tosiaan kokoomus on täällä hallituskauden alussa todennut, että ”keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia”, ja ministeri Purra totesi ennen eduskuntavaaleja, että ”kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista, se ei meille käy”. Ja nämä kaikki lupaukset on sen jälkeen petetty. Muistan elävästi syksyn 2023, kun käsitelimme ensimmäistä liutaa näitä Orpon hallituksen järkyttäviä sosiaaliturvaleyikkauksia täällä salissa monta päivää yöhön asti ja kokoomuksen kansanedustajat käyttivät valtavasti energiaa siihen, että he toistivat ja toistivat, ettei Orpon hallitus kurita kaikkein pienituloisimpia ihmisiä. Kerta toisensa jälkeen tämmöisiä puheenvuoroja tässä salissa. Sittenkin me ollaan nähty, että tämä oli täysin pötypuhetta.

Se, mikä on vakavinta Orpon hallituksen politiikassa, on se, että Orpon hallitus tekee valtavan systeemitason muutoksen suomalaisen hyvinvointivaltioon, ja tällä menolla me menemme kohti köyhäinapuyhteiskuntaa. Orpon hallitus on ajanut päätöksillään ihmisiä viimesijaisen toimeentulotuen piiriin. Arvioiden mukaan toimeentulotuen saajien määrä kasvaa Orpon hallituksen päätösten seurauksena sadallatuhanella. Ja sen jälkeen: mitä tekee Orpon hallitus? Leikkaa toimeentulotuesta kokonaisuudistuksen nimissä. Tämän leikkauksen jälkeen yksikään toimeentulotuen varassa oleva perhetyyppi ei saavuta ihmisarvoisen elämän viitebudjettia, siis ei yksikään. Sellaista ihmisoikeuspolitiikkaa Orpon hallitukselta.

Itse toivoisin myös, että ne poliitikot, jotka tällaisia päätöksiä tekevät, tutustuisivat niiden ihmisten arkeen, jotka elävät näiden päätösten seurausten kanssa. Itse osallistuin viime perjantaina Kontulan ostarilla hernekeiton jakamiseen, ja siellä ihmiset tulivat konkreettisesti kertomaan, mihin heidän elämässään on johtanut se, kun esimerkiksi suojaosat on poistettu kokonaan. Niin karuja kohtaloita ja todella köyhiä ihmisiä, jotka kärsivät konkreettisesti monista Orpon hallituksen leikkauksista.

Nyt luen myös näitä kokemustarinoita, joita me vasemmistoliiitossa ollaan saatu: ”Olen kehitysvammaisen poikani omaishoitaja, ainoa huoltaja ja edunvalvoja. Asumme omistusasunnossa kahdestaan, tuloinamme pojan nykyinen pieni eläke ja minun omaishoidon tuki. Meiltä on leikattu jo asumistuki pois, koska emme asu vuokralla, ja poikani tulot ovat liian suuret, eli hän ei saa toimeentulotukea lainkaan. Jos minun pieni osuuteni toimeentulotuesta viedään pois, tämä tarkoittaa sitä, että syömme kohta kaurapuuroa aamusta iltaan. Nämä päätökset ovat aivan kohtuuttomia, eikä näille ole mitään yksilöllisiä perusteita olemassa. Kaikki pienituloiset tunnutaan jaettavan samaan yhtenäiseen ryhmään, vaikka itse jo ympärivuorokautisella poikani hoitamisella säästän yhteiskunnalta sievoisen summan, samoin muut omaishoitajat, joiden työtä ei arvosteta eikä heidän ääntään kuulla. Jo nyt omaishoidon tuki on täysin ala-arvoinen työmäärään nähden. Toivon, että näitä säästöjä katsotaan tarkemmin perustuen ihmisten elämäntilanteisiin. Itse en ole valinnut osaani, saatikka sitä, että olen saanut kehitysvammaisen lapsen, ketä haluan toistaiseksi hoitaa itse.”

”Enää en osta mitään, en edes sitä tarpeellista aina. Tingin ruuasta, kävelen rikkiäisissä kengissä tulevan talven. Asumismenot ovat kasvaneet, ja uutta sopivaa asuntoa en saa. Kuntouttavaa työtoimintaa on huononnettu kuuntelematta työntekijöiden ja asiakkaiden tarpeita. Terveyspalvelut ja sosiaalipalvelut ovat ihan sekaisin. Hoitoa ei saa. Tämä lista on loputon. Ennenkin elämä oli vaikeaa, kun olin perustoimeentulotuen varassa elävä krooni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

sesti sairas, joka ei pääse eläkkeelle. Nyt se on lähes mahdotonta ja kovin saatanan lohdu-
tonta.”

”Leikkaukset sosiaali- ja terveydenhoitoon aiheuttivat kohdallani täysiaikaisen työn vaihtumisen osa-aikatyöksi. Sen jälkeen olen joutunut lopettamaan osa-aikatyön, koska työttömyysturvan ja asumistuen suojaosat poistettiin. Osa-aikatyöni oli vaihtelevaa eikä säännöllistä, enkä voinut suojaosien poiston jälkeen jatkaa työssä. Suojaosien poisto teki mahdottomaksi talouden suunnittelun ja ennakoinnin osa-aikatuloilla. Oli helpompaa ja taloudellisesti vakaampaa jäädä kokonaan työttömäksi. Olen kahden lapsen työtön ja pitkä-aikaissairas lähivanhempi, joka yrittää elättää lapset ja itsensä noin tuhannen euron kuu-
kausituloilla. Työttömyysturvan lapsikorotuksen ja suojaosien poiston jälkeen olen saanut hädän, menettänyt luottotietoni, ja minulla on tuhansia euroja ulosotossa.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

18.27 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomen tehtävä on pitää huolta kaikista kansalaisistaan, ei vain niistä, jotka selviävät omin voimin, vaan myös niistä, jotka tarvitsevat tukea ja turvaa vaikeina aikoina. Juuri siksi keskusta ei voi hyväksyä Orpon—Purran hallituksen esitystä, joka kiristää toimeentulotuen ehtoja, heikentää pienituloisten ja lapsiperheiden asemaa, lisää kuntien taakkaa ja sysää yhä raskaampia velvoitteita niille, joiden elämän perusta on jo valmiiksi horjuva.

Hallitus sanoo tavoittelevansa kannustavuutta ja julkisen talouden tasapainoa. Keskusta kannattaa näitä tavoitteita mutta ei tällaisilla keinoilla. Sosiaaliturvan on kannustettava työntekoon, kyllä, mutta sen on tehtävä se ihmistä kunnioittaen, ei murtamalla ihmisiä, joiden työkyky on jo heikko, arki täynnä huolia ja toimeentulo epävarmaa.

Hallituksen esittämä suojaosien poisto on tästä räikeä esimerkki. Se tekee pienimuotoisen osa-aikatyön vastaanottamisesta kannattamatonta ja vie monilta sen pienenkin kiinnityksen työelämään, joka kantaa kohti parempaa tulevaisuutta. Keskusta uskoo, että jokainen tehty työtunti on arvokas ja jokaisen tulee olla kannattava. Hallituksen linja on julma ja lyhytnäköinen.

Arvoisa puhemies! On myös kohtuutonta, että hallitus haluaa laskea toimeentulotukea jopa parinkymppin lahjarahojen vuoksi. Tällaisten vähäisten tulojen huomioiminen lisää byrokratiaa, laskee yhteistä moraalitasoa ja rankaisee ihmisiä, joiden arki on muutenkin äärimmilleen venytettyä.

Entä lapset? Hallituksen toimien seurauksena lapsiperheköyhyys on jo kasvanut, ja tämä esitys syventää sitä lisää. Köyhyys periytyy, satuttaa ja rajoittaa elämää tavalla, jota ei saa sivuuttaa valtiontalouden kirjanpidon rivinä.

Erityisen epäoikeudenmukaista on se, mitä esitys tekee omaishoitajille, niille ihmisille, jotka kantavat läheisistään vastuun, jota yhteiskunta ei muuten pystyisi hoitamaan. Hallitus heikentää pienituloisten omaishoitajien asemaa, vaikka samaan aikaan puheissa ylistää omaishoidon merkitystä. Keskusta sanookin selkeästi, että omaishoitajien työtä pitää tukea, ei rangaista.

Lisäksi hallitus sysää yhä suurempia kustannuksia kunnille ja vieläpä nojautuen arvioihin, joiden epävarmuus on tuotu valiokunnille annetuissa lausunnoissa hyvin selkeästi esille. Kuntien vastuu kasvaa, mutta niiden mahdollisuudet auttaa vähenevät. Tämä on tie palvelujen heikkenemiseen ja kansalaisten turvan murtumiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kaiken tämän seurauksena yhä useampi ihminen päätyy työttömäksi työnhakijaksi väärillä perusteilla. Monet heistä ovat sairaita, uupuneita tai muutoin heikossa työ- ja toimintakyvyssä. He eivät tarvitse sanktioita, he tarvitsevat hoitoa, tukea ja ymmärrettävää palveluohjausta, ja keskusta seisoo näitten ihmisten rinnalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru — taitaa olla poissa. — Edustaja Bella Forsgrén, olkaa hyvä.

18.31 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! On pakko sanoa, että en ole mistään hallituksen esityksestä ollut niin pettynyt ja surullinen kuin tästä kyseisestä esityksestä. On pakko tunnustaa, että en osannut odottaa tätä ja ehkä en osannut tunnistaa, millä ehdoilla hallitus on valmis Suomen taloutta tosiasiallisesti lyömään, tai halutaan sanoa näin, että kuka siitä maksaa, että Suomen taloutta tasapainotetaan. Minä jotenkin ajattelin niin, että tässä salissa olisi löytynyt sellainen tahtotila, niin kuin pääministeri Petteri Orpo kautensa alussa sanoi, että joku osa-alue ihmisryhmistä oltaisiin jätetty leikkauksien ulkopuolelle. Ja jos jonkun ihmisryhmän, jonkun sosiaaliturvaetuuden piirissä olevan ryhmän, sen olisi pitänyt olla, niin se on toimeentulotuella olevat ihmiset. Tämä on ihmisryhmä, joka voi tässä yhteiskunnassa usein kaikkein huonoiten. He ovat kaikkein pienituloisimpia, ihmisiä, joilla on monesti monisairauksia, ihmisiä, joilla on monenlaisia ongelmia yhtä aikaa. Onko niin tosiasiallisesti, että tältä ryhmältä hallitus haluaa leikata, tältä ryhmältä, joka on tässä meidän yhteiskunnassa kaikkein vaikeimmassa asemassa? Minua häiritsee huomattavasti, että kun hallitus tekee näin mittavat leikkaukset toimeentulotukeen, niin täällä on vain yksi hallituksen puolueiden edustaja salissa. Onnittelut hänelle, että on urhoollisesti paikalla. Mutta mitä tämä kertoo hallituksen selkärangasta? Jos mennään leikkaamaan kaikkein pienituloisimmilta ihmisiltä, niin pitäisi olla edes selkärankaa olla esittämässä ja puolustamassa sitä esitystä täällä.

Olen tämän syksyn aikana käynyt useissa tilaisuuksissa, missä järjestöt ovat tuottaneet palveluita juuri näille ihmisille, keiltä nyt leikataan. Olen käynyt kahdessa eri ruokajonoa tarjoavassa järjestössä ja jututtanut näitä ihmisiä. Totta kai jokainen ihminen on yksilö, ja siellä on jokaisella ihmisellä oma tarinansa. Siellä on aika surullisia tarinoita siitä, että tosi moni on saattanut olla ihan normaalissa elämässä kiinni, ollut yrittäjä, on ollut perheyrittäjä, on ollut erilaisia elämäntilanteita, ja monien sattumuksien, surullisten tarinoiden johdosta on joutunut tai päätenyt käyttämään toimeentulotukea pitkäaikaisesti. Mutta kun katsoo niitä ruokajonossa olevia ihmisiä ja heidän tarinoitaan, mistä olen päässyt juttelemaan, niin se kertoo aika karua kieltä. Monet ihmiset ovat tulleet kertomaan, että he ovat ruokajonossa sen takia, että siitä perustoimeentulotuesta, joka on jo nykyisellään tosi pienellä tasolla, ei heillä riitä rahaa lääkkeisiin, ja sen takia he ovat täällä ruokajonossa, että tavallaan ne pienet rahat saisivat riittämään. Samaan aikaan meillä ruokajonojen ruokamäärät ovat vähentyneet. On monia tekijöitä, minkä takia ei ole enää samalla tavalla siellä sitä monipuolista ruokaa tarjolla. Ja kun itse katsoin niitä, niin olin kyllä huolissani myös siitä, mikälaista laatua nämä kaikkein köyhimmat ihmiset sieltä ruokajonoista saavat. Ei se ollut mikään lautasmallin mukainen kokonaisuus.

Eduskunnan köyhyysryhmä järjesti tilaisuuden yhdessä muitten järjestöjen kanssa, että kuka kuuntelee köyhää, ja siellä oli tosi tärkeitä puheenvuoroja. Mutta yksi puheenvuoro jäi minulle tosi vahvasti mieleen, missä tällainen keski-ikäinen nainen nosti esille sen, että hänen kokemuksensa ei ole se, että hän on syrjäytynyt, vaan että yhteiskunta on syrjäyttä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

nyt hänet. Tämä kertoo siitä, että meidän järjestelmä nykyiselläänkään ei toimi riittävän hyvin. Ihmiset hakevat apua mutta eivät saa sitä riittävän ajoissa. Ihmisten ongelmat moninkertaistuvat, ja heille saattaa tulla tilanne, missä he joutuvat pitkäaikaisesti toimeentulotuen piiriin, ja tätä vähäistä toimeentulotukea hallitus nyt siis aikoo leikata.

Yksi, mistä olen itsekin hämmentynyt: Tämä samainen nainen siellä tilaisuudessa nosti esille, että hän oli ensimmäistä kertaa äänestänyt perussuomalaisia, koska perussuomalaiset olivat luvanneet, että köyhiltä ei leikata. Hän oli niin pettynyt, hän tuli sanomaan, että hän ei ole koskaan ollut niin pettynyt omasta äänestyksestään ja siitä, että se lupaus ei pitänyt paikkaansa, ja minä ajattelenkin, että perussuomalaiset puolueena on muuttunut. Kyllä minä ajattelen, että vielä 20, 10:kin vuotta sitten siellä oli sitä maalaisliiton vanhaa perää, missä puolustettiin myös sitä tavallista kansaa, mutta nykyään vaikuttaa kiinnostavan vain maahanmuuttajien syrjintä taikka kepillä mahdollistaminen. Siellä ovat unohtuneet aika monet muut heille ennen tärkeät arvot.

Tässä hallitus tosiaan ehdottaa toimeentuloon useita heikennyksiä, ja näitä sanotaan tosiaan kokonaisuudistukseksi, ja sehän nyt tässä onkin aikamoista: perustoimeentulon perusosan tason yleinen alentaminen, perustoimeentulotukeen vaikuttavien muiden kuin perusosan sisältämien terveydenhuoltomenojen rajoittaminen välttämättömiin menoihin, perustoimeentulolla korvattavien asiakasmenojen määrittelyn muuttaminen ja sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristys sekä 150 euron suojaosan poisto 18 vuotta täyttäneeltä.

Ehkä kaikkein eniten minua häiritsee kaksi elementtiä tässä: 150 euron suojan poisto on meidän rahassa tosi pieni, mutta se on heille, ketkä ovat tässä toimeentulotuella, todella merkittävä rahasumma, ja edes sitä ei heidän anneta nyt tienata sen kokonaisuuden äärellä. Sitten toinen on se, että jos me katsotaan niitä ihmisjoukkoja, ketkä siellä toimeentulotuella ovat pitkäaikaisesti, niin suurin osa niistä, ketkä sitä käyttävät pitkäaikaisesti, ei ole koko-aikatyökykyisiä, ja silti heille tulee velvollisuus hakea koko-aikatyötä. Tämä kertoo siitä, että hallituksella ei ole edes pyrkimystä laittaa näitä ihmisiä oikea-aikaisiin palveluihin tai oikeaan suuntaan, vaan tässä on pyrkimys luoda järjestelmä, joka kyykyttää heitä entistä enemmän.

Ehkä viimeisenä se, että jotenkin toivoisin, että sosiaaliturvaa tarkasteltaisiin samalla tavalla kuin muita, vaikka verotusjärjestelmiä. Jos vaikka miettii, miten meidän verotusjärjestelmä toimii, niin sehän perustuu luottamukseen. Mehän ilmoitetaan meidän tulot etukäteen, ja meillä on taipumus luottaa meidän esittämiin tuloihin, ja niitä jälkikäteen voi korjata. Ei kukaan epäile minun sanomistani etukäteen, mutta sitten jos sinä oletkin toimeentulotuella oleva ihminen, sinä et ole yhtäkkiä minkään järjestelmän luottamuksen arvoinen, ja se kertoo tästä yhteiskunnasta jotain todella karua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.38 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustajat Siponen ja Mattila toivat hyvin esille keskustan näkemyksiä, mutta otan vielä joitain huomioita tässä.

THL:n tilastojen mukaan Suomessa toimii tällä hetkellä noin 62 000 henkilöä omaishoitajina. Heidän ohellaan vielä suurempi joukko ihmisiä toimii epävirallisena omaishoitajana läheiselleen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lain soveltamiskäytännössä voimassa oleva velvollisuus ilmoittautua koko-aikatyön hakijaksi kirjattaisiin lain tasolle koskemaan omaishoitajia ja perhehoitajia, joiden sitovuus hoitoon on alle neljä tuntia päiväs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

sä. Esityksestä ei käy kuitenkaan ilmi, mihin tämä neljän tunnin raja perustuu. Valiokunnalle annetussa lausunnossa on todettu, että toimeentulotukeen lisättävä velvoite hakeutua työnhakijaksi voi vähentää kannusteita toimia omaishoitajana ja on siten ristiriidassa hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden kanssa edistää omaishoitajien asemaa ja yhdenvertaisuutta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sisältää myös muita merkittäviä heikennyksiä tärkeää hoivatyötä tekevien pienituloisten omaishoitajien asemaan ja tuloihin. Esityksessä on todettu myös seuraavaa: ”Etuoikeutetusta tulosta luopuminen pienentää toimeentulotukea saavien omaishoitajien käteen jääviä tuloja 150 euroa kuukaudessa ja kahden omaishoitajan perheessä 300 euroa kuukaudessa. Toimeentulotukea saavia omaishoitajia oli vuoden 2024 marraskuun poikkileikkaustilaston perusteella yhteensä 680 henkilöä, mikä on puoli prosenttia sen kuun aikana toimeentulotukea saaneista. Ansiotulovähennyksen poisto saattaisi vähentää kannusteita toimia omaishoitajana ja sijaisomaishoitajana ja siten lisätä julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia, kun hoito on järjestettävä muulla tavoin.”

Keskustan mielestä omaishoidon tuki tulisi katsoa etuoikeutetuksi tuloksi. Hallituksen esityksessä ei myöskään huomioida millään tavalla niitä henkilöitä, jotka toimivat käytännössä omaishoitajina ilman virallista omaishoidon sopimusta. Nämä näkökulmat nousivat esille jo hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierroksella annetuissa lausunnoissa, mutta hallitus ei siitä huolimatta tehnyt mitään muutoksia lakiehdotukseen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

18.41 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vainiolla on ehkä jäänyt huomaamatta mietinnössä se, että valiokunta muutti tätä omaishoitajien asemaa ja teki ihan pykälämuutoksen ja vielä lausumankin tänne. Itsekin kiinnitän huomiota nyt tähän omaishoitajien asemaan.

Nimittäin valiokunta ehdottaa, että omaishoitajien osalta tehtäisiin siirtymäsäännös kahdeksi vuodeksi vuoteen 2028 saakka juuri tämän ansiotulovähennyksen poiston osalta. Tämä hyväksyttiin aivan yksimielisesti valiokunnassa, myös keskustapuolue mukaan lukien. Ajattelen, että siirtymäaikana on mahdollista huolehtia siitä, että omaishoidon palkkion taso turvataan myös jatkossa tilanteissa, joissa omaishoitaja joutuu syystä tai toisesta turvautumaan toimeentulotukeen. Tämän selvittämistä edellytetään myös yhdessä yksimielisesti sovitulla lausumalla.

Tämä siirtymäaika vähentää hallituksen esityksessä uudistuksesta arvioituja kokonais säästöjä 1,6 miljoonaa euroa ensi vuonna ja 1,9 miljoonaa euroa vuonna 27, mikä on kyllä mielestäni aika lailla arvioitu yläkanttiin. En usko, että siitä näin suurta kuluerää tulee, koska hallituksen esityksessäkin kerrotaan, että toimeentulotukea saavia omaishoitajia oli viimeisen laskelman mukaan yhteensä 680 henkilöä, mikä on noin 0,5 prosenttia sen kuun aikana toimeentulotukea saaneista.

Eli hallituksen esityksessähän siis toimeentulotuen 150 euron ansiotulovähennys poistettaisiin 18 vuotta täyttäneiltä henkilöiltä. Lisäksi heiltä poistettaisiin muiden vähäisiksi katsottavien tulojen ja avustusten etuoikeus. Omaishoitoperheillä tämä todella tarkoittaisi huomattavaa tulojen alenemaa ja jopa perustoimeentulotuen ulkopuolelle jäämistä.

Hallituksen esityksessäkin todettiin, että ansiotulovähennyksen poisto saattaisi vähentää kannusteita toimia omaishoitajana ja sijaisomaishoitajana ja siten lisätä julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia, kun hoito on järjestettävä muulla tavoin. Hyvinvoin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

tialueen kanssa sopimuksen tehneitä omaishoitajia ei ole minunkaan mielestäni tarkoituksenmukaista patistaa muun työn tekemiseen. He tekevät arvokasta työtä hoitaessaan läheisiään, rakkaitaan, omaisia.

Omaishoitosopimukset tehdään omaishoitajan ja hyvinvointialueen välillä yleensä toidellakin toistaiseksi voimassa olevina sopimuksina. On suuri vaara, että toimeentulotuen äkillisen aleneman vuoksi osa hoidettavista siirtyisi ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, mikä toisi lisää kustannuksia. Siksi on ensinnäkin tärkeää, että omaishoitajat ja heidän hoidettavansa voivat sopeutua riittävällä siirtymäajalla tähän muutokseen, ja valiokunta harkitsi tässä kahden vuoden siirtymäaikaa.

Omaishoidon tuen palkkio huomioidaan etuoikeutettuna tulona yleisen asumistuen kohdalla. Siinä etuuden hakijalle tai perheeseen maksettu omaishoidon palkkio ei siis pienennä tai vaikuta maksettavaan asumistukeen etuutta heikentävästi. Toimeentulotuessa omaishoidon tuen palkkio sitä vastoin tälläkin hetkellä lasketaan täysimääräiseksi tuloksi pois lukien tämä 150 euron etuoikeutetun tulon osuus, joka oli siis siinä hallituksen esityksessä, mutta nyt valiokunta päätti korjata sitä kahden vuoden siirtymäajalla.

Omaishoitajaliitto totesi lausunnossaan, että omaishoitajien kohdalla olisi olemassa hyvät perusteet positiiviselle erityiskohtelulle, sillä muutoin omaishoitajat joutuisivat muuta väestöä huonompaan asemaan läheisensä terveydentilasta, vammasta tai muusta sitovan hoivan tarpeesta johtuen. Heidän heikko taloudellinen asemansa yleensä liittyy siihen, etteivät he pysty sitovan hoitovastuun vuoksi käymään ansiotyössä tämän hoivatyön ohella.

Positiivista erityiskohtelua puoltaa myös se, että lukumääräisesti kysymys on hyvin pienestä joukosta ihmisiä, joiden tekemä hoivatyö hyödyttää ihan merkittävästi yhteiskuntaa. Omaishoitajat tekevät raskasta, sitovaa työtä rakkaudesta läheisiinsä ja samalla säästävät yhteiskunnalle laskelmien mukaan jopa miljardeja euroja vuositasolla. Esimerkiksi ympärivuorokautinen palveluasuminen on yli viisi kertaa kalliimpaa kuin tuettu ja vapaapäivät huomioiva omaishoidon palkkio.

Hallitusohjelmaan sisältyy vahvoja kirjauksia, joilla pyritään edistämään omaishoitajaksi ryhtymistä. Siksi pidänkin erityisen tärkeänä tätä lausumaa, joka on liitetty mietintöön ja jossa ehdotetaan, että valtioneuvosto seuraa toimeentulotuesta annetun lain vaikutuksia pienituloisten omaishoitajien taloudelliseen tilanteeseen ja selvittää mahdollisuutta muuttaa omaishoidon tuen palkkio etuoikeutetuksi tuloksi sosiaaliturvaetuuksissa osana parlamentaarista sosiaaliturvan uudistamistyötä.

Täällä salissa istuvista monet ovat tämän sosiaaliturvakomitean jäseniä ja kaikki puolueet siellä edustettuina, ja toivon, että tämä nostetaan vahvasti esiin myös siinä komiteatyöskentelyssä, että saisimme omaishoidon tuen etuoikeutetuksi tuloksi sosiaaliturvaa uudistettaessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

18.47 Fatim Diarra vihr: Arvoisa herra puhemies! Olen äärettömän vihainen tästä laista. Kun aloitimme tämän lain käsittelyn perustuslakivaliokunnassa, tuntui jotenkin mahdottomalta ja kamalalta, kun kuunteli asiantuntijalausuntoja. Tuntui siltä, että miten voidaan toissaan tehdä tällainen esitys, joka heikentää perusturvaa, jonka taso on jo entisestään arvioitu aivan liian matalaksi. No, se meni sitten siitä eteenpäin, jätin itse erivän, ja sitten tämä tuli työ- ja tasa-arvovaliokuntaan, ja siellä taas uudestaan käytiin samaa keskustelua ja tilanne oli jotenkin käsittämätön.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Tämä laki ei ole mikään leikkauslaki tai työllisyyslaki, vaan tämä on lyötyjen lyömislaki, tämä on köyhien kyykytyslaki. Toimeentulotuen taso on jo nyt aivan liian matala, ja Suomi on siitä paljon saanutkin noottia. Nyt sen leikkaaminen tulee ajamaan yhä useamman perheen, yhä useamman yksin elävän, vielä syvempään köyhyysloukkuun. Tämä laki on julma ja täysin, täysin väärään suuntaan menevä.

Silloin kun opiskelin Jyväskylän yliopistossa yhteiskuntapolitiikkaa, meille opetettiin, että toimeentulotuki on se viimesijainen tuen muoto ja toimeentulotuki sinänsä ei ole äärimmäisen toimiva muoto, sillä toimeentulotuella ihmiset ovat aivan liian pitkään ja sillä palveluita ei ole saatavilla. Ja mitä nyt sitten tapahtuu? Hallitus on lisännyt toimeentulotuen käyttäjiä sellaisen tuen muotoon, jossa säästäminen on mahdotonta, sellaisen tuen muotoon, jossa arjen suunnittelu eteenpäin on täysin mahdotonta, sellaiseen tilanteeseen, missä arjen pohtiminen, ehkä talvivaatteiden ostaminen, on täysin mahdotonta.

Ensin lisättiin väkeä toimeentulotuella ajatellen, että jollain hassulla tempulla yhtäkkiä nämä ihmiset työllistyvät. No, näinhän ei nyt tapahtunutkaan. Meillä on valtavan huono työllisyystilanne, ja työttömyys kasvaa kasvamistaan. Samaan aikaan leikataan niiltä, joilla kaikista vähiten on. Entä sitten suojaosien poisto, mihinkä se on johtanut? No siihen, ettei kannata ottaa vastaan sitä vähäistäkään työtä, mitä ehkä tarjotaan. Onko tämä järkevää työllisyyspolitiikkaa? Joissain keskusteluissa todetaan, että hyvä, ihminenhan voi ottaa sitten kaksi tai kolme työtä vastaan. Onko tosiaankin niin, että me ajatellaan, että Suomesta pitää tulla sellainen maa, jossa ihmiset tekevät kahta tai kolmea työtä voidakseen vain elättää perheensä, voidakseen elättää lapsensa? Onko tämä tosiaan se, minkälaisen Suomen me haluamme? Ei minusta Suomi ole ollut sellainen, eikä siihen suuntaan pidä myöskään mennä.

Tuntuu siltä, että ainoa vaihtoehto hallituksen silmissä on täysipäiväinen työ, mutta kun täysipäiväistä työtä ei ole kaikille tarjolla ja kaikki eivät voi myöskään tehdä sitä johtuen erilaisista elämäntilanteista — perhetilanteesta, omasta terveydentilanteesta — tai ehkä vain siitä, että kaikilla aloilla ei ole tarjolla täysipäiväistä työtä. Ja vaikka sen työn saisi, niin sen menettäminen tehdään yhä helpommaksi ja helpommaksi. Yksi kerrallaan hallitus tekee toimenpiteitä, joilla lyödään niitä, joilla kaikista huonoiten menee.

Tuntuu myös siltä, että hallituksen silmissä kaikki henkilöt, jotka ovat toimeentulotuella, ovat laiskoja ja haluavat vain istua kotona [Pia Sillanpää: Ei pidä paikkaansa!] sillä pienellä rahamäärällä, josta puhutaan. Se paistaa läpi niin monesta kommentista, niin monesta puheenvuorosta. Kyseenalaistan täysin sen, onko tämä tosiaan näin. Toimeentulotuki ei ole mikään massiivinen rahasumma, jolla grillataan herkkuja ulkona ja nautitaan ihanasta, leveästä elämästä. Eivät kaikki toimeentulotukea saavat perheet saa mitään 4 000:ta euroa, niin kuin täällä on riemukkaasti heitelty. Mielestäni nämä puheenvuorot eivät tunnista ihmisten todellisuutta eivätkä myöskään tunnista sitä, minkälaista on suomalaisten köyhien elämä tällä hetkellä. Elämä on vaikeaa, elämä on rankkaa, köyhyys periytyy, ja sitä halutaan tässä vielä lisätä.

Vielä tähän päälle tulee se, että tämä esitys tulee lisäämään Kelan, kuntien sosiaalitoimen ja työllisyyspalveluiden työmäärää merkittävästi. Onko siellä niitä resursseja tehdä sitä työtä? No eihän siellä ole. Me jo nyt kuulemme sosiaalitoimesta, miten vaikeaa, miten hankalaa on näitä ihmisiä auttaa. Nyt ikään kuin lisätään tätä ihmismäärää sinne sosiaalitoimen pariin ja sitten ei kuitenkaan anneta työkaluja auttaa näitä ihmisiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Tämä on julma laki, tämä on huono, ja tämä tekee Suomesta huonomman maan. Minua hävettää, että tällaisia esityksiä eduskunnassa tehdään. Tämä laki on täysi susi, ja toivoisin, että elävien susien sijaan hallitus lopettaisi tämän suden. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

18.52 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Toimeentulotukea ja sen tarkoitusta on välttämätöntä tarkastella ja tehdä siihen tarvittavia muutoksia. Kyse on siitä, että hallitus haluaa vahvistaa ihmisten itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta ja selkeyttää toimeentulotuen asemaa viimesijaisena harkinnanvaraisena tukimuotona.

Arvoisa puhemies! Toimeentulotuki on suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän viimeinen turvaverkko. Vuonna 2024 sen piirissä oli 256 000 kotitaloutta ja yli 370 000 ihmistä, mikä on todella paljon. Tämä kertoo toisaalta järjestelmän merkityksestä mutta myös sen kuormittumisesta. Toimeentulotukimenot ovat kasvaneet nopeasti, ja tämän esityksen tavoitteena onkin se, että saisimme ohjattua ihmisiä heille kuuluvien ensisijaisten etuuksien sekä työllisyyspalvelujen piiriin. Sen ei pitäisi olla missään tilanteessa normaalia, että aikuinen, työkykyinen ihminen elää vuodesta toiseen toimeentulotuen varassa.

Kun työkykyinen ihminen hakee toimeentulotukea, tämän esityksen myötä hänellä olisi velvollisuus hakea samalla koko-aikatyötä sekä ensisijaisia etuuksia. Mikäli henkilö ei kehotuksesta huolimatta ilmoittaudu koko-aikatyön hakijaksi tai jättää hakematta ensisijaisia etuuksia, voidaan näissä tilanteissa toimeentulotuen perusosaa alentaa 50 prosentilla. Kun asiaa katsotaan toimeentulotuen viimesijaisuuden näkökulmasta, valiokunta pitää näitä toimia perusteltuina. Samalla tulee kuitenkin korostaa, että velvoitteiden rinnalla on oltava toimiva ohjaus ja neuvonta. Kelan tehtävä on varmistaa, että hakija todella tietää, mitä hänen tulee tehdä ja mihin palveluihin hänen tulee hakeutua. On tärkeää, että yksikään hakija ei joudu sanktioiden piiriin vain siksi, ettei heillä ole ollut tarpeeksi tai oikeanlaista tietoa saatavilla.

Arvoisa puhemies! Lisäksi tällä esityksellä on tarkoitus tarkentaa ja tiukentaa perusosan alentamista. Perusosaa voidaan alentaa 20, 40 tai jopa 50 prosenttia riippuen eri tilanteesta. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että perusosan alentamista voidaan tehdä vain silloin, kun se ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämää välttämätöntä toimeentuloa eikä ole muutoin kohtuutonta. Perustuslakivaliokunta esimerkiksi nosti esille yksilöllisen kohtuusharkinnan, joka on tärkeä elementti ihmisten oikeusturvan kannalta. Lisäksi lakiin tulee sisällyttää velvollisuus tehdä tarvittaessa huoli-ilmoitus ja arvioida kiireellisen sosiaalihuollon tarve aina silloin, kun perusosaa alennetaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esityksen taustalla olevia tavoitteita sinänsä kannattavina eli toimeentulotuen selkeyttämistä viimesijaisena etuutena, ensisijaisten etuuksien hakemiseen ohjaamista ja työllistymisen edistämistä. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa sitä, että näiden muutosten vaikutuksia täytyy seurata tarkoin, miten ne tulevat vaikuttamaan esimerkiksi päätoimisiin opiskelijoihin, pitkäaikaissairaisiin ja monialaista tukea tarvitseviin työttömiin. Tärkeintä on se, että toimeentulotuki ja siihen liittyvät resurssit saadaan ohjattua niille, jotka tosiasiallisesti niitä tarvitsevat. On myös hyvin olennaista, että Kela, työllisyyspalvelut ja hyvinvointialueet työskentelisivät jatkossa entistä tiiviimmin yhteistyössä. Toimeentulotuen hakijan tarve palveluille on harvoin mitenkään yksinkertainen. Työllisyyden tukeminen, terveydenhuollon palvelut, sosiaalipalvelut ja kuntou-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

tus kytkeytyvät usein toisiinsa tavalla tai toisella. Vain toimiva yhteistyö viranomaisten välillä voi estää tilanteet, joissa ihminen putoaa järjestelmien väliin ja joutuu toistuvien sanktioiden kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Haluan myös todeta, että valiokunta piti tähän liittyvää lakialoitetta, jossa esitetään alaikäisen lapsen ansiotulojen sivuuttamista vanhemman toimeentulotukilaskelmassa, kannatettavana ja perusteltuna. Sen tavoitteena on kannustaa nuoria työntekoon ja poistaa sellaisia tilanteita, joissa nuoren ansiotulo pienentää perheen toimeentulotukea ja heikentää näin työnteon kannustavuutta. On nuorten etu, että he pääsevät työelämään kiinni mahdollisimman aikaisessa vaiheessa esimerkiksi kesätöiden kautta. Perheen saaman toimeentulotuen ei pitäisi olla sellainen tekijä, joka haittaa tai estää nuoren työntekoa.

Arvoisa puhemies! Näiden muutosten kokonaisuus kiteytyy siihen, miten pystymme parhaalla mahdollisella tavalla tasapainoilemaan vaikeiden asioiden äärellä. Toisaalta me kaikki haluamme kannustaa ihmisiä työhön ja hakemaan ensisijaisia etuuksia toimeentulon sijaan, mutta meidän on samalla varmistettava, että he, joille toimeentulotuki oikeasti kuuluu, saavat sen. Perustuslakivaliokunnan huomautukset kohtuusharkinnan yksilöllisyydestä ja sosiaalihuollon velvoitteista on siksi tärkeä sisällyttää lainsäädäntöön. Koko sosiaalietuusjärjestelmä tarvitsee suurta muutosta, jotta meillä riittää yhteiset verorahat heille, jotka näitä sosiaalietuuksia aidosti tarvitsevat. Nykyinen vuosikymmenten aikana pirstaloitunut järjestelmä ei enää vastaa sosiaaliturvan tavoitteita eikä toisaalta sitä palvelujärjestelmää, joka meille on luotu. Siksi kokonaisuudistus on enemmän kuin tarpeen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

18.58 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Orpon hallituksen esittämä toimeentulotukiudistus on ristiriidassa niiden tavoitteiden kanssa, joihin sen väitetään pyrkivän. Uudistuksen nimissä toimeentulotuen perusosaa leikataan, asumis- ja terveydenhuoltomenoja rajataan ja sanktioita kiristetään huomattavasti. Sen sijaan, että muutokset vahvistaisivat ihmisten itsenäistä selviytymistä, ne lisäävät köyhyyttä, syventävät sosiaalisia ongelmia ja heikentävät erityisesti niiden asemaa, joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia parantaa toimeentuloaan. Toimeentulotuki on viimesijainen sosiaaliturvan muoto, jonka olisi turvattava henkilön tai perheen välttämätön toimeentulo silloin, kun muut tulot ja varat eivät siihen riitä.

Perustuslain takaama oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon ei ole myöskään mielipidekysymys vaan ehdoton velvoite. Nyt ehdotetut leikkaukset vievät perusosan yhä kauemmas ihmisarvoisen elämän vähimmäistasosta ja kohdistuvat kaikkein haavoittuvimpiin: mielenterveysongelmista kärsiviin, työkyvyttömiin mutta ei etuuksille mahtuviin ihmisiin sekä lapsiperheisiin. Sanktioluonteisten leikkausten kiristäminen voi johtaa tilanteisiin, joissa yhden virheen seurauksena ihminen menettää sekä työttömyysturvaa että puolet toimeentulotuen perusosasta — rangaistus, jota on vaikea pitää kohtuullisena tai tarkoituksenmukaisena.

Myös työnteon kannustimet heikkenevät, kun suojaosa poistetaan ja jokainen ansaittu euro vähentää tuesta täysimääräisesti sen verran, minkä ansaitsee. Tämä on lyhytnäköistä politiikkaa, joka rankaisee pienimuotoisesta työnteosta ja vie pohjaa sen kaltaiselta työllistymiseltä, jonka pitäisi olla sosiaaliturvan keskeinen tavoite. Kun samaan aikaan palveluis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

ta ja tuesta leikataan, kokonaisvaikutus ei ole aktivoimista vaan köyhyyden syventämistä ja ongelmien lisäämistä. Tämä uudistus ei rakenna polkua pois toimeentulokiriippuvuudesta vaan rakentaa sille uusia portaita.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus heikentää useilla päätöksillä niiden henkilöiden toimeentuloa, joilta ei pitäisi enää leikata. Kukaan ei työllisty kepillä ja leikkaamalla. Kenenkään elämä ei parane rankaisemalla ja kurjistamalla, mutta hallituksen linja pitää. Heikossa asemassa olevia viedään entistä heikompaan asemaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen — taitaa olla poissa. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

19.00 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää nyt uudistusta, joka nimellisesti kulkee kokonaisuudistuksen nimellä mutta jonka todellinen sisältö on sarja heikennyksiä kaikkein heikoimmassa asemassa oleville. Kyse ei ole hienosäädöstä vaan leikkauksista, joilla louhitaan suoraan suomalaisen vähimmäisturvan perustaa. Hallitus leikkaa toimeentulotuen perusosaa, kiristää sanktioita, kaventaa terveydenhuoltomenojen korvaamista ja poistaa 150 euron suojaosan, sen viimeisen mekanismin, joka on tukenut pienimuotoisen työn tekemistä ja auttanut ihmisiä ottamaan edes pieniä askeleita kohti työtä ja parempaa arkea.

Arvoisa puhemies! Nämä esitykset eivät lisää kenenkään toimintakykyä, ne lisäävät köyhyyttä. Eivät ne myöskään vahvista itsenäistä selviytymistä, ne tekevät siitä monelle mahdotonta. Hallitus itse myöntää, että toimeentulotuen saajat ovat pienituloisimpia ja moniongelmaisimpia ihmisiä tässä maassa. Silti hallitus leikkaa suoraan ihmisiltä, jotka harvoin pystyvät omin voimin parantamaan tilannettaan.

Perustuslain 19 § on yksiselitteinen: ihmisellä on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Nyt esitettävät leikkaukset pudottavat perusosan tasoa niin alas, ettei se enää riitä kattamaan ihmisarvoisen elämän edellytyksiä. Hallitus rikkoo sekä perusoikeuksien että kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ydintä.

Leikkaukset eivät myöskään ole järkevää työvoimapolitiikkaa. Hallitus vaatii siirrettäväksi työttömyyspalveluihin ihmisiä, jotka eivät edes kykene työskentelemään. Tätä ei esitetä siksi, että se auttaisi heitä, vaan siksi, että järjestelmä voisi sanktion varjolla leikata heidän toimeentuloaan. Tämä vie resursseja niiltä, jotka oikeasti hyötyisivät työllisyyspalveluista, ja sysää kaikkein haavoittuvimmat ihmiset yhä syvempään syrjäytymiseen.

Arvoisa herra puhemies! Tästä kokonaisuudesta puuttuu kokonaan inhimillisyys. Sanktiot voivat olla jopa 50 prosenttia, puolen perusosan leikkaus ihmiseltä, joka ehkä jo nyt nukkuu ystävän sohvannurkassa, jonottaa velkaneuvontaan tai yrittää selvittää mielenterveyden ongelmien kanssa. Samaan aikaan lapset joutuvat kärsimään vanhempiansa toimeentulon heikennyksistä, vaikka he eivät voi vaikuttaa tukijärjestelmän päätöksiin.

Erityisen kylmäävää on suojaosan poistaminen. Hallitus vaikeuttaa niiden ihmisten asemaa, jotka yrittävät tehdä edes vähän töitä. Jokainen tienattu euro vähennetään jatkossa täysimääräisesti toimeentulotuesta. Viesti on selvä: älä yritä, älä tee pieniä töitä, älä etene askel kerrallaan. Se on taloudellisesti järjetöntä ja inhimillisesti väärin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei paranna kenenkään elämää, se ei luo yhteiskuntaan luottamusta vaan pelkoa. Siksi tämä lakiesitys pitää hylätä. Ihmisen arvo ei riipu siitä, mihin elämä kuljettaa. Meidän tehtävämme on varmistaa, että myös heikoin tulee nähdyksi, ei rangaistuksi. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

19.04 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että tämä on todella surullinen esitys, ja tämä on myös todella ala-arvoinen esitys. En olisi uskonut tällaista esitystä näkeväni edes tältä hallitukselta. Poliitikassa on minusta tärkeää kuulla niitä ihmisiä, joita päätöksenteko koskee, ja minusta vaikuttaa suoraan sanottuna siltä, että hallituksen edustajat eivät ole kuulleet niitä ihmisiä, joihin tämä toimeentulotuen leikkaus kohdistuu ja joita tämä siten erittäin kipeästi koskee.

Suomessa on tällä hetkellä perheitä, joissa vanhemmat jättävät itse syömättä, jotta lapset saisivat ruokaa, joissa lapset eivät voi harrastaa sen takia, että vaikka harrastus sinänsä olisi maksuton, niin ei ole varaa bussilippuun, perheitä, joissa siis nähdään nälkää ja joissa on ei ainoastaan niukkuutta vaan myöskin puutetta. Tällä esityksellä tullaan nyt rankaisemaan niitä ihmisiä, jotka ovat jo lähtökohtaisesti tässä yhteiskunnassa kaikkein heikoimassa asemassa, kaikkein pienituloisimpia ihmisiä, niitä, joiden on kaikista vaikeinta saada apua ja tukea.

Ja myös tämä toimeentulotuki, joka on siis kaikkein passivoivin tuki siksi, että sieltä on vaikein työllistyä, kun se on niin tavattoman byrokraattinen: On hirvittävän nurinkurista, että hallitus on ensin ajanut satatuhatta uutta ihmistä toimeentulotuelle ja nyt sitten leikkaa myös toimeentulotukea. Epäjohdonmukaisin yksityiskohta tässä on se, että tästä leikataan jopa sitä ansiotulovähennystä eli niin sanottua suojaosaa yli 18-vuotiailta, se 150 euroa, jonka on aiemmin voinut tienata toimeentulotuen päälle, mikä siis on tarkoittanut sitä, että ihminen on voinut tehdä edes vähän töitä. Kaikkien muiden suojaosien leikkausten jälkeen, mitkä ovat tähän mennessä kohdistuneet asumislisään ja työttömyysturvaan, nyt tulee leikkaus myös tähän toimeentulotukeen. Eli tuelta, jolta on vaikea työllistyä, leikataan pois se edellytys, joka mahdollistaisi sen, että ihminen voisi työllistyä. Tämä on kaikin tavoin paitsi, kuten sanoin, epäjohdonmukaista, myös epäoikeudenmukaista ja erittäin vahingollista koko tälle yhteiskunnalle ja erityisesti niille ihmisille, jotka tämän leikkauksen seurauksista joutuvat kärsimään.

Arvoisa puhemies! Me olemme täällä vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kanssa lukee nyt näitä ihmisten meille lähettämiä kokemuksia, jotka liittyvät toimeentulotuen asiakkuuteen ja siihen leikkaukseen, joka tähän tukeen kohdistuu. Tulen nyt jatkamaan näiden sitaattien lukemista.

”Työskentelen asunnottomuuden poistamisen parissa, ja valitettavasti aiemmat sosiaaliturvan leikkaukset näkyvät asunnottomuuden kasvuna. Asiakkaat voivat myös entistä huonommin.”

”Olen hakemassa sosionomiopintoihin, ja minulla on jo aiempi tutkinto, joka ei ole ollut hyvä työllistymisen kannalta. Sosionomina saisin varmasti töitä. Jos en saa enää opintojen aikaan tukea, opinnot jäävät varmasti suorittamatta ja minä jään kortistoon. Minulla on myös mielenterveyden kanssa ongelmia. Pelkään sitä, että sairastun ja joudun toimeentulotuelle. Huonovointisena on todella vaikea pystyä täyttämään kaikki uudet vaatimukset, ja ihmettelenkin, kuinka voi olla niin, että juuri sairaat ja köyhät ovat niitä, joilta kannattaa viedä viimesijainenkin toimeentulo. Siitä koituu varmasti paljon suuremmat kustannukset pitkällä aikavälillä, kun heikoista ei pidetä huolta tänään.”

”Meiltä hävisi 800 euroa. Olen opiskelija ja lasten pääasiallinen huoltaja. Lapsikorotukset poistuivat. Asumistukea leikattiin. 300 euron suojaisuus poistettiin. Päätin lopettaa osa-aikatyöt, koska käteen ei olisi jäänyt mitään. Tällä rahalla olisimme ostaneet parempaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

ruokaa, emme olisi joutuneet toimeentulotuella ja olisimme ehkä voineet tukea kotimaan-matkailua, kuten käydä kotieläintiloilla, kahvilassa tai koko perheen tapahtumissa. Nyt se raha jää menemättä kiertoon.”

”Olen kahden lapsen yksinhuoltaja, nuoremman lapseni omaishoitaja ja työtön työnha-kija sekä toimeentulotuella. Leikkaukset vaikuttavat muun muassa toimeentulotukeen, jos ansiotulovähennys poistetaan, kun muutenkin on jo tiukkaa ja joutuu miettimään, mihin ra-hat riittävät. Tilanne on ihan hirveä ja pahenee vaan. Tulevaisuus ei näytä valoisalta, ja su-rettaa lasten puolesta. Ei kukaan tällaista tilannetta valitse tai halua.”

”Vaikuttaa jo nyt siihen, että elämä on masentavaa. Ei voi käydä missään, aina ei edes lähikaupasta ruokaa ostamassa. Jos leikkaukset jatkuvat, niin varmaan minä ja moni sa-manlaisessa köyhyydessä elävä sairastutaan vakavasti. Köyhyys vaikuttaa myös psykofyy-siseen terveyteen.”

”Asun yksin, ja tuloni ovat huonot, ja olen jo nyt toimeentulotuella. Jos leikkaus toteu-tuu, joudun alkaa punnitsemaan, täytyykö minun jättää muun muassa mielialalääkkeet, migreenilääkkeet ynnä muut sellaiset pois, ja onko minulla enää varaa psykoterapioihin, jotta varaa jäisi vielä ruokaan. Tälläkin hetkellä joudun laskemaan joka sentin, ja ylimää-räiseen ei ole varaa. Omat läheiset, jotka asuvat satojen kilometrien päässä, jäävät näke-mättä, tai heitä näkee ehkä kerran vuoteen. Tämä on ihmisen kidutusta.”

”Asumistuki pieneni lähes 300 euroa, mutta tulot eivät ole samassa suhteessa kasvaneet. Jouduin ’tappelemaan’ Kelan kanssa, että saisin suuremman asumistuen, koska olen inva-lidi ja käytössäni on apuvälineitä, muun muassa rollaattori, työtuoli ja niin edespäin. Lisäk-si asumistuen kuntaluokka tippui huonoimpaan eli kolmanteen. Täällä kaupungissa ei ker-ta kaikkiaan ole Kelan laskelmiin olevaa halvempaa asuntoa tarjolla. Ja minulla pitää olla esteetön asunto, ja minulla on 16-vuotias poika huolettavana. Yritin kertaalleen toimeen-tulotukea hakea, mutta Kela laski, että asuntoni vuokra on liian kallis, ja näin ollen tuloni ovat aina suuremmat, mitä todellisuudessa ovat. En tule koskaan saamaan toimeentulotu-kea.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén on poissa. — Edustaja Fu-ruholm, olkaa hyvä.

19.11 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Yksi väite, joka täällä salissa on usein kuultu, on se, että näiden hallituksen leikkausten kohdalla oltaisiin jotenkin suojattu lap-sia, lapsiperheitä, erityisesti. Meillä on arviot siitä, että 31 000 uutta lasta tipahtaa hallituk-sen toimien myötä köyhyyteen, ja se tarkoittaisi sitten, että se kokonaisluku huitelisi jos-sain 150 000:ssa. Se ei tietenkään ole mikään suuri meriitti maailman onnellisimmalle kan-salle. Lapsiin kohdistuvat toimet ovat tietenkin monella tapaa julmia, mutta yksi syy siinä on se, että ne kantavat hyvin pitkälle. Täälläkin salissa on joskus puhuttu juuri siitä lapsi-köyhyyden aiheuttamasta toksisesta stressistä, jolla on ihan tutkimustenkin mukaan sitten havaittu yhteys myöhäisempään tulotasoon tai terveydentilaan. Me ollaan saatu myös lu-kea lehdistä siitä, miten ruoka-avun tarve tässä maassa on kasvanut. On nähty lapsia yksin jonottamassa ruoka-apua. Me ollaan luettu lehdistä, miten matalan kynnyksen avun tarve on kasvanut tässä. Pitää muistaa, että tämä hallitus on tehnyt myös valtavia leikkauksia meidän järjestökentällemme, joka tätä apua tarjoaa. Eli kyllä tässä on moninaisia toimia, jotka ajavat ihmiset hyvin tukalaan tilanteeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Itsekin haluan jatkaa näitä arjen kertomuksia, joita meidän eduskuntaryhmämme, puolueemme, on saanut, siitä, miten nämä toimeentulotuen leikkaukset tulevat heidän arkeensa vaikuttamaan.

”Sairastuin vakaviin mielenterveydellisiin häiriöihin. Nyt en saa tarvittavaa apua ilman pitkää jonotusta. Jos tilanne jatkuu, niin toimeentulotuki saattaa olla viimeinen oljenkorsi, koska töihin en pysty. Julkista terveydenhuoltoa on kuritettu leikkauksilla, ja myös se aiheuttaa ruuhkautumista. Hoitoonpääsy pitenee, sairausloma pitenee, tulot lähtevät. Nyt jos vielä viimeisestä pelastusveneestäkin päästetään ilmaa ulos ja palkitaan 17 vuoden kova työskentely tällaisella huolenpidolla, niin mitä tässä muka voi edes sanoa?”

”Joka ikinen leikkaus kohdistui itseeni ja silloiseen työhöni, jonka ohessa tein opintojani. Menetin työni ja opintoni, ja samassa menivät viimeiset mielenterveyden rippeet. En ymmärrä, mitä nämä asiat tarkoittavat, mitä jatkossa pitäisi käytännössä tehdä. Pitkäaikainen köyhyys ja tukiviidakossa rimpui jo vuosia tuhonnut terveyttä.”

”Pankkitililtä rahat loppuvat kuin puolessavälissä, vaikka hankintoja muun muassa ruokakaupassa olen vähentänyt. Rahat menevät asumiseen, lääkkeisiin ja julkisen terveydenhuollon maksuihin sekä ruokaan.”

”Meiltä lähti lapsikorotus päivärahasta, asumistuki laski ja suojaisuus poistui, eli noin 500 euron leikkaus yksinhuoltajaperheeseen. On oma jaksaminen kyllä kortilla. Olen yhä äiti. Asun urheilua harrastavan teinipojan kanssa. Itselläni on monia sairauksia. Tarvitsen lääkkeitä aika paljon. Olen työttömänä, koska en kykene kuin osa-aikatyöhön, ja se taas ei kannata, kun vuosi sitten leikattiin tuista niin paljon, että nykyinen asuntomme muuttui liian kalliiksi. Uutta haetaan kyllä, mutta ulosoton vuoksi yksityiset eivät vuokraa, ja kaupunki ei anna uutta, koska rästejä. Rästejä, koska ei ole varaa maksaa vuokraa. Nyt jos jokin lahjoitus tai almukin katsotaan tuloksi, niin ei enää valoa näy tunnelin päässä. Ystävät auttaneet esim. koripalloharrastusmaksujen kanssa, ja ainahan minä joudun lainaamaan. Joka kuukausi rahat loppuu.”

”Viimeistään tämän leikkauksen myötä joudun luopumaan välttämättömästä HSL:n matkalipusta. Nyt juuri ja juuri olen pystynyt ostamaan yli 70 euroa maksavan kuukausilipun. Tästä seuraa se, että yli 10 kilometrin päässä oleva päihdehoitokontaktini jää sitten käyttämättä. Olen ollut yli vuoden raittiina, ja tarvitsen hoitoa muun muassa masennukseen. Lisäksi eristäydyn entisestään sosiaalisesta elämästä.”

”Emme pysty maksamaan laskuja, jotka todennäköisesti menevät ulosottoon. Lapset ovat jo joutuneet lopettamaan harrastukset, koska ne eivät kuulu toimeentulotukeen. Lapset syrjäytyvät ja saavat huonot lähtökohdat elämälleen.”

”En pärjää suojaosan poiston jälkeen osa-aikatyöllä, ja joudun turvautumaan toimeentulotukeen. Aiemmin pystyin turvaamaan perusmenot osa-aikatyöllä ja kaikki projektiluontoinen työ sen päälle oli plussaa. En voisi ottaa enää minkäänlaista keikkatyötä vastaan, sillä työhön liittyvät kulut, bussikortti ja eväät, olisivat aivan liian suuret maksettavaksi toimeentulotuesta. Tällä hetkellä minulle tarjotaan kahden viikon kokoaikaista työtä, josta suojaosan ansiosta jää 150 euroa miinus matka- ja ruokakulut, noin 80 euroa. Rahallinen hyöty on nytkin vähäinen. Lisäksi 18 euron leikkaus perusosaan on suurin piirtein viikon ruokabudjetti.”

”Ruoka-apua on haettu mistä vain milloinkin on mahdollista saada. On karsittava: syökö vai ostaako lääkkeitä.”

”Kyllä oma pärjäämiseni menisi niin äärirajoille, että lääkkeet jäisivät apteekkiin ja lääkärikäynneistä joutuisi tinkimään. Suojaosuuden poisto lopetti pienetkin lisätyöt, ja harkit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

sen vakavasti, jatkanko osa-aikatyön tekemistä, sillä se viivyttää rahojen saamista ja aiheuttaa epävarmuutta jatkosta.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.18 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tuossa on puhuttu aika paljon toimeentulotuen tasosta. Tuossa kaivoin tilastoja, ja täytyy sanoa, että ne ovat siellä 500:n ja 1 000 euron välillä riippuen perhekoosta ja kotitalouksien koosta ja siitä, onko huollettavia kuinka monta. Aika pienistä rahoista puhutaan. Taisi olla 593 euroa se perustoimeentulotuen määrä, eli ei kovin suurista summista puhuta. Täällä on aiemmin ilmoitettu aika suuriakin lukuja, mutta nämä eivät ole kovin suuria.

Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin vielä huomiota siihen, että kun täällä on paljon puhuttu hyvin siitä, kuinka nämä leikkaukset ja muutokset kohtelevat ihmisiä, niin myös meillä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa kiinnitettiin yhteistuumin huomiota siihen, mikä asiantuntijakuulemisten kautta nousi esiin, että työttömien henkilöiden pääsyssä tarvitsemiensa sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin on ongelmia. Kun me annettiin tästä lausuntoa, niin kiinnitettiin huomiota siihen, että monen pitkäaikaistyöttömän tosiasialliset työllistymisen esteet liittyivät sosiaali- ja terveyshuollon palveluihin. Esteet voisivat olla esimerkiksi elämänhallintaan, päihteiden käyttöön, mielenterveyteen liittyviä ongelmia. Näiden asiakasryhmien ongelmia ei yleensä pystytä ratkaisemaan työllisyyspalveluissa vaan ensisijaisesti hyvinvointialueiden vastuulle kuuluvissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tämä on yhdessä tuumattu. Samalla sitten, minkä aiemminkin täällä olen todennut, tilanteessa, jossa kunnalla on vastuu etuuksien rahoituksesta ja työllisyyden edistämisestä mutta asiakkaat eivät saa ensisijaisia palvelutarpeensa mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluja hyvinvointialueilla, pitäisi hyvinvointialueilla olla niitä kannusteita näitä tarjota, ja se tarkoittaa, että ne osallistuisivat näitten etuuksien maksamiseen omalta osaltaan.

Tässä sinänsä on erittäin iso asia, että nyt työllisyyspalveluissa on se 25—30 prosenttia sellaisia asiakkaita, joiden pitäisi olla näitten sosiaalipalveluiden piirissä, ja se vie tätä kuormitusta eri suuntaan. Myöskin kuntien osalta tässä on tilanne, että tämä toimeentulotuen osuus oli 2024 noin 825 miljoonaa ja 2023 noin 700 miljoonaa, ja nyt tälle vuodelle arvioidaan, että se on siellä 1 100 miljoonan luokkaa, eli isoista summista puhutaan. Ja sitten kun katsotaan tätä määrää, kuinka se on kasvanut, niin siihen liittyvät tietenkin muutamat muutokset kotouttamisen osalta ja muusta, mutta sitä kasvua on ollut koko ajan. Kunnat maksavat näistä puolet, ja nyt sitten tämän esityksen mukaan kuntien rahoitusosuutta vielä kasvatetaan perustoimeentulotuessa 100 prosenttiin 18—24-vuotiaitten osalta, eli tämä kokonaisuus siirtyy kuntien vastuulle. Tässä mielessä kuntien osalta nämä perustoimeentulotuen menot ovat todella isoja, ja ne tulevat koko ajan vaan kasvamaan. Tämä on nyt toinen kehityspolku, ja työttömyysturvan puolella on toinen kehityspolku, joka tässä näkyy erittäin selkeästi.

Meillä on sillä puolella erittäin isoja haasteita, ja nyt tätä toimeentulotukea ja työttömyysturvan etuuksia, velvoittavuutta tulee kunnille lisää, ja kunnilla ei ole kaikkiin työkaluja. Senkin perusteella pitäisi olla hyvinvointialueilla vastuuta näitten osuuksien maksamisesta. Silloin se kannustaisi tekemään asioita siihen suuntaan, että ihmiset olisivat sinne työmarkkinakelpoisuuteen pääsemässä ja sitten aikanaan työllistymässä. Heillä on aika monella pitkä tie, mutta me ei voida tällaisessa tilanteessa luovuttaa yhdenkään osalta. Meidän pitää löytää heille semmoinen polku, jolla he pystyvät itse aikanaan hoitamaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

elantonsa ja sitten viemään sitä eteenpäin. Tästä syystä nämä monet ongelmat kuntien päässä yhtäaikaaisesti heijastuvat sitten myöskin alueiden osalta. Toivon tämän näkökulman tuomista tähän vielä mukaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

19.23 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Yhdenkään lapsen ei pitäisi tässä maassa tai muualla maailmalla joutua toivomaan joululahjaksi ruokaa, ei yhdenkään, mutta silti myös Suomessa on lapsia, jotka tulevat koulusta kotiin voidellut näkkileivät taskussa, koska kotona ei ole yhtään mitään muuta odottamassa. Etenkin näin joulun lähestyessä tuntuu, että köyhyys ja luokkaerot nousevat erityisen räikeästi näkyviksi. Siinä, missä toisten pöydät notkuvat ja pukin säkki täyttyy, köyhissä perheissä mietitään, miten löytyisi varaa edes pieneen jouluateriaan tai yhteen pieneen lahjaan. Enkä varmasti ole ainoa, jonka mielestä on aika sydäntäsärkevää, että esimerkiksi näissä Joulupuu-keräyksissä koululaiset, meidän lapset ja nuoret, toivovat esimerkiksi nuudelia, toivovat deodoranttia tai toivovat suihkusaippua, sillä minun mielestäni sellainen ei oikein ole kovin toimiva hyvinvointivaltio, jossa lapset ja nuoret joutuvat pyytämään näin perustavanlaatuisia asioita, tarpeita peseytymiseen tai ruokaa lautaselleen.

Pelkästään kotikaupungissani Hyvinkäällä Hope ry:n avustushakemukset olivat heidän tietojensa mukaan nousseet ainakin 20 prosenttia viime vuodesta. Tänä jouluna apua on hakenut 300 perhettä, joissa on yhteensä 650 alaikäistä lasta. Voin kertoa teille, että jos Hyvinkään kokoisessa kaupungissa, jossa ei ole edes 50 000:ta asukasta, on 650 alaikäistä lasta vailla jouluksi ruokaa, tuntuu aika hurjalta olla täällä käsittelemässä sellaista hallituksen esitystä, joka yhä entisestään heikentää näiden myös köyhiä lapsia olevien ihmisten asemaa. Nämä henkilöt ja heidän perheensä ovat täysin riippuvaisia muiden ihmisten lahjoituksista, koska heidän vanhempiensa toimeentulo ei syystä tai toisesta yksinkertaisesti riitä ruokkimaan ja elättämään.

Enkä missään nimessä halua täällä sanoa, että ihmisten auttamisen halu näissä Joulupuu-keräyksissä olisi jotenkin huono asia. Päinvastoin on ihan valtavan arvostettavaa, että jokainen ihminen, joka voi tavalla tai toisella auttaa, osallistuu esimerkiksi lahjoittamalla keräykseen tai organisoimalla itse niitä. Mutta ei hyväntekeväisyys voi olla näiden perheiden, se ei voi olla näiden köyhyydessä elävien lasten ainoa turvaverkko, eikä köyhyydessä elävien ihmisten ainoa turvasatama voi olla tämä. Siksi minusta ehkä asia, jota täällä kannattaisi jokaisen itsekseen pohtia, on se, halutaanko Suomesta aidosti, oikeasti tehdä tällaista hyväntekeväisyysyhteiskuntaa vai haluaisimmeko me sitten kuitenkin, että on edes tietty minimitaso, joka täällä valtion, julkisen tahon toimesta turvataan. Aiemmin on ajateltu, että se sellainen minimitaso on toimeentulon kautta hyvän elämän edellytykset, mutta enää täällä ei ilmeisesti ole edes mitään peräautoja, joista haluttaisiin tavalla tai toisella sitten pitää kiinni.

Nimittäin se ongelma näissä ihmisten lahjoituksissa on se, että ne eivät poista rakenteellisia ongelmia, ne eivät poista täältä Suomesta köyhyysongelmaa, eivätkä ne itse asiassa myöskään poista sitä etovaa tosiasiaa, että Orpon—Purran hallitus itse esitys toisensa jälkeen pahentaa näiden köyhien perheiden ja ihan todella vaikeassa asemassa olevien ihmisten tilannetta ja nimenomaan sysää heidät yksityishenkilöiden vapaaehtoisen auttamisen halun varaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Samaan aikaan tämä hallitus, kuten täällä tänäänkin on todettu, leikkaa esimerkiksi järjestöiltä, se leikkaa hyvinvointialueilta. Ja tiedättekö, mitä tapahtuu, kun sekä hyvinvointialueilta, järjestöiltä että kunnilta että näiltä ihmisiltä itseltään leikataan? Tapahtuu niin, että meillä menee niin sanotusti konkurssiin jopa niitä järjestöjä, jotka jakavat ruokakasseja näille köyhille ihmisille. Meillä ei ole kohta enää edes leipäjonoja tuolla, koska ihmisillä ei ole mitään paikkaa, mihin mennä hakemaan sitä, kun ei ole ketään, kenellä olisi varaa enää pyörittää tätä toimintaa. Jos ei tämä ketään teistä siellä kiinnosta, niin en tiedä, mitä täällä pitäisi vielä tapahtua, että herätään siihen tosiasiaan, että täällä on aidosti, oikeasti ihmisillä todella vaikeita tilanteita. Se ei eduskunnassa hätkäytä enää ilmeisesti ollenkaan, kun sekä perustuslakivaliokunnasta että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnasta pusketaan läpi senkaltaisia esityksiä, joissa aidosti, oikeasti hyväksytään se, että Suomessa on ihmisiä, joilla ei ole minkäänlaista turvaa.

Puhemies! Kaiken tämän jälkeen haluan sanoa vielä muutaman sanan siitä, minkälaisessa tilanteessa hallitus tätäkin esitystä toimeentulotuen heikentämisestä ”uudistamalla” tekee. Nimittäin tämä hallituksen leikkaus- ja työttömyyspolitiikka on jo tässä vaiheessa lisännyt toimeentulotuen tarvetta merkittävästi. Vuonna 24 toimeentulotukea sai viisi prosenttia väestöstä, ja tänä vuonna määrä on kasvanut. Menot ovat käsittääkseni nousseet yli 20 prosenttia, mikä tarkoittaa siis satojatuhansia ihmisiä. Ja mitä hallitus nyt sitten tekee? Nyt se haluaa leikata lisää sitä toimeentulotukea, jolle ensin nämä ihmiset on ajettu. Äärimmillään perusosa voi pudota alle 300 euroon kuukaudessa. Voi ihan harjoittaa semmoista sisälukuharjoitusta, kun lukee hallituksen esitystä, ja pohtia samalla, että jos saat 300 euroa kuukaudessa, niin monellako eurolla maksat vuokraa. No, mitään vuokraa et maksa. Monellako eurolla ostat ruokaa itsellesi? Siitä ei hirveän montaa euroa per päivä jää, taitaa olla 9,5 euroa — onnea siihen yritykseen. Tätä kaikkea jälleen kerran täällä myydään hirveän hienona, upeana uudistuksena, vaikka todellisuudessa tämä on perustoimeentulotuen heikennys, jossa perusosan tason yleinen alentaminen, terveydenhuoltomenojen korvaamisen rajaaminen, asumismenojen korvaamisen kiristäminen, sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristäminen ja jopa suojaosan poistaminen 18 vuotta täyttäneeltä kaikki yhdessä iskevät niihin tismalleen samoihin ihmisiin, joihin teidän, Orpon ja Purran, hallituksen kaikki esitykset systemaattisesti viimeiset kaksi ja puoli vuotta ovat jo iskeneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

19.30 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Kun lähdin ensimmäisen kerran eduskuntavaaleihin ehdokkaaksi, muistan erinomaisen hyvin tilanteen, jossa olin Jyväskylän kävelykadulla makkarateltalla, ja siihen tuli semmoinen keski-ikäinen pariskunta juttelemaan ja kertomaan tilanteesta, kun heidän 12-vuotias tyttärensä oli saanut rikosvahinkokorvauksia jouduttuaan seksuaalirikoksen uhriksi. Nämä vanhemmat tulivat kertomaan minulle siitä tilanteesta, että nämä 12-vuotiaan tytön saamat korvaukset oli vähennetty tämän perheen toimeentulotuesta. Ajattelin silloin, että maailma ei voi — siis ei kertakaikkisesti voi — olla tämänlaatuinen. Asia jäi minua kovin vaivaamaan, ja selvittelinkin silloin sitä, ja silloin selvisi se, että tässäkin tapauksessa harkintavaltaa olisi voinut käyttää se työntekijä, joka semmoisen päätöksen oli tehnyt, mutta jostakin syystä sitä harkintavaltaa ei silloin ollut käytetty.

Tämän uuden esityksen jälkeen taitaa olla niin, että sitä harkintavaltaa ei tässäkään tapauksessa enää voisi edes käyttää. Se tuntuu jotenkin niin käsittämättömältä, että tässä sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

lissa ei tosiasiallisesti ymmärretä niitä tilanteita, joissa ihmiset aivan aidosti ovat, ja sitä, kuinka moninaisia ovat ne tilanteet, joittenka kanssa he joutuvat kamppailemaan. Täällä kerrotaan hienosti siitä, että tällä on tarkoitus vahvistaa selviytymistä ja vähentää pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. [Pia Sillanpään välihuuto] — On kyllä aivan selvää, että te olette tekemässä tätä lakia, emme me. Me emme olisi kuuna päivänä tehneet tällaista lakia, jonka te olette nyt tähän tuoneet. Minähän sanoin, että silloin olisi voinut harkintavaltaa käyttää, mutta te estätte nyt tämän harkintavallan käyttämisen. Te estätte sen, että ne työntekijät eivät voi tätä harkintavaltaa käyttää. Siitä tässä on kysymys. [Pia Sillanpään välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Jos te haluatte kommentoida edustaja Rantasen puhetta, niin te voitte pyytää vastauspuheenvuoroa. — Olkaa hyvä, edustaja Rantanen.

Kiitos, puhemies! — Niin, jotenkin toivoisi, että hallituspuolueenkin edustajilta löytyisi ymmärrys siihen, että tuensaannin ehtojen tiukentaminen ei todellakaan itsessään vähennä sitä etuuden tarvetta niiltä ihmisiltä. Se, että vaikka me kuinka tai vaikka te kuinka tiukennatte niitä ehtoja, ei muuta niitten ihmisten tarvetta sen etuuden saamiseen.

Työttömien työnhakijoiden määrä, joka on jo ennätyksellinen tämän hallituksen jäljiltä, kasvaa arviolta 16 000 kappaleella. En tiedä, onko tämänkin tarkoitus se, että päästään ensimmäiseksi siinä työttömyystilastossa. Sellainen tunne tästä tulee.

Tässä edellisen asiakohdan tiimoilta keskustelimme siitä, kuinka välityömarkkinat on romutettu, ja kyllä, sekin on yksi osa sitä, minkä vuoksi ihmiset joutuvat turvautumaan tähän viimesijaiseen toimeentulon turvaan, toimeentulotukeen. Tämän myötä osa-aikaisia työntekijöitä ja opiskelijoita myös siirtyy työttömiksi. Täytyy kyllä todeta siitäkin, että en oikein tiedä, että... Niin kuin täällä jo aikaisemmin esimerkiksi edustaja Diarra kysyi sitä, kuinka montaa työtä tässä maassa oikein täytyy tehdä, että voi pärjätä, niin juuri näin, kuinka montaa työtä tässä oikein pitää jokaisen tehdä, että täällä voi pärjätä?

Tälle on kuitenkin laskettu olevan myös työllisyysvaikutuksia, ja on laskettu, että tämä vahvistaa julkista taloutta 29 miljoonaa euroa. On kuitenkin niin, että työvoimaviranomaisten määrä kasvaa, mutta sitäkin ei kompensoida kunnille.

Harkintavallan tässä jo aiemmin mainitsin. Aiemmin on siis voinut tämmöisen vaikka 50 euron lahjan jättää huomioimatta, mutta nyt tämäkin harkinta poistuu tai ainakin vähenee. Joissain pienissä tapauksissa säilyy sellainen, että jos vaikka joku tavara on mennyt rikki tai jos on esimerkiksi tarve terapiaan, niin siinä tilanteessa voi harkita ja jättää tämän 50 euron huomioimatta.

On aivan päivänselvää, että tämä entisestään vaarantaa sen, että ihmisillä on asunto ja ravintoa. Ja jotenkin kaikkein surullisinta tässä on nimenomaan se, että tälläkin hetkellä noin viidennes näistä perustoimeentulotuen saajista on lapsiperheitä — siis viidennes on lapsiperheitä. Ihmisarvoisen elämän edellytys turvaan, toimeentulotukeen ja huolenpitoon: käy niin, että yhä useammalla tämä perusosa ei jatkossa kata ihmisarvoisen elämän edellytyksiä. On laskettu, että neljän hengen perheessä, jossa on kaksi alle 18-vuotiasta lasta, tämä kattaa 83 prosenttia viitebudjetista — siis niin, että kun on kaksi alaikäistä lasta, kaksi aikuista, niin 83 prosenttia viitebudjetista toimeentulotuki tämän jälkeen kattaa.

Jatkan seuraavassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

19.37 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! On pysäyttävää, että joulun alla me täällä salissa käymme keskustelua siitä, kuinka heikommassa asemassa olevilta suomalaisilta voidaan vielä ottaa vähän pois — ei lisätä tukea, ei vahvistaa turvaa, vaan viedä pois — ihan tavallisten ihmisten arjesta, niiltä, jotka jo nyt laskevat jokaisen sentin ja miettivät, riittääkö ruoka, riittävätkö lääkkeet, riittääkö voima. Hallituksen esitys ei ole uudistus. Se on kylmä ja mekaaninen leikkauslista. Lista, joka ei tunne ihmistä. Lista, joka ei tunne sairautta, uupumusta, yksinhuoltajan huolia, mielenterveyden haavoja tai nuoren epävarmuutta. Lista, joka katsoo vain numeroita, ei yhtäkään ihmistä niiden takana.

Puhemies! Kun hallitus leikkaa toimeentulotuen perusosaa, se ei leikkaa kustannuksia. Se leikkaa ruokapöydistä, se leikkaa lääkkeistä, se leikkaa turvasta. Se vie sen viimeisen varmuuden, jonka varassa moni vielä pysyy pinnalla, ja se tekee sen ihmisille, joilla ei ole mitään mahdollisuutta välttää näitä leikkauksia — ei sairautensa vuoksi, ei elämäntilanteensa vuoksi, ei siksi, että he eivät jaksa tai he eivät pysty. On lohdutonta, että hallituksen mielestä 15 tai 18 euron leikkaus kuukaudessa on pieni muutos, mutta ei se ole pieni niille ihmisille, jotka valitsevat kuukaudessa vain toisen: maksaako sähkölaskun vai ostaako lapselle talvikengät. Ei se ole pieni muutos. Se on se hetki, jolloin kädet valahtavat alas syliin ja ihminen kokee, että ei tätä millään jaksa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen epäinhimillisin päätös on silti sanktioiden kiristäminen. Se, että sairasta ihmistä voidaan rangaista köyhyydellä, että uupunutta rangaistaan uupumuksen syventämisellä, että ihmistä, joka ei kykene työmarkkinoille, rangaistaan kuin hän olisi valinnut itse sairautensa. Ei tämä ole sosiaalipolitiikkaa. Tämä on järjestelmä, joka sanoo: ”Kato, jos et jaksa, niin se on sun syy, tsemppiä.” Tämä on tosi häpeällistä. Ja kun hallitus tietoisesti rakentaa järjestelmän, jossa yksikin virhe voi tarkoittaa työttömyysturvan katkeamista ja samaan aikaan toimeentulotuen leikkausta, se sysää ihmisiä kohti epätoivoa. Moni ei uskalla enää mennä tapaamisiin, moni ei uskalla soittaa palveluihin, moni katoaa järjestelmästä kokonaan. Tämä ei ole kannustamista, tämä on ihmisten hylkäämistä.

Arvoisa puhemies! Erityisen julma on esitys, jonka mukaan jopa pienet lahjarahat, vaikka mummon antama muutaman kympin joululahjarahaha vähentäisi perheen toimeentulotukea. Tätä ei voi selittää taloudella. Tämän voi selittää vain sillä, että heikompien ihmisarvoa ei nähdä eikä sitä itse asiassa haluta edes nähdä. Hallituksen viesti on täysin selvä: sinun köyhyytesi on sinun ongelmasi, mutta sinun hyvinvointisi ei ole meidän asiamme.

Arvoisa puhemies! Perustuslaki sanoo, että jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Tämä on ihmisarvon ydintä, mutta hallitus ei kyllä tätä ydintä arvosta. Se kohtelee köyhyyttä moraalisenä epäonnistumisena, ei yhteiskunnallisena haasteena. Se kohtelee moniongelmaisuutta laiskuutena. Se kohtelee sairautta vapaaehtoisena valintana. Se on hyvin kaukana siitä inhimillisyydestä, jonka varaan suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu. Sen sijaan, että hallitus ojentaisi kätensä, hallitus kääntää selkänsä. Sen sijaan, että se vahvistaisi palveluita, se leikkaa niitä. Sen sijaan, että se rakentaisi luottamusta, se rakentaa pelkoa ja epätoivoa.

Tässä esityksessä ei ole myötätuntoa, ei ymmärrystä eikä inhimillisyyttä. Siksi vastustan tätä hallituksen esitystä, en vain poliittisesti vaan ihan jo inhimillisistä syistä, koska tämän maan ei pidä olla sellainen, jossa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat jätetään yksin, syyllistetään ja rangaistaan. Suomen kuuluu olla maa, jossa ihminen kohdataan ihmisenä, ei kulueränä, ja jossa heikoimmasta pidetään huolta eikä heikoimmassa asemassa olevaa lyödä. Lyötyä ei pidä lyödä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

19.42 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ensin kiitos edustaja Räsäselle. Hän ei täällä paikalla ole. Puhuessaan edustaja Vainiosta hän ilmeisesti viittasi minuun, mutta se oli inhimillistä eikä haittaa yhtään. Oli hyvä, että hän korjasi sitä hieman, kun puhuin näistä omaishoitajista. Sinne tosiaankin on tullut kahden vuoden siirtymä. Sehän ei itse ongelmaa poista, mutta siirtää sen ongelman alkamisajankohtaa.

Arvoisa puhemies! Arviot kuntien rahoitusvastuun kustannusten noususta kunnille ovat tämän lainvalmistelun edetessä laskeneet. Samoin arviot asiakasmääristä ovat vaihdelleet merkittävästi. Nykyinen työllisyys- ja suhdannenäkymä huomioden lakimuutoksen kustannukset lieenee arvioitu alakanttiin ja myönteiset arviot yläkanttiin, mikä sekään ei meille ihmisinä tietysti kovin poikkeuksellista ole, mutta ehkä tämän tyyppisessä lakiesityksessä olisi voinut odottaa hieman toisentyypistäkin arviointia.

Arvoisa puhemies! Toimeentulotukea saavien henkilöiden siirtyminen voimistuvien velvoitteiden ja perustoimeentulotuen alentamisen uhkaamana toimeentulotuen piiristä työttömyysturvan piiriin voi olla haasteellista, jos henkilön terveydentila ja työkyky ovat heikkoja. Erilaiset terveysongelmat voivat estää työttömäksi ilmoittautuneen ihmisen edellytyksiä täyttää lainmukaisia työnhakuvelvoitteita ja osallistumista palveluihin. Resurssien käytön tai vaikuttavuuden kannalta ei ole mielekäästä olla työnhakijana, jos henkilöllä on niin merkittäviä työ- ja toimintakyvyn puutteita, ettei hän ole työllisyyspalvelujen tai monialaisen työllistymistä edistävän yhteistyön keinoin tuettavissa töihin tai koulutukseen. Terveysongelmia omaavien toimeentulotuen saajien siirtyminen työvoimapalveluiden asiakkaaksi edellyttää tarkkaa yksilöllisten tarpeiden, toimintakyvyn ja jäljellä olevan työkyvyn selvittämistä. Tämä lisää painetta työllisyysalueiden monialaisiin palveluihin ja palvelutarjontaan.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kirjoittaa lausunnossaan, että sille annetuissa asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että ”ehdotettujen lainsäädäntömuutosten seurauksena työnhakijaksi ilmoittautuu aiempaa enemmän henkilöitä, joilla on merkittäviä työ- ja toimintakyvyn puutteita”, ja tuo esiin toistuvan huolen työttömien henkilöiden pääsystä tarvitsemiensa sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo, että tilanne, jossa kunnilla on vastuu etuuksien rahoituksesta ja työllisyyden edistämisestä, mutta asiakkaat eivät saa ensisijaisen palvelutarpeensa mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluita hyvinvointialueilta, ei ole kestävä. Keskusta yhtyy näihin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan esiin nostamiin huomioihin. Toimeentulotukeen säädettävät uudet velvoitteet ja sanktiot eivät todennäköisesti voimakkuudestaan ja ehdottomuudestaan huolimatta pysty ratkaisemaan heikosti työkykyisten toimeentulotuen saajien työllistymisen esteitä.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan turvaverkko ei ole niitä varten, jotka haluavat heittäytyä sen varaan, vaikkei siihen olisi mitään perusteltua syytä. Mutta meidän tehtävämme täällä eduskunnassa on pitää huolta yhteiskunnan heikoimmista. Yhteiskunnan turvaverkon tulee olla silmäkooltaan sellainen, että se poimii ne, jotka putoavat ilman omaa syytään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

19.46 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Yksi asia, johon on mielestäni kiinnitetty liian vähän huomiota tämän lakiesityksen yhteydessä, on se, että lakimuutoksen myötä Kela saa 10 miljoonaa euroa 130 lisähenkilön palkkaamiseksi ja muut viranomaiset saavat yhteensä 7 miljoonaa euroa lisää resursseja. Eli nyt siis hallitus käyttää 17 miljoonaa euroa lisäbyrokratiaan, jotta se voi leikata kaikkein köyhimmiltä, ja tämä on tätä oikeistolaisten normien purkamista oikein parhaimmillaan. Normeja lisätään nimenomaan kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ihmisille ja köyhille ihmisille, joille tarjotaan sitten esteratoja ja lisää sanktioita, ja siihenhän tämä lakiesitys nimenomaan pyrkii monin, monin eri tavoin.

On tärkeää muistaa, että monilla toimeentulotuen saajilla ei ole voimia, ei resursseja, ei osaamista tai mahdollisuuksia taistella monimutkaisten järjestelmien ja byrokratian keskellä, mutta nyt hallitus tarjoaa nimenomaan tätä byrokratiaa lisää. Me tiedetään toimeentulotuen saajista jo se, että monesti taustalla on sairauksia, mielenterveysongelmia, elämänhallintaongelmia ja arjen kriisejä, ja se tekee tästä byrokratian viidakossa navigoinnista entistä raskaampaa. Me tiedetään myös tutkimuksista, että sosiaaliturvan alikäyttö on itse asiassa paljon pahempi ongelma kuin väitetty sosiaaliturvan hyväksikäyttö, ja Suomi on myös saanut lukuisia huomautuksia perusturvan täysin riittämättömästä tasosta kansainvälisiltä ihmisoikeuksilta valvovilta elimiltä.

Mutta tämä on nyt se, millä tavalla Orpon hallitus kannustaa. Siis hehän itse puhuvat, että he tällä tavalla nimenomaan kannustavat ihmisiä ja haluavat tämmöisen kokonaisuudistuksen tehdä ja sitä kautta myös tätä toimeentulotukiriippuvuutta vähentää, mutta eihän tämä kannustaminen ole mitään muuta käytännössä kuin rankaisua köyhyydestä ja siitä asemasta, missä ihminen on. Kyllähän Orpon hallituksen ministerit itsekin tietävät, että näiden leikkausten lopputulema ei ole työllistyminen koko-aikatyöhön vaan lisääntyvä nälkä ja pahoinvointi.

Luen nyt, arvoisa puhemies, vielä näitä kokemustarinoita, joita vasemmistoliitto on saanut:

”Läheiseni on ollut pitkällä sairauslomalla ja nyt lomautettuna. Tulot ovat pudonneet, mitään ylimääräistä ei saa. Läheiseni elämä muuttuu vielä kurjemmaksi, nytkin elää toimeentulotuella eikä raha tahdo riittää ruokaan ja vuokraan.”

”Olen luultavasti totaalisesti kusessa. Olen nyt jo lähellä ulosottoa laskujen kanssa, joita en ole pystynyt maksamaan edes tämänhetkisen toimeentulon kanssa, eli varmasti ulosottoon. Ei varmaan sitten pysty tekemään niitä vähäisiääkään matkailuja ystävien luokse laisinkaan. Pitää tyytyä syömään puuroa ja niin edelleen, puhumattakaan henkisistä vaikeuksista, mitkä tulee, kun pitää koko ajan miettiä, onko rahaa laskuihin, ruokaan, lääkärikuluihin ja lääkkeisiin. Autan myös perheenjäseniä rahallisesti, koska heilläkin menee huonosti, niin en kyllä tiedä, mitä tässä sitten tekee. Pelottaa ja ahdistaa.”

”En tiedä, millä pärjään, kun olen opiskeleva totaaliyksinhuoltaja. Tarkoitus olisi valmistua, mutta ainoa vaihtoehto on pidentää opintoja, että voin nostaa opintolainan ja tulla sen avulla toimeen. Ei ole rahaa enää syödä niin hyvin kuin aiemmin. Rahaa ei ole oikein mihinkään, kaikki on kallista, ja tulevaisuus pelottaa. Läheiseni on joutunut lopettamaan osa-aikaisen työn, koska se ei kannata suojaosan poiston takia. Tunnen epätoivoa jatkuvasi tämän hallituksen takia, ja ajatukset ovat toisinaan hyvin synkkiä.”

”Sisareni on kulttuurialalle valmistunut, satunnaisia keikkatyötä tekevä työtön. Hän joutuu välillä turvautumaan toimeentulotukeen. Hän yrittää parantaa omaa tilannettaan ja pysyä aktiivisena ottamalla vastaan erilaisia hyvin lyhytaikaisia, pienipalkkioisia työtilai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

suuksia, mutta jos suojaosakin poistuu, niistä ei tule olemaan mitään hyötyä vaan päinvastoin lisäkuluja, kuten matkakulut.”

”Pitäisi kiristää jo valmiiksi tiukkaa taloutta ja yrittää säästää ruokakuluissa enemmän. Tälläkään hetkellä ei ole melkein yhtään ekstrajuttua ostettu, että pärjätään. Olen pitkäaikaistyötön, ja olen huomannut leikkauksien vaikuttavan paljon myös työttömyyspalveluihin. Esimerkiksi pajatoimintaa tai muuta työkkärin kautta tulevaa toimintaa ei enää saa yhtä hyvin. Tuntuu, että työttömien tukipiiri pienenee paljon.”

”Itselleni ja pienelle lapselleni leikkaus olisi jo liian suuri, mikä tarkoittaisi kodittomuutta ja varattomuutta. Jo nyt yksinhuoltajana taloustilanne on heikko ja joutuu miettimään hankinnat todella tarkkaan. Oman taloustilanteen leikkaukset ovat ajaneet vähävaraiseksi. Käyn kyllä töissä, mutta saatu palkka ei riitä kovin pitkälle. Hallituksessa olisi oltava kyllä oikeasti sellaiset päättäjät, jotka ihan oikeasti ajattelevat Suomen kansaa, josta suuri osa on vähävaraisia ja pienituloisia.”

”Työttömänä menee jo valmiiksi pennin venyttämiseksi. En tiedä, mistä kohtaa henkilökohtaisia menoja saisi karsittua. Jos tulee jotain yllättävää, olen sanalla sanoen kusessa.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

19.52 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Ehkä keskeisintä tässä lakiesityksessä ja sen kritiikissä ainakin minun osaltani on se, että vaaditaan ihmisiltä sellaisia asioita, mitä he eivät pysty täyttämään. Hallituksen esityksessä tosiaan ehdotetaan uutena säännöksenä perustoimeentulotuen perusosan määrän alentamista 50 prosentilla, jos toimeentulotuen hakija ei ole hänelle annetusta kehotuksesta huolimatta yhden kuukauden määräajassa hakenut kokoaikatyötä tai ensisijaista etuutta. Tässä valiokunnan mietinnössä vielä nostetaan esille, että perusosan alentaminen jatkuu esityksen mukaan näissä tilanteissa alentamisen edellytyksen täytyessä niin kauan, kunnes hakija on tehnyt häneltä vaaditut toimet.

Sitten kun puhutaan, minkälaisesta rahasummasta on kysymys, niin tässä mietinnössä nostetaan tosi selkeästi esille, että yksittäistapauksessa etuuskäsittelijän tulee siten arvioida, riittääkö esimerkiksi yksinasuvalle henkilölle 50 prosentin alentamistilanteissa 289,2 euroa kuukaudessa eli 9,5 euroa päivässä ruokaan, matkakuluihin, puhelin- ja tietoliikenneyhteyksiin ja muihin perusosalla katettaviin menoihin ilman, että hakijan ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukainen välttämätön toimeentulo vaarantuu.

Se, missä me ollaan menty ihan pahasti vikaan, on se, että meillä on joku kysymys tässä tilanteessa. Onko hallitus oikeasti sitä mieltä, että Helsingissä pystyy elämään perusosan puolikkaalla, joka on 289,20 euroa? Tämä on se järjettömyyden huippu. Tässä ollaan jo tilanteessa, että tämä ei ole ihmisarvoista elämää. [Krista Kiuru: Ei ainakaan THL:n mukaan ole!] — Juuri näin, asiantuntijat nostivat tämän esille, että tämä on tämän hallituksen esityksen ihan peruslähdekohdan ongelma, eli ylipäättänsä tämä kokonaisuus.

Sitten kun aletaan selvittämään sitä, millä keinoilla voi päästä tämän yksilöllisen harkinnan piiriin, jolla tätä 50 prosentin osaa ei leikattaisi, niin sielläkin oli aikamoisia varauksia, koska siellä oli kuitenkin ajatuksena juuri se, että pitäisi hakea sitä kokoaikatyötä, vaikka ihminen ei kykene kokoaikatyöhön. Eli tässä on monia sellaisia elementtejä, että vaaditaan ihmisryhmiltä sellaisia asioita, joita velvoitteita heillä ei ole mahdollisuutta täyttää. Valiokunnan mietinnössä nostetaan tämä asia esille sivulla 8: ”Valiokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan huoleen siitä, että monien pitkäaikaistyöttömien tosiasialliset työllistymisen esteet liittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin eikä heidän työkykyon-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

gelmiänsä pystytty ratkaisemaan yksin työllisyyspalveluissa.” Eli tämä hallituksen esitys pakottaa nämä ihmiset, keillä ei ole työkykyä, menemään työllisyyspalveluitten piiriin, vaikka tosiasiallisesti heidän pitäisi päästä sosiaali- ja terveystalveluiden piiriin. Tässä mietinnössä nostetaan vielä esille, että vaikka tällä yksittäisellä ihmisellä olisi lääkärintodistus siitä, että hän ei ole työkykyinen, niin se ei riitä, vaan tämän ihmisen silti pitää mennä näiden työllisyyspalveluiden piiriin, jossa tehdään tämä palvelutarpeen arviointi, eli ihan väärässä palvelujärjestelmän piirissä.

Ja mikä hämmäntävintä, meille selvisi Kelan lausunnosta, että tämä velvoite hakea kokaikatyötä koskee myös päätoimisia opiskelijoita, jotka eivät saa opintotukietuutta. Välttääkseen toimeentulotuen perusosan alentamisen opiskelijan tulee käytännössä keskeyttää opintonsa — keskeyttää tai hakeutua kokaikatyötä hakevaksi työttömäksi työnhakijaksi — ja hakea työttömyysetuutta kuukauden määräajassa. Tässä ei ole mitään järkeä, koska kyllähän meidän pitäisi miettiä, olisiko sen opiskelijan järkevää opiskella sitä kysäistä alaa, jotta hän voisi tulevaisuudessa työllistyä paremmin. Tässä oli muutamia keinoja, millä opiskelija voi tältä välttyä, mutta se osui hyvin pieneen ihmisryhmään.

Ekä tähän lopuksi haluan nostaa esille, että jos on niin, että hallitus olisi oikeasti halunnut luoda toimeentulotukeen sellaisia kannusteita, taikka enemmänkin tällaisia järjestelmiä, joilla voidaan tukea vaikka sen pitkäaikaistyöttömän palvelupolkua paremmaksi, niin hehän olisivat resursoineet paljon paremmin vaikka niitä sosiaali- ja terveystalveluita, mihin näiden ihmisten pitäisi oikeasti siirtyä, mutta eihän näin tapahdu. Rahoitusta ei ole menossa hyvinvointialueille näitten ihmisten palveluiden parantamiseen. Tai sitten jos olisi haluttu luoda jonkinlaista parempaa palvelupolkua siitä näkökulmasta, että niitä ihmisiä ei ole siellä toimeentulotuella pitkäaikaisesti vuosia ja vuosia, niin heille olisi rakennettu parempi etuusjärjestelmän polku, jossa saisi vaikka tietyn lisäosan sillä, että tekee vaikka niitä haluttuja toimia palvelujärjestelmän näkökulmasta. Mutta näinkään ei toimittu, vaan tässä luodaan sellaisia vaatimuksia ja sellaisia menetelmiä, mitkä ovat rankaisu tilanteessa, missä ihminen ei tosiasiallisesti pysty niitä velvoitteita täyttämään. Tämä kertookin siitä suunnasta, mikä ei ole mielestäni oikea.

Ihmisiltä ei pidä viedä perustoimeentuloa, jos he eivät voi tosiasiallisesti sillä elää ja myöskään nostaa riittävästi tukia oman elämänsä tueksi. Tässä karuinta oli totta kai tämä lapsiperheköyhyys, mikä meidän valiokunnassa nostettiin useasti esille. Minä en muista yhden ainuttakaan hallituksen esitykseen tullutta lausuntoa, joka olisi kannattanut tätä kysäistä esitystä. Minä en ole ikinä nähnyt näin murskaavaa kritiikkiä lakiesitykselle, ja pidän tätä todella, todella huolestuttavana suuntana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

19.59 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Tosissaan, jos muistellaan nyt hetki ajassa taaksepäin, niin hallitushan heti ensi töinä kävi toimeentulotuen kimppuun ja kiristi tätä asumismenojen asumisnormin tulkintaa. Sehän johti sitten siihen, että Kelalta taisi tulla yli 30 000 muuttokehotusta toimeentulotukea saaville. Jokainen voi tietenkin itse ajatella sitä, miltä se sitten tuntuu, kun on vaikka jälkikasvua, pohtia sitä, pitääkö tässä nyt muuttaa halvempaan asuntoon, joita usein ei ole, vai tarkoittaako se sitten sitä tuen leikkauksia. Nämä asiat aina helposti paperilla näyttävät kovin yksinkertaisilta, kun nämä inhimilliset seikat, joita nämä muuttokehotuksia saavat ihmiset joutuvat pohtimaan, eivät toisissaan näissä hallituksen esityksissä näy.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

On tosiaan tultu pitkä tie sieltä, kun pääministeri Orpo lupasi, että ketään ei joudu kohtuuttomaan asemaan hallituksen leikkausten takia, tai kun valtiovarainministeri Purra ennen vaaleja lupasi, että pienituloisilta ei leikata, mutta nyt kun on käynyt selväksi, että pienituloisilta leikataan miljardikaupalla ja aika moni hyvin haavoittuvassa asemassa oleva yhteiskuntamme jäsen joutuu kohtuuttomaan asemaan, niin pidän hyvin tärkeänä, että myös heidän äänensä kuuluu täällä salissa, jossa näitä päätöksiä tehdään. Siksi aion lukea vielä muutaman minuutin näitä kertomuksia, joita olemme saaneet liittyen tähän toimeentulotuen leikkaukseen ja sen vaikutuksiin ihmisten arjessa.

”Toimeentulotukea on ollut pakko hakea ja toivoa, että ne eurot tulisivat sitä kautta sitten tilille. Olemme tällä hetkellä hätäuhan alla. Kaikkia vuokria emme millään ole pystyneet maksamaan, ja tähänkin on haettu nyt sitten apua sosiaalitoimen puolelta, josta ei rahallista apua ole tullut, vaan lähinnä velan selvitykseen apua.

Joka ikinen euro on meidän kahden hengen taloudessa tärkeä. Tälläkin hetkellä tilillä on 15 euroa ja sillä on elettävä vielä kaksi viikkoa. Sitten tulee toimeentulotukena rahaa, josta ruokaan jää käyttöön 200 euroa, ja sillä eletään taas yli puolet kuukaudesta. Ja tästäkö pitää vielä leikata?”

”Olen ollut työttömänä vajaan vuoden, ja nyt jo venytetään penniä, jotta lapseni saa harrastaa sekä saamme laskujen jälkeen ruokaa pöytään. Ruokamenot kallistuvat koko ajan, ja jo kolme prosenttia kuukauden käyttörahasta on suunnaton. En tiedä, mistä nipistän vielä enemmän, jottei tarvitse lapsen harrastusta pistää tauolle.”

”Toimeentulotuen leikkaus tilanteessa, jossa köyhien suomalaisten selviytymismahdollisuuksia on jo kiristetty äärimmilleen, olisi yksinkertaisesti yhteiskunnallemme tuhoisaa. En edes viitsi viitata kaikkeen siihen inhimilliseen kärsimykseen, jota tämä uudistus syventäisi, koska se on vääränlaisten ihmisten kärsimystä eikä siksi kosketa tämänhetkisiä päättäjiä.

Sen sijaan jopa näitä pitäisi koskettaa sen, että yhteiskuntarauha Suomessa menetetään näiden päätösten seurauksena. Mitä enemmän joukossamme on ihmisiä, jotka kokevat, ettei heillä ole enää mitään menetettävää, sen hauraampi on yhteiskuntarauha. Sitä hallituksen sosiaaliturvapolitiikka murentaa, pala palalta. Valitettavasti yhteiskuntarauha on luonteeltaan sellainen, että sen merkitykseen havahdutaan vasta, kun se on jo menetetty.”

”Kun muutenkin on leikattu tukia, tämä viimeinen oljenkorsi on ehkä voinut pelastaa katastrofilta. Ei voi olla totta, että tästäkin leikataan. Kaikki nämä hallituksen tekemät toimet tuovat turvattomuutta. Mitä vielä keksitään? Koska tämä loppuu? Nuoret ja lapset sääliittävät eniten.”

”Leikkaus vaikuttaisi elämääni niin, että joudun valitsemaan esimerkiksi ruuan ja lääkkeiden välillä, kumpaa ostan. Sairauteni takia joudun olemaan välillä sairaalahoidossa, ja sairaalalaskujen takia en aina pysty ostamaan muita välttämättömyyksiä, kuten ruokaa tai vaatteita.”

”Muutenkin riittämättömät tukitoimet edistävät syrjäytymisen kehitystä, tuottavat turvattomuutta ja vihaa sekä vahvistavat toisarvoisen elämän kokemuksia. Vähentää mahdollisuuksia palata yhteiskuntaan ja kokea tämä maa puolustamisen arvoiseksi. Nuo tiukennukset karenssisanktioista tuovat epävarmuutta, kun työnhaun byrokratia on täynnä määraikoja ja ansoja, joihin voi joutua tietämättään.”

”Jouduin maksamaan läheiseni takuuvuokrat, kun hänen käskettiin muuttaa pienempään asuntoon. Kela, joka käski tehdä niin, ei suostunut takuuvuokran maksuun. Tuen kah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

ta läheistäni kuukausittain. Leikkaus lisää omaa osuuttani heidän tukemisessaan.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen.

20.05 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kuultu edelläkin lukuisia sitaatteja, ja ajattelin, että itsekin aloitan yhdellä sitaatilla. Nimittäin pääministeri Orpon sitaatti tämän hallituskauden alusta kuului: ”Edessä on kovia päätöksiä, mutta keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia.” Näin siis pääministerimme totesi, ja siitä eteenpäin on todellakin sitten toteutettu kovia päätöksiä, kovia leikkauksia. Näitä on meille perusteltu ja, niin kuin tässäkin käsittelyssä olevassa esityksessä, perustellaan sillä, että ihmisiä kannustetaan työntekoon ja vaaditaan hakemaan töitä. No, tämäkin peruste on sinänsä ihan ymmärrettävä ja kannustettava. Meikin sosiaalidemokraatteina olemme työväenpuolue, joka uskoo siihen, että työ on kaiken hyvinvoinnin perusta, ja uskon, että se on varmaan semmoinen yhdessä jaettu arvo tässä salissa ihan kaikkien muidenkin puolueiden kesken. Mutta sitten kun alkaa peilaamaan tätä tilannetta, missä ympäristössä näitä leikkauksia ja tätä työhön kannustamista — käytän nyt tosi vahvoja lainausmerkkejä ”kannustamisessa” — tehdään, niin kyllä minun täytyy ihan vakavasti pohtia sitä, olemmeko siinä tilanteessa, että ikään kuin kohtuuttomuuden raja on ylitetty. Mielestäni on. Nimittäin kaikki me tässä salissa tiedämme, että jokaista avoinna olevaa työpaikkaa kohden meillä on kymmenen työnhakijaa. No, se on jo itsessään sellainen tilanne, että jokainen ymmärtää, että siinä tilanteessa se työllistymisen mahdollisuus ei vaan ole realistinen näille yhdeksälle, jotka tämän työpaikan ulkopuolelle jäävät.

No, sitten me tiedetään sekin — tai tästä minä en ole enää ihan niin varma, tiedetäänkö tämä — minkä kuntoisia ihmisiä meillä on esimerkiksi pitkäaikaistyöttöminä. Täällä on pidetty ansiokkaita puheenvuoroja myöskin siitä, miten monet, monet pitkäaikaistyöttömät, nyt heitä on jo yli 130 000, työkyvyltään tarvitsisivat tukea enemmän sosiaali- ja terveyspalveluista kuin työvoimapalveluista. Tämäkin on sellainen asia, jota mielestäni tässä leikkauksessa, mitä nyt käsitellään, ei ole millään tavoin otettu huomioon.

Tästä nykyisestä sosiaaliturvastammehan hiljattainkin uutisoitiin, että Euroopan unionin komissio on lähettänyt meille ikään kuin viestin, että me olemme joutumassa myös sosiaalisen kehityksen tarkkailuluokalle. Mehän olemme jo käytännössä talouden tarkkailuluokalla, niin olemme myös sosiaalisen kehityksen tarkkailuluokalla, ja kun sitäkin peilaa tähän esitykseen, niin siltäkään luokalta me emme ole ainakaan pääsemässä pois. Eli kyllä tässä nyt tarvittaisiin joitain muita keinoja kuin jatkuvaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kurittamista, ja tarvittaisiin oikeasti tukea, sillä tällä leikkauksella me ei kannusteta ketään. Me käytännössä vain syöstään ihmiset toivottomuuteen ja epätoivoon, ja siitä ei kyllä viime kädessä sitten hirveän hyvääkään seuraa. Tästä meillä on jo valitettavasti aika paljon merkkejä olemassa. Kyllä meidän hyvinvointivaltio on tässä kovaa vauhtia rapistumassa tällaisten päätösten myötä.

Ja kyllä, edelleenkin olen sitä mieltä, että työ on se ensisijainen toimeentulomuoto ja siihen meidän kaikkien pitää kannustaa ja auttaa ja tukea, mutta nimenomaan auttaa ja kannustaa ja tukea ja antaa sitä apua, mitä he todellakin tarvitsevat. Kyllä tämä tapa työllistää ja kepillä usuttaa on tullut tiensä päähän. Nyt vaaditaan hallitukselta muunlaisia toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

20.10 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen leikkaus pienentäisi yhden hengen kotitalouden käteen jäävää tuloa noin 18 euroa kuukaudessa, ja yksinhuoltajilla vaikutus olisi noin 15 euroa kuukaudessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettukin on tuonut lausunnossaan esiin, että toimeentulotuen perusosa ei jatkossa kattaisi ihmisarvoisen elämän edellytyksiä yhdessäkään hallituksen esityksessä arvioitussa perhetyypissä. Kun rasakaana oleva nainen vetää esikoista pulkassa kauppaan ja miettii, mitä syödä viikon 20 eurolla, sen pitäisi herättää myös tässä salissa — onko se kohtuullista? Kertoo hallituksesta ja sen arvomaailmasta paljon, kun se ei huomioi toimeentulotukea saavien ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia edes täyttää asetettuja ehtoja eikä ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita. Niitä tarinoita tänään tässä salissa on useita kuultu.

Mutta erityisen räikeästi tämä näkyy siinä, että jatkossa velvoite työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumiseen koskisi myös niitä hakijoita, jotka eivät edes lääkärin arvion perusteella pysty tekemään töitä, mutta jotka eivät saa sairauspäivärahaa tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä. Tilanne on uskomaton. Mikäli tällainen toimeentulotuen hakija ei jatkossa ilmoittaudu työttömäksi työnhakijaksi ja siten hae itselleen ensisijaisesti kuuluvaa perusturvaetuutta, kuten työttömyysturvaetuuksia, leikattaisiin toimeentulotuen perusosaa 50 prosentilla — eli puolella. Esitys on siis erityisen kohtuuton sellaisten, tosiasiallisesti työkyvyttömiä ihmisten kannalta, joilla ei kuitenkaan ole oikeutta työkyvyttömyysetuuksiin, kun heillä ei ole edes tosiasiallisia mahdollisuuksia työllistyä.

Tämä hallitus yrittää joulun alla paketoita kannustamiseksi tämänkin esityksen toivopuheellaan — sillä, että tämä kannustaa ihmisiä töihin, tulevaisuudessa on toivoa — vaikka kyse on ihmisten toivottomuudesta ja mahdollisuudesta elää säällistä elämää. Edustaja Rantanen tässä muisteli omia ensimmäisiä eduskuntavaalejaan ja sitä, millaisia kohtaamisia siellä oli, ja tuli mieleen minullekin yksi kohtaaminen. Nimipäivänäni lokakuussa tarjosin puuroa, aamupuuroa, ja seuraavan kerran joulupuuroa joulumarkkinoilla. Niissä tilaisuuksissa kävi yksi mies kiittämässä ensimmäisellä kerralla aamupuurosta ja seuraavalla kerralla toteamassa, että tämä oli hänen ainoa lämmin ateriansa sen edellisen jälkeen, minä sinä tarjosit. Meillä on näitä ihmisiä tässä maassa vieläkin aivan liian monta. Hän kuuluu juuri tähän ryhmään, kenellä ei ole mahdollisuutta työllistyä, ja siksi tämä esitys tuntuu erityisen surulliselta ja kohtuuttomalta.

Jos työllisyyspalveluiden vaikuttavuuden ja resurssien kohtaantuminen on tämän esityksen kannalta ongelmallista ja työttömäksi työnhakijaksi ohjataan yhä enemmän asiakkaita, joiden toimintakyvyn kannalta palvelut eivät ole tarkoituksenmukaisia, niin tuleeko meillä silloin myöskin työvoimapalveluista enemmän sosiaalipalveluita? Jos tällä hetkellä tällaisia asiakkaita työllisyyspalveluissa on jo nykytilanteessa arviolta 25—30 prosenttia, niin tilannehan tulee entisestään pahentumaan.

Sen lisäksi tietenkin esityksen mukaan velvoite hakea kokoaikatyötä koskisi myös niitä toimeentulotuen saajia, jotka työskentelevät alle 30 viikkotuntia tai opiskelevat pääsääntöisesti saamatta opintoetuutta. Näin ollen opiskelija olisi velvollinen hakemaan töitä ja ottamaan työtä vastaan, vaikka se tarkoittaisi opintojen keskeytymistä. Tilanne on nurinkurinen.

Toivon todella, että hallitus nyt vielä miettisi, mitä se tekee ja mitä se säättää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

20.14 Piritta Rantanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensin haluan kiittää vasemmistoliittoa näistä tarinoista, joita olette täällä tänään kertoneet. Ne kyllä tuovat tässä asiassa nimenomaan sitä syvyyttä siihen, mistä tässä aidosti ja oikeasti on kyse.

Ehkä kerron tähän alkuun vielä yhden pienen oman esimerkkini: oma 9-vuotias tyttäreni harrastaa koripalloa, ja kun tänä syksynä muutaman kerran jälkeen sitten viesti tuli, että laskut on laitettu — 60 euroa maksaa koripalloharrastus omalla paikkakunnallani koko vuodeksi — niin niinpä vain kaksi tyttöä ilmoitti saman tien, että emme enää harjoituksiin tulekaan. Nämä ovat niitä aitoja tilanteita, joissa lapset ja nuoret joutuvat kamppailemaan.

Lapsiperheköyhyyden ja toivottomuuden lisääntyminen johtaa väistämättä monenlaisiin kustannuksiin pitkällä tähtäimellä myös tästä eteenpäin, ja tuntuu, että niillä kustannuksilla ei sitten tälle hallitukselle mitään merkitystä olekaan. On kyllä merkillepantavaa myös se, että sosiaaliturvallahan joudutaan tukemaan entistä enemmän myös niitä, jotka käyvät töissä mutta joidenka palkkatulo ei vain yksinkertaisesti riitä niihin tarvittaviin menoihin.

Muutaman poiminnan haluan ottaa myös Kuntaliiton lausunnosta siitä näkökulmasta, että kun Kuntaliittokin kertoi, että tämä toimeentulotuen uudistus on saatu näyttämään kuntien näkökulmasta nettopositiiviselta, niin näinhän se ei kyllä ole, juuri viitaten tuohon aiempaan, että kukaan ei ole huomionnut sitä, minkälaisia kustannuksia näistä jatkossa tulee. Onkin tässäkin kohtaa syytä nostaa se, että tarvitaan todellakin sitä seurantaa siitä, kuinka tämä esitys sitten todellisuudessa tulee vaikuttamaan. Ja toivottavasti tulevat hallitukset sitten korjaavat tätä.

Tästä esityksestä puuttuvat täysin kannustimet hyvinvointialueille siihen, että ne tarjoaisivat niitä palveluita, joita nyt sitten siellä TE-palveluissa yritetään tarjota niille ihmisille, jotka eivät kuulu sinne työttömien joukkoon ollenkaan. Mutta kunnillahan ei ole olemassa minkäänlaisia eväitä tarjota palveluita esimerkiksi päihdekuntoutusta tarvitseville. Senkin takia tässä esityksessä on nurinkurista se, että nyt toimeentulotuki on se viimesijainen, kuitenkin niin, että pitää ilmoittautua työnhakijaksi, vaikka et sinä ole aidosti työkykyinen, ja kunta on se, joka siitä vastaa. Onhan tässä prosessissa jotain aidosti pahasti pielessä. Herääkin kysymys, miksi osa — esimerkiksi nyt, kun nuorten toimeentulotuki siirtyy sataprosenttisesti kuntien maksettavaksi — nuorista halutaan pitää tällä pelkällä toimeentulotuellella. Täällä jo aiemmin joissakin puheenvuoroissa oli siitä, että juuri näistä edellä mainituista ongelmista johtuenhan kolmannen sektorin työpaine kasvaa aivan valtavasti, ja tällä hallituskaudella jo kolmannelta sektoriltakin on leikattu niin paljon, että niidenkään resurssit eivät millään riitä kattamaan näitä tehtyjä leikkauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

20.18 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tänään olemme käsitelleet toimeentulotukea ja siihen kohdistuvia uudistuksia. Nämä uudistukset ovat jääneet pelkiksi leikkauksiksi. Tässä toimeentulokokonaisuudessa ei oikeastaan hyvällä tahdollakaan voi sanoa, että kysymys olisi uudistuksesta, mutta hallitusohjelmassa on luvattu toteuttaa toimeentulotuen uudistus ja pyrkiä vähentämään 100 000 henkilöllä viimesijaisen etuuden käyttäjien määrää. Kumpikaan ei toteudu tässä esityksessä.

Tämä esitys on sillä tavalla oikeastaan järkyttävä esitys, että me joudumme kysymään itseltämme, onko tässä käynyt vahinko. Onko tämä tarkoituksella tehty, vai onko tässä niin, että joku sittenkin olisi erehtynyt? Minä sanoisin, että koko lain hankaluutena on se, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

hallituskausi alkoi vakaasti salissa todistellen, ettei Petteri Orpon hallitus leikkaa kaikkein köyhimmiltä suomalaisilta. Me kuulimme vahvaa todistelua siitä myöskin pääministerin omien sanojen näkökulmasta, kun hän itse totesi, että vaikka on luvassa vaikeita päätöksiä, niin keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia. Nyt onkin, arvoisa puhemies, kysyttävä, miten tässä näin pääsi käymään. Tänään me täällä salissa ihmettelemme, kuinka 150 000 kertaa ensi vuonna voidaan laskea perustoimeentulon saajien käytettävissä olevia tuloja käytännössä noin 600 eurosta alle 300:kin euroon. Eikö tämä ole jo kohtuutonta?

Arvoisa puhemies! Yksi päivän isoimmista kysymyksistä on, kun näitä puheenvuoroja on kuunneltu: onko tosiasiaissa niin, että Suomessa voi Suomen hallituksen kansanedustajien mielestä elää 300 eurolla? Minä olen jäänyt miettimään sitä, ymmärtävätkö kaikki, mitä me oikein olemme tässä tekemässä. Kun sosiaali- ja terveydenhuollon osalta on puhuttu paljon näiden ihmisten palvelutarpeesta, niin aikaisemminkin on saanut laskea perusosaa, mutta jos ihmisen perusosa on monenlaisen huolimattomuuden tai laiminlyönnin johdosta ollut riskissä, että sitä laskettaisiin, niin ihminen olisi voinut itse vaikuttaa siihen tällaisissa tilanteissa niin, että hän on nykylainsäädännön mukaan voinut hakeutua palveluiden piiriin.

Mutta tämän hallituksen mestariteos ei ole se, että me leikataan kaikkein köyhimmiltä jopa 50 prosenttia enemmän, vaan erikoinen tilanne syntyy siitä, että hallitus tarkoituksellisesti tekee tässä vielä isomman tempun. Tässä nykymallissa ne ihmiset, jotka käytännössä joutuvat tilanteeseen, että he laiminlyövät esimerkiksi työttömyyden osalta heille asetettuja ehtoja ja siten joutuvat perustoimeentulotuen leikkauksen piiriin 40 prosentin maksimiosuudella, voivat kuitenkin tämän välttää hakeutumalla palveluihin. Tässä esityksessä, jota me nyt käsittelemme, on lähtökohdaksi otettu se, että ihminen ei voi hakeutua enää palveluihin ja siten välttää näitä hänelle koituvia sanktioita. Tässä esityksessä se ei jää edes siihen, vaan esitys lähtee siitä, että kaikkien näiden henkilöiden osalta poistetaan sosiaalihuollon yhteys tämän perusosan alentamiseen. Nykylainsäädännön näkökulmasta, kun perusosaa lasketaan, on laskettu, että se aiheuttaa myöskin työtä sosiaalihuollossa. Tässä esityksessä päädytään siihen, että hyvinvointialueilta otetaan tämä tehtävä pois. Minun täytyy kyllä sanoa, että minä en tiedä, miten me voidaan tällainen laiminlyönti päästää silmiemme edessä tapahtumaan. Jos ihmiseltä leikataan noin 600 euron tuloista puolet pois sen takia, että hän ei ole hakeutunut esimerkiksi työttömäksi työnhakijaksi — eli näitä on 16 000 Suomessa — niin jos kerran me ajatellaan, että he pakolla tulevat sitten ikään kuin järjestelmän piiriin, niin kysyttävä on, onko todella niin, että me uskomme, että perustoimeentulotuen alentaminen tällaisella puolikkaalla johtaisi siihen, että he pärjäisivät ilman sosiaalihuollon apua. Tässä esityksessä jätetään tämä nykyisille hyvinvointialueille kuuluva tehtävä pois, mutta toisin kuin tähän mennessä, näitä hyvinvointialueita ei rokoteta siitä, että otetaan tämä tehtävä ikään kuin myös taloudellisesti pois — rahat jäävät pohjaan, mutta tehtävä otetaan pois.

Tämän lain käsittelyssä, kun sitten tätä esitystä käsiteltiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, saimme perustuslakivaliokunnan lausunnon, joka osoitti, että tämä alkuperäinen esitys on perustuslain vastainen. Siis eduskuntaan tuotiin ministeri Grahn-Laasosen toimesta perustoimeentulotukea koskeva uudistus, joka osoittautui perustuslain vastaiseksi. Kun siten lähdettiin suorittamaan tätä tehtävää, jossa tämä perustuslain vastainen esitys pyrittiin muuttamaan perustuslain mukaiseksi, niin silloin lähtökohdaksi tuli ensinnäkin se, että perustuslakivaliokunnan huomioiden pohjalta todettaisiin laissa, kuinka kauan tällaisen toimeentulotuen alenemisen johdosta ihminen voisi elää sillä noin 300 eurolla. Tässä tapauk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

sessä perustuslakivaliokunta vaati, että tämä määrällinen aikaraja otetaan tähän yhteyteen. No, asiantuntijalausunnat vaihtelivat siitä, olisiko pitänyt tehdä enemmänkin kuin ottaa perusteluissa tuo ”vähintään yksi kuukausi kerrallaan” mukaan. Ja kun tätä sanamuotoa siten pohdittiin, niin todettiin, että olisi järkevää laittaa tämä voimaan ”kuukaudeksi kerrallaan”.

Isompi kysymys kuitenkin oli tosiasiassa taustalla perustuslakivaliokunnassakin käyty vakavaluonteinen arviointi siitä, voidaanko me ajatella, että tämän kymppipykälän tasolla voidaan tämä pykälä kirjoittaa tällä tavalla kuin oli ajateltu. Onko siis niin, että jos ihmisen perusosan alentaminen tehdään, niin Kelalla ei olisi minkäänlaista tämän mekaanisen toimen jälkeen suoritettavaa velvollisuutta tämän ihmisen asioiden hoitamiseksi paremmalle tolalle suhteessa sinne hyvinvointialueeseen? Tässä yhteydessä kovan väännön tuloksena sitten [Puhemies koputtaa] todettiin valiokunnassa, että tähän täytyy tehdä pykälämuutos, jossa sitten Kelaa velvoitettiin informaatio-ohjauksella auttamaan tätä ihmistä, jotta hän tietäisi, mitä tehdä. Lisäksi tähän pykälään tuotiin ne perustuslakivaliokunnan edellyttämät yhteydet tämän huoli-ilmoituksen näkökulmasta, ja tämä korjattiin niin, että korostetaan sitä sosiaalihuollon 35 §:ää. Tässä yhteydessä jäi vielä hiukan vakaaksi se tekeminen, nimittäin tuo velvollisuus on tarpeen pohjalta määräytyvä.

Jatkan, puhemies, näistä kohta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Minä tuolla työhuoneessani kuuntelin tätä keskustelua, ja minä tulin ihan valtavan surulliseksi. Minusta tämä esitys on todella surullinen osoitus siitä, että tässä maassa ei enää haluta pitää huolta heikoimmista. Tämän hallituksen aikana on tehty monenlaisia leikkauksia, ja mekin ollaan usein sitten sanottu siitä ja arvosteltu ja moitittu hallitusta, että miksi he leikkaavat heikoimmilta. Edustaja Zyskowiec on tullut minulle kertomaan, että ei, ei me leikattu heikoimmilta silloin, kun me ollaan leikattu opintotuesta tai jostakin muusta, että toimeentulotuki on se, joka on kaikkein heikoimpien turva. No, nyt hallitus leikkaa toimeentulotuesta. Hallitus todellakin leikkaa niiltä kaikkein heikoimmilta, ja tässä samassa hetkessä, kun viikko sitten EU-komissio esitti huolen siitä sosiaalisesta eriarvoisuuden kasvusta, mitä Suomessa tapahtuu, ja laitto Suomen tältä osin tarkkailuluokalle.

Haluan kiittää myös niistä hyvistä puheenvuoroista, mitä täällä on pidetty niistä arjen kokemuksista ja tämän lain avaamisesta, siitä, mitä ongelmia tämä sisältää. Mutta jotenkin on pakko miettiä, ymmärtääkö hallitus, mitä se on tekemässä, mitä tämä laki tarkoittaa. Vaikea sanoa, täällä on hyvin vähän kuultu hallituksen puheenvuoroja. Ehkä se johtuu siitä, että tätä lakia ei oikein kukaan kehtaa sitten kuitenkaan puolustaa, koska jokainen ymmärtää, mitä tässä tehdään. Todellakin tässä leikataan perusosan yleistä tasoa, tässä leikataan perusosaan sisältyviä terveydenhuoltomenoja, niitä rajoitetaan vain välttämättömiin menoihin, korvattavien asumismenojen määrittelyä muutetaan, on sanktioluonteisten leikkausten merkittävä kiristäminen, ja jotenkin kaikkein kohtuuttomimmalta tuntuu myös se, että tämä 150 euron suojaosa poistetaan 18 vuotta täyttäneiltä. Jos sinä vaikka sitten saat jonkun lahjan tai jotain, niin ei voi ottaa vastaan. Valtiovarainministeri itse tuossa lehtihaastattelussa pari päivää sitten ihmetteli, miten tämä toimeentulotuki on niin ongelmallinen, kun se on todellakin kannustinloukku ja siinä on niin pieni suojaosa, vain 150 euroa. No, nyt sekin poistetaan. [Krista Kiurun välihuuto] Todellakin tuntuu siltä, että hallitus ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

välttämättä tämänkään lain osalta oikein tiedä, mitä on tekemässä. No, se ei ole tietysti ensimmäinen kerta.

Tässä on tullut hyvin esille niitä ongelmia, joita tähän lakiin tulee. Tämä laki lisää köyhyyttä, ja se heikentää todellakin pienimuotoisen työn tekemisen kannusteita ja uhkaa johtaa kohtuuttomiin seurauksiin esimerkiksi terveysongelmista kärsivien ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden kohdalla. ”Keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia.” Tätä pääministerin sitaattia on täällä monessa puheenvuorossa muisteltu, mutta kyllä tässä nyt todellakin vaaditaan niiltä kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta aivan kohtuuttomia. Ja ei olekaan ihme, että esimerkiksi yhdenvertaisuusvaltuutettu on tuonut esille sen, että tämä toimeentulotuen perusosa ei jatkossa kattaisi ihmisarvoisen elämän edellytyksiä yhdessäkään hallituksen esityksessä arvioidussa perhetyyppissä. [Krista Kiuru: Ja silti se tehdään!] Todellakin täällä on myös kerrottu näitä esimerkkejä siitä, mitä aikuisten oikeasti ihmisten elämässä esimerkiksi erilaisten velvoitteiden ja sanktioiden kiristäminen tarkoittaa, kun siinä ei huomioida millään tavalla ihmisten tosiasiallisia mahdollisuuksia täyttää näitä asetettuja velvoitteita eikä ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita. Me tuolla valtiovarainvaliokunnassa on esimerkiksi kuultu jo nyt, miten työllisyyspalveluiden resurssit ovat tiukoilla, ja jatkossa, kun nyt sitten sinne työnhakijoiksi sysätään ihmisiä, joilla todellakaan ei ole edes toimintakyvyn kannalta mahdollisuutta ottaa työtä vastaan, niin tässä on niin monia sellaisia aivan äärimmäisen hämmästyttäviä ja jotenkin arkielämälle vieraita esityksiä, mitä tällä lailla nyt ajetaan, että ei todellakaan voi kuin ihmetellä.

Hallitus ei varmaan tästä esityksestään peräänny. Näinhän tämä toimii, mutta silti jotenkin toivoisin, että kun täällä nyt kuitenkin todetaan, että tässä pitää sitten seurata näitä vaikutuksia, niin niitä korjausliikkeitä ryhdyttäisiin tekemään pikaisesti, koska on ihan selvä, että tällä lakiesityksellä me ajetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevat entistä ahtaammalle, ja todellakin se sosiaalinen eriarvoisuus, josta EU-komissiokin meitä nyt on huomauttanut, entisestään kasvaa. Minusta tätä lakiesitystä ei missään nimessä pitäisi hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

20.33 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Näistä tarinoista, joita vasemmistoliiton edustajat ovat tänään lukeneet ja joita ihmiset ovat meille lähettäneet, kuvastuu se, että ei toimeentulotuella nykyisinkään leveästi elellä, että jo nykyisellään toimeentulotukeen turvautuvat, ne jotka sitä joutuvat viimesijaisesti käyttämään, ovat tiukilla, ja nämä nyt esittävät leikkaukset syventävät näiden pienituloisten suomalaisten ahdinkoa entisestään. Köyhien perheiden taloudessa ei ole nytkään liikkumavaraa ja kaikesta tingitään jo. Erityisen traagiselta tuntuu lapsiperheiden tilanne, kuinka tilanne menee entistä ahtaammalle näiden muutosten jälkeen. Entistä useammassa perheessä on valittava ruoka tai lääkkeet. Entistä useamman vanhemman on valittava, jättääkö itse syömättä, jotta lapsille riittää ruokaa. Näissä tarinoissa heijastuu myös se, kuinka tehdyt leikkaukset, joita on tehty aina pistemäisesti yksi kerrallaan, kumuloituvat usein samoille ihmisille ja samoille perheille ja kuinka näiltä ihmisiltä, keiltä on jo leikattu, nyt leikataan vielä toimeentulotuen kautta. Näissä tarinoissa kuvastuu myös se ahdistus ja näköalattomuus, jota ihmiset elämässään tuntevat ja jota nämä leikkaukset lisäävät. Näissä kuvastuu se, kuinka tämä suojaosien poisto työttömyysturvasta ja nyt myös toimeentulotuesta on omiaan syventämään näköalattomuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Hallitushan sanoo kannustavansa näillä leikkauksilla, mutta tosiasiasa se vie kannustetta satunnaiseen työntekoon, pieneen aktiivisuuteen tai vaikkapa, jos saa tukea joltain läheiseltä, kun kaikki jatkossa yksi yhteen vähentävät saatavaa tukea. Kuitenkin se tilanne useiden ihmisten kohdalla on se, että ei ole terveydellisiä tai elämäntilanteen puolelta edellytyksiä kokoaikatyöhön tai sitä kokoaikatyötä, vaikka olisi halua ja edellytyksiä, ei yksinkertaisesti vain ole pystynyt saamaan.

Näistä tarinoista kuvastuu kyllä se, kuinka monet toimeentulotukea saavat ihmiset ovat vaikeassa tilanteessa ja toimeentulotukiriippuvuudessa erilaisten terveysongelmien takia. Minusta se on aika merkille pantavaa näissä tarinoissa. Siitä päästäänkin siihen, että kun me haluamme yhteiskuntana vähentää pitkäaikaista toimeentulotuen käyttöä, niin se on aivan legitiimi tavoite, se on jaettu tavoite, toimeentulotuen tukiriippuvuus pitkäaikaisena ei ole kenenkään näkökulmasta toivottava tilanne, mutta sitä ei tulisi hoitaa leikkaamalla, koska ihmiset eivät tervehdy sillä, että heidän toimeentulotukeaan leikataan, vaan sitä tulisi hoitaa hoitamalla niitä juurisyitä eli terveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia. Mutta nyt hän sitä ei tehdä.

Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy noin 70 miljoonan euron säästötavoite. On asetettava kyseenalaiseksi se, toteutuuko tämä säästö ottaen huomioon, että kun leikataan kaikista pienituloisimmilta, joilla on monenlaisia ongelmia, niin lieene selvää, että asunnottomuus lisääntyy. Asunnottomuuden hoitaminen ei ole helppoa eikä halpaa. Mikä on se kustannus, kun terveysongelmat kärjistyvät, mielenterveysongelmat, jos ihmiset jättävät lääkkeitä hakematta ja hoitoon menemättä? Mikä sen kustannus on? Mikä on sen kustannus, jos jopa rikollisuus ja erilaiset sosiaaliset ongelmat lisääntyvät, kun ihmiset ajetaan entistä ahtaammalle yhteiskunnassa? On kysyttävä, miten me ollaan sellaisessa tilanteessa, että hallitus katsoo, että on ollut varaa tehdä suuria veronkevennyksiä hyvätuloisille, mutta on aivan pakko tehdä sitten tämä 70 miljoonan euron leikkaus kaikista köyhimmille. No, kyse ei olekaan tietenkään pakosta, vaan kyse on valinnasta. Tämä valinta on väärä, ja sitä ei voi hyväksyä. Siksi tämä laki tulee hylätä.

Mutta, arvoisa puhemies, luen vielä muutaman tarinan:

”Lapsenlapseni pyristelee irti päihdekoukusta. Pitkään ollut eksyksissä, ja tukiasiat aina sekaisin. Usein evätty toimeentulotuki erilaisin päätöksin. Jos vielä toimeentulotuki pienee, niin pelkään, että tie elämänhallinnan rakentamiseen epäonnistuu.”

”Kela lähettää joka kuukausi ilmoituksen, että asuntoni on liian kallis, 49 euroa liikaa, ja halvempia asuntoja ei löydy ja muuttoonkaan ei olisi varaa. Suurin osa harrastuksista on pitänyt lopettaa. Tuloni koostuvat vain asumistuesta ja toimeentulotuesta. Olen pitkäaikais-sairas, joten leikkaukset iskisivät vahvasti siihen, pystynkö ostamaan ruokaa ja lääkkeitä vai vain toista.”

”Välillä on ollut päiviä, että jää vielä nälkä, mutta ei ole voinut syödä enemmän, koska haluaa, että kasvavassa iässä olevat lapset saavat syötyä kunnolla. Ei ole kiva mennä illalla nukkumaan nälkäisenä. Välillä on nukahtanut kyyneliin. Olen tällä hetkellä työtön ja lähdän 6—8 työhakemusta joka kuukausi, mutta koska työttömiä on niin paljon, niin uuden työpaikan saanti on todella hankalaa. Rahaa ruokaan ja muihin arjen menoihin itselleni ja lapsilleni jää tosi vähän.”

”Joka kuukausi rahat loppuvat kesken. En voi tarjota lapsilleni mitään erityistä, mitä normityössä käyvät perheet tekevät. Kyllä Suomessa halutaan tietoisesti luoda luokkaerot, että köyhät kärsivät. Töitä ei löydy, vaikka satoja hakemuksia olen laittanut.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

”Koska olen toimeentulotuen saaja, niin vaikutus olisi suoraan käytettävissä oleviin varoihin. Joutuisin entisestään tiukentamaan ostokäyttäytymistäni. Erityisesti suojaosuuden poisto sattuu, koska se vie sen pienenkin mahdollisuuden tiukassa paikassa vaikka myydä nettikirppiksillä jotain tai vastaanottaa pientä avustusta sukulaisilta.”

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kaikkia ihmisiä, jotka ovat jakaneet meille tarinoitaan ja sitä kautta mahdollistaneet ihmisten äänen kuulumisen tässä keskustelussa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

20.40 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on nostettu esille se kaikkein tärkein: nämä inhimilliset vaikutukset. En ole kylmä niiden suhteen, mutta käyn vähän näitä numeroita eli taloudellisia vaikutuksia tässä läpi, koska mielestäni tämä on myös taloudellisesti erittäin heikosti perusteltu esitys. Tässä on itse asiassa mahdollisuus tukeutua aivan suoraan meidän mietintötekstiimme sivulta 4.

Vuonna 2024 toimeentulotukea myönnettiin 256 000 kotitaloudelle ja 377 000 henkilölle eli seitsemälle prosentille koko väestöstä. Perustoimeentulotuen menoista puolet rahoitetaan valtion varoista ja puolet kuntien rahoitusosuudella. Perustoimeentulotuen menot olivat vuonna 2024 yhteensä 825 miljoonaa euroa, ja niiden arvioidaan olevan vuonna 2025 täydentävän talousarvion mukaan 1 088 miljoonaa euroa. Itse laskin tuohon viereen prosentuaalisen nousun, joka oli siis vuodessa 32 prosenttia. Esityksen arvioidaan vähentävän perustoimeentulotuen menoja yhteensä 188 miljoonalla eurolla, ja sehän on eritelty itse hallituksen esityksessä niin, että perusosan suuruudesta vähennetään yhteensä sen verran, että sen vaikutus on 28 miljoonaa, ansiotulovähennyksen poisto 18 miljoonaa, avustusten huomioiminen täysimääräisenä 6 miljoonaa, palkansaajana työssä, jossa työtuntimäärä on alle 30 tuntia viikossa, se on miinus 20 miljoonaa, opiskelu päätoimisesti saamassa opintoetuutta miinus 5 miljoonaa, ja sitten ne merkittävimmät tietenkin tästä, velvollisuus hakea ensisijaista etuutta miinus 65 miljoonaa ja alennettu perusosa miinus 46 miljoonaa, joka tarkoittaa sitä joukkoa ihmisiä, jotka sitten ihan oikeasti joutuvat tämän perusosan alennuksen kohteeksi, sen leikkauksen kohteeksi, vaikka siitä puheissa ollaan puhuttu, että se on vain sellainen pelote, että se johtaa sitten siihen parempaan etuuteen, mutta tässä on kuitenkin laskettu 46 miljoonaa saatavan säästöä sen vaikutuksesta. Kun teen laskelman, paljonko tämä tekee kappalemäärinä 300 euron kuukausikohtaisia alennuksia, niin saan yli 150 000, joka tarkoittaa esimerkiksi kuuden kuukauden toimeentulotukijaksoissa 25 000:ta eri henkilöä, siis järkyttävä määrä.

Sitten tämä mietinnön teksti tässä jatkuu, äsken täydensin sitä näillä tarkemmilla luvuilla. 188 miljoonaa euroa siis vähenevät nämä toimeentulotukimenot, ja sitten on arvioitu, että työmarkkinatuen menot lisääntyvät 148 miljoonaa euroa ja verotulot kasvavat 30 miljoonalla eurolla vuodesta 2027 lähtien, ja tästä saadaan sitten se yhteensä 70 miljoonan vaikutus julkiseen talouteen. Mutta kun otamme huomioon sen, minkä huomasin ainakin valiokuntakeskustelussakin jossain määrin olevan monelle yllätys, että tämän koko asian toimeenpano maksaa 18 miljoonaa euroa, josta 10 miljoonaa on Kelan osuutta ja 7,5 miljoonaa on sitten työvoimaviranomaisten osuutta, ja pelkästään Kelaan täytyy palkata yli 130 henkilöä lisää toteuttamaan tätä uudistusta, niin sehän vähentää tuosta 70 miljoonasta sitten heti sen 18 miljoonaa, eli jää jäljelle hyvin teoreettisen laskelman jälkeen, joka ei todennäköisesti tule edes toteutumaan, vain noin 50 miljoonaa euroa, ja sillä me saamme aikaiseksi sen inhimillisen hädän lisääntymisen, jota täällä on käsitelty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Entä sitten ne paljon puhutut työllisyysvaikutukset? Täällä todetaan, että niiden on arvioitu jäävän 1 200 henkilöön, eli sehän on tavattoman vähän. Tietysti tämäkin on täysin teoreettinen laskelma. Eli minun mielestäni tämä on inhimillisesti kauhea esitys, minkä täällä ovat monet ihan konkreettisten esimerkkien valossa kertoneet, mutta myös taloudellisilta vaikutuksiltaan hyvin heikosti perusteltu ja laskettu esitys. Hallituksella pitäisi olla rohkeutta vetää tällainen esitys kokonaan pois. On täällä eduskunnassa aikaisemminkin vedetty esityksiä pois, kun ollaan havaittu tarkemmin niihin perehdyttäessä, minkälaisia vaikutuksia niillä on. Ja niin kuin nytkin on nähty, esimerkiksi se 51 miljoonan euron leikkaaminen vanhustenhuollosta, mikä myös oli yksi budjettilaki, ei tule tässä meidän budjettiaikataulussamme toteutumaan, koska perustuslakivaliokunta itse siirsi sen asian ensi vuoden puolelle. Me sitten joskus helmikuussa sitä käsittelemme, ja se vaikutus tulee tietenkin olemaan vähäisempi. Eli kyllä sen verran pitäisi olla tämmöistä itsekriittisyyttä.

Itse vielä lopuksi sanoisin, että me ymmärrämme maan taloudellisen tilanteen. Itse asiassa en varmasti riko mitään perussääntöä, jos sanon, että tänään valtiovarainvaliokunnassa saimme tietoa, jonka mukaan maan taloudellinen tilanne on vielä heikompi kuin mitä vielä tässä viime päivinä on luultu. En referoi niitä, koska sitten menisin tavallaan sisällön avaamiseen, mutta tällaista viestiä me saimme ministerin siellä läsnä ollessa. Kyllä me olemme todella valtavan remontin edessä tässä Suomessa, mutta meidän pitäisi olla ymmärtäväisiä, että niiden asemassa, jotka ovat kaikkein heikoimmilla, me olemme varovaisia tekemään näitä leikkauksia. Yhteiskunnassa on kuitenkin paljon ihmisiä, joilla on pelivaraa jonkun verran enemmän, ja meidän täytyy solidaarisemmin näitä katsoa. Hasse Karlsson, joka on nyt eläkkeellä oleva psykiatrian professori Turun yliopistosta, kirjoitti kolme vuotta sitten syksyllä, taisi olla 17. marraskuuta, Helsingin Sanomissa mielipidekirjoituksen, jossa hän puhui toksisesta stressistä, siitä, miten se stressi lapsuudessa, köyhyydessä vaikuttaa koko elämän mittaisesti niin, että se heikentää ihmisen asemaa ja näkyy jopa eliniänodotteessa ja myöhemminä sairauksina. Nämä ovat äärimmäisen vakavia asioita. Tehdään remonttia tähän Suomeen, mutta säälitään niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

20.48 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä illan kuluessa on esitelty tämän käsitellyssä olevan lain kaikkein nurinkurisimpia yksityiskohtia, ja niistä varmasti yksi merkillisin on tuo, minkä edustaja Lindén tässä taloudellisessa laskelmassa avasi. Siis me ollaan tilanteessa, jossa käytännössä näiden kokonaistaloudellisten vaikutusten osana me haemme tässä nyt 45 miljoonan säästöä toimeentulotukeen, ja kun nämä muutokset sitten ovat rajuja myöskin muiden etuuksien taloudellisissa vaikutuksissa, niin tämä 45 miljoonan euron ikään kuin osuus tässä, kuinka toimeentulotukea lasketaan, saa irvokkaan piirteen, kun kuuntelite äsken edustaja Lindénä. Siis edustaja Lindén kävi läpi sen, että me maksamme lähes 18 miljoonaa tässä esityksessä siitä, että tulee uutta työtä tehtäväksi, jotta 45 miljoonaa saadaan aikaan. Eli täytyy palkata Kelaan 130 uutta ihmistä, jotka ottavat tehtäväkseen rutiininomaisesti tehdä näitä päätöksiä ilman, että he tapaavat näitä ihmisiä. He tekevät tätä työtä erityyppisellä koulutuspohjalla, eikä heillä ole kaikkia tämän ihmisen yksilölliseen harkintaan liittyviä tietoja. Kela varoitti valiokuntaa siitä, että he eivät tietenkään pysty sen tyyppiseen inhimilliseen harkintaan, mitä joku muu yhteiskunnan toimija voi tehdä. Tämä tulee olemaan varsin mekaaninen, rutiininomainen toimi, ja tämä 130 henkilöä varmistaa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

että valtiontaloudessa ensi vuonna kertyy kaikkein vähävaraisimmilta leikkaamalla 45 miljoonaa lisää rahaa.

Sen lisäksi, jotta tämä toimisi, työvoimaviranomaisissa pitää olla uusia valppaita käsiä 7,5 miljoonalla, että he huomaavat, että joku täällä laiminlyö tehtäviään työttömänä työnhakijana, ja näiden ihmisten uutena tehtävänä on tehdä näistä henkilöistä ilmoituksia. Tällä 7,5 miljoonalla eurolla hallitus lykkää työvoimaviranomaiset tekemään yhä enemmän mekaanista paperityötä ilmoittelemalla Kelaan näistä ihmisistä. Me ollaan tietenkin kysytty, maksetaanko tästä sitten sinne työvoimaviranomaisille tarpeeksi, jotta tällainen uusi työ, mikä tässä tehdään tehtäväksi, myöskin rahoitetaan, ja tässähän laskelmissa selviää, että näin ei tapahdu. Sen sijaan tämä hallitus päättyy siihen, että perusosan alentamisen seurauksena tämä perinteinen sosiaalityö, mikä tähän mennessä on tehty, otetaan kuntien tehtävistä vallan pois. Me arvioimme tätä valiokunnassa ja huomasimme, että tämä taitaa olla semmoinen 10—20 miljoonan euron kysymys ja suuri vikatikki tältä hallitukselta. Uskon, että tähän pöytäkirjaan palataan vielä monta kertaa.

Oliko nähtävillä hallituspuolueiden toimijoiden näkökulmasta, että te luovutte hyvinvointialueen sosiaalityöstä, perusosan alentamisen jälkeen tehdystä työstä näiden ihmisten suhteen? Nyt tässä esityksessä päädytään siihen, että tämä on ihan okei. Samaan aikaan perustuslakivaliokunta esitti, että tätä ehdotusta on korjattava niin, että tämä yksilöllinen kohtuuharkinta on tehtävä jokaisen osalta. Tässä yhteydessä on... [Aki Lindén: Ja kerran kuukaudessa!] — Ja kerran kuukaudessa. — Nyt käytännössä tämän työn tekee Kelan viranomainen, ja siihen saatiin rakennettua ainoastaan Kelan työntekijälle informaatiovelvollisuus tätä henkilöä kohtaan. Me rakensimme sellaista mallia, jossa olisi voitu kuitenkin jättää hyvinvointialueelle tämä kyseinen, äsken mainittu sosiaalihuollon tehtävä ja olisi varmistettu — kuten perustuslakivaliokunta ihmetteli sitä, miten tämä yksilöllinen harkinta tässä todella toteutetaan — ja rakennettu eduskunnan oikeusasiamiehen lausunnosta polku siihen, että tarpeen vaatiessa tätä työtä tulisi tehdä tämän ihmisen hyväksi, jotta hän pääsisi pois tämän noin 300 euron tuloloukusta.

Tässä on siis todistettu, kuinka hallitus nyt kannustaa. Minun on pakko sanoa, että tämä kulmahan oli se, että toimeentulotuen uudistukselle asetettiin kaksi tavoitetta. Toinen oli se, että tällä on tarkoitus vähentää 100 000 ihmistä viimesijaiselta etuudelta. Se ei toteudu, koska sinne on tungettu näitten sosiaaliturvaleikkausten osalta ne 100 000 uutta ihmistä. Me ollaan vasta niin sanotusti sellaisessa tilanteessa, että me ei olla saatu vielä mitään aikaan näillä hallituksen esityksillä. Kolmatta vuotta mennään, ja tulos on se, että te ilmoittitte sitten osana näitä taloudellisia sopeutustoimia, että luovutte siitä ajatuksesta, mikä täällä oli kaksi vuotta voimassa, että kaikkein heikoimmilta, kaikkein köyhimmiltä hallitus ei leikkaa mitään, ja nyt se menee, koska tässä esityksessä toista kertaa leikataan kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Kun viime kerralla leikattiin kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta, eli toimeentulotuesta asumisosaa leikattiin, niin täällä todisteltiin sen ensimmäisen puolen vuoden aikana, että hallitus ei leikkaa kaikkein köyhimmiltä. Vasta sallissa hallituspuolueet laajemmin tajusivat, että itse asiassa rikotaan omaa hallitusohjelmaa, ja nyt ollaankin tilanteessa, että se asumisosan leikkaus, joka silloin tehtiin, se 40 prosentin porukka, joka ei muuttanut kotoaan pois, asuu yhä samoissa tiloissa ja käytännössä yhä vähemmän heillä on rahaa nykyiseen toimeentuloon.

Tässä esityksessä käytännössä kolmessa vuodessa on lisätty köyhyyttä näiden lasten osalta kolme kertaa enemmän kuin ennen tämän hallituskauden alkua — siis kolme kertaa enemmän kuin ennen tämän hallituskauden alkua. Köyhien lasten määrä on siis kolminker-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

taistunut alle kolmessa vuodessa. On tämä uskomaton tavoite hallitukselta, ja tämä on haluttu tehdä näin. Silloin kun näistä päätettiin, nämä laskelmat olivat hallituksen käytössä, mutta näin päätettiin tehdä. Harva ajattelee, että köyhien lasten lisääminen olisi politiikkatavoite millekään poliittiselle ryhmälle Suomessa. Sen minä vielä voin ymmärtää, että joku ajattelee, että jos nyt köyhiä aikuisia tulee, niin on sekin kamalaa, mutta ei sentään köyhiä lapsia. Mutta nyt ollaan päästy politiikassa siihen pisteeseen, että hallituspuolueet tekevät tämän tarkoituksella.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä tehdään todella erityyppisesti mahdollisuus myöskin alentaa tämän perusosan osalta ihmisten käteen jäävää osuutta. Perusosaa ei kuitenkaan alennettaisi, jos alentamisen arvioitaisiin vaarantavan toimeentulotukea saavan kotitalouden ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon tai muuten olevan kohtuuton. Nyt ollaankin siinä tilanteessa, että tämä on peilattavana kohti tätä perustuslain 19 §:n 1 momenttia, eli se edellyttää välttämättömää toimeentuloa. Me esitämme nyt täällä salissa, että sen lisäksi, että otetaan pois ihmisten kohtuullinen arviointi siitä, kannattaako tämä tehdä vai ei, eli tämä harkinta, niin harkinnan jälkeenkin, ajatelkaa, Suomessa ensi vuonna hallituksen esittämällä tavalla aiotaan leikata vaikutusarviointien mukaan 150 000 kertaa perusosaa — 150 000 kertaa perusosaa. Eli ajatellaan, että siitä noin 600 euron tulosta voidaan 150 000 kertaa aivan oikeutetusti todeta, että 300 eurolla ja allekin käytännössä on ryhmiä, joiden toimeentulo laskee 289 euroon, että sillä eletään. Ja tätä ei tehdä edes kuukaudeksi, vaan tämä tehdään kuukaudeksi kerrallaan, niin kauan kuin ihminen on työllistynyt tai hakenut ensisijaisia etuuksia ja, ikävä kyllä, näitä ensisijaisia etuuksia ei ole hakenut 16 000 ihmistä Suomessa, ja onkin oletettavaa, että heistä kaikki eivät vielääkään sitä tee. Työttömiä työnhakijoita pelkästään työmarkkinatuella on 23 000, jotka eivät tule työllistymään heidän omien arviointiensä mukaan.

Tässä tullaankin siihen, että kaiken kukkurana Kelassa, joka instituutiona tässä toimisi, näitä perusosan alentamisia on tehty, kuulkaa, sellaisella aaltoliikkeellä, että ei voi ymmärtää. Tämänhän pitäisi perustua lakiin, ja kaikkia pitäisi kohdella eri aikoina samalla tavalla. Kelan pääjohtaja totesi sanomalehdessä, että ministeriöhan on velvoittanut heitä olemaan tiukkana näissä asioissa. Se näkyy, koska tällä uudella hallituskaudella on perusosaa alennettu merkittävästi enemmän kuin koskaan aikaisemmin, mutta hallituskauden aluksi sitä ei laskettu melkeinkään lainkaan, korona-aikana ei laskettu lainkaan, ja kun aikaisemmin näistä leikkauksista perusosa astui voimaan, niin sitä jonkin verran kuitenkin tehtiin. Ei tämä anna myöskään hyvää kuvaa siitä, että näitä toimeentulotuen saajia kohdellaan samalla tavalla. Tämä on ihmeellistä, että voidaan todeta, että ei se mitään. Ei tämän pitäisi olla mitään valintakysymystä, kun lakiin soveltuvaa käytännettä laitettaisiin toimeen, mutta näin on tapahtunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.59 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen keskeinen ehdotus on, että toimeentulotuen hakijalle säädetään aiempaa vahvempi velvoite hakea ensisijaisia etuuksia, ja työttömien, työkykyisten henkilöiden kohdalla nämä etuudet ovat tyypillisesti työttömyysturva ja yleinen asumistuki. Eikä tässä kaikki — tämä on niin kuin perusidea täällä taustalla, mutta sitten tähän liittyy tämä seuraamusjärjestelmä. Jos kyseinen henkilö ei haakaan tätä ensisijaista etuutta, niin perustoimeentulotukea leikataan 50 prosenttia ja sitten sillä perustoimeentulotuella ollaan siellä noin 300 eurossa. No, jos hän on kuitenkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

hakenut tätä työttömyysetuutta, ensisijaista etuutta, ja toimii sitten moitittavasti, niin silloin tulee sitten ensimmäisestä moitittavasta teosta — täällä nyt myöhemmin illalla käsiteltävän lakiesityksen mukaan — seitsemän päivän karenssi, ensimmäisestä rikkeestä. Aikaisemmin siitä selvittiin huomautuksella, mutta nyt ensimmäisestä rikkeestä tulee seitsemän päivän karenssi, sitten toisesta tulee kuuden viikon työssäolovelvoite ja niin poispäin. Eli sieltä tulee tämä. No, tästä on vielä seuraamukset sitten, jos näin tapahtuu, tulee työttömyysetuuden maksun keskeytys. Jos se keskeytyy, niin sitten jos joutuu toimeentulotuella, niin sitä toimeentulotukea leikataan 20 prosentilla ja 40 prosentilla.

Eli tässä on tällainen tuplarangaistus näitten toimien osalta, ja tämä on aika poikkeuksellinen kehityskulku, kun katsotaan tekemistä sanktioiden kautta. Eli ensin pakotetaan, ja jos tekee, ja jos siinä tekee virheen ja on menetellyt huomautettavasti, niin sitten rangaistetaan siinä työttömyysturvassa ja sitten toimeentulotuessa vielä lisää. Eli kyllä tämä sanktiojärjestelmä on aika kohtuuttoman kova tässä nykyisessä tilanteessa näitten ihmisten osalta, joita tässä yritetään ohjata. Ja sitten kun meillä pitäisi palveluiden vastata näitten ihmisten hätään ja muihin tarpeisiin, niin kyllä ollaan kovalla tiellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

21.01 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä todella tehdään näitä sanktioita eri tavoin, ja itse asiassa tähän kietoutuu kolme tänään käsitellyssä ollut lakia.

Yksi on se, että kuntouttavaa työtoimintaa uudistetaan niin, että enää näitä sosiaalisen kuntoutuksen keinoja ei ole käytettävissä kuin ja pelkästään toimeentulotuen asiakkaille, ja sitä pidän virheenä.

Toinen on sitten tämä yleisturva, jossa yleisturvan osalta puuttuu vallan arvio siitä, pärjääkö tämä ihminen itse vai onko hänellä myöskin huollettavia. Tämä työttömyysturvaan aikaisemmin perustunut lapsikorotusajattelu on kokonaan siitä jäänyt unholaan. On hyvin vakavaa, että rinnastetaan ihminen, joka on yksineläjä, siihen, että joku ihminen on huoltovastuussa ja saa samaa tukea. Tämä virhe tehtiin jo aikanaan, kun työttömyysturvaa tällä hallituskaudella on leikattu jo kolmesti. Tähän liittyen koko yleisturvaan sisältyvä erikokoisuus on se, että nämä ihmiset pääsevät niin sanottuun henkilökohtaiseen arvioon, ja syntyy kasvokkain tapahtuvia aktivointitoimia, jotka sitten puuttuvat tästä perusosan alentamisen toimenpiteestä, joka tänään taas tässä on. Nyt se ihmeellisyys on se, että eikös kukaan ole näitä yhdessä kollannut. Eikö kukaan ole tarkastellut, mitä vasen käsi tekee, mitä oikea saa aikaan? Näyttää siltä, ettei ole.

Nyt tämä toimeentulotuen kokonaisuus on sitten tähän kaupan päälle kolmas kokonaisuus, jonka seurausvaikutuksia ja yhteisvaikutuksia joudutaan pohtimaan. Tässä yhteisvaikutuksena syntyy nyt tilanne, että silloin kun ihminen joutuu näiden ensisijaisten etuuk-sien hakematta jättämisen tai työttömäksi hakematta jättämisen kautta 50 prosentin alenukseen, niin silloin ollaan tilanteessa, jossa tätä etuutta voidaan myöskin 50 prosentilla leikata. Tuntuu oudolta ja kyllä kohtuuttomalta. Miksi me ajatellaan, että tosiasiaa näin voisi toimia ja se olisi oikeudenmukaista. Kysynkin vaan, että jos joku ihminen ei työllisty, niin onko se teidän mielestänne oikein, että ensin leikataan ensisijaista etuutta, ja kun ensisijainen etuus on leikattu, niin sen jälkeen hän ei ole päivääkään saanut toimeentulotukea, niin häneltä leikataan myöskin siitä puolet pois. Siis ajatelkaa nyt, kaksinkertainen tuplarangaistus. Ja jos sen penaltin sitten kerran saisikin, sitä ei saa vain kuukaudeksi, vaan se on aina kuukauden kerrallaan voimassa. Ja jos me otetaan työmarkkinatuen saajat huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

mioon, niin meillä on sellaisia työmarkkinatuen saajia, jotka voivat olla kuusi vuotta-kin...eivät työkyvyttömiä eivätkä myöskään sairauspäivärahalla, vaan he ovat tippuneet tällaiseen välitilaan. [Puhemies koputtaa] — Tulen sinne. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Nämä henkilöt, jotka ovat tässä välitilassa, ovat sellaisessa tilanteessa, että he eivät näytä työllistyvän. Nyt hallitus ajattelee, että osa-aikaisen työn hakeminen ei riitä työllistymisen toteuttamiseen. Tämä on minusta kyllä yksi erikoisimpia piirteitä koko tässä ehdotuksessa. Kysymys on siis siitä, onko tämä uskottavaa, että nämä sanktiot ovat tällaisia. Annettaanko joka kuukausi sanktio siitä, että ei pysty työkyvyttömänä töihin? Tuleeko se kuinka monta kertaa? Siihen me emme valitettavasti ole voineet saada vastauksia. Ja kun me emme enää arvioisi perustoimeentulotuen alentamisessa sitä, onko tämä ihminen törttöilyt jollain tavalla tai laiminlyönyt jonkun työvoimapoliittisen velvollisuuden, me emme arvioi sitä siitä näkökulmasta enää, vaan me arvioimme ainoastaan sitä, onko se kohtuullista, että tämän ihmisen perustoimeentulotuesta leikataan. Minusta on ollut erikoista tämä keskustelu, joka hallituspuolueiden oikeaan laitaan on pesiytynyt, että meillä olisi mahdollisuus näiden ihmisten toimeentulosta leikata kohtuullisuusharkinnan kautta aina, jos osoitautuisi, että tämä törttöilyn syy tai laiminlyönnin syy on sellainen, että se olisi voitu välttää. Nyt me ollaan menossa kohti sellaista tilannetta, että seuraavaksi todennäköisesti yritetään esittää, että tämä kohtuullisuusharkinta tarkoittaisikin, toisin kuin laissa on linjattu vuosikausia, nimenomaan tätä edellä mainittua tilannetta.

Olen hyvin huolissani siitä, mihin tämä maa on menossa sosiaaliturvan näkökulmasta, ja tässä on erinomainen esimerkki siitä, voiko ylipäättään tuolla tavalla toimia. Nyt näyttää siltä, että ei vain voi vaan tätä koskevia esityksiä ihan vakavalla sävyllä pyydetään tehtäväksi. Se on kyllä minusta aika haastava juttu, että näin halutaan toimia.

Arvoisa puhemies! Tässä viitattiin sitten näihin sanktioiden kategorioihin, jotka tänä iltana eivät ole olleet oikeastaan keskustelussa vielä. Edustaja Lyly totesi, että näitä sanktioita tulee äsken mainittujen laiminlyöntien lisäksi. Jos ei siis hae työttömäksi tai näitä ensisijaisia etuuksia, niin niitä sanktioita tulee nyt sitten toimeentulotuen saajille muualtakin. Työllisyystoimien puolella niitä tulee tästä uudesta lainsäädännöstä, joka oli käsittelyssä työelämävaliokunnassa.

On heti alkuun teille todettava, että sosiaali- ja terveystoimikunnassa vasta näiden sanktioiden yhteisvaikutuksen selvittämisen yhteydessä paljastui, että tosiasiaa työvoimapalveluiden uudistamista ja kehittämistä koskevassa esityksessä on myöskin sellaisia työvoimapalveluiden prosesseja, jotka sallivat toimeentulotuen tosiasiallisen leikkaamisen. Tämä tuli yllätyksenä. Olisi kai eduskunnan kannalta toki ollut hyvä, että tämä olisi huomattu jo alun perin työnjaossa. [Puhemies koputtaa] — Jatkan vielä hetken. — Tässä kävi niin, että työelämävaliokunta selvitti tätä asiaa, ja silloin kun me näitä sanktioita käytiin läpi kauniina maanantaipäivänä, jolloin valiokunnassa muutenkin oli vaikea työtilanne, kun muitakin tehtäviä oli... Käytännössä näiden sanktioiden selvittäminen niin 7:n, 30:n kuin 45:n päivän osalta tehtiin siis työministeriön esittelijän toimesta, ja siinä yhteydessä paljastui kyllä, että nämä sanktiot ovat nyt aivan erimitallisia. Tämä on aivan käsittämätön juttu. Minun täytyy sanoa, että tietenkin kaikkien sosiaali- ja terveystoimikunnan jäsenten, kaikkien työelämävaliokunnan jäsenten, eduskunnan kakkoskerroksen virkamiesten ja ihan jokaisen kansanedustajan olisi tämä pitänyt nähdä, mutta tällä työtahdilla kuin täällä on tehty töitä, niin valitettavasti tämä tosiasia jäi huomaamatta, ja näin ei edes sosiaali- ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

terveysvaliokunta antanut lausuntoa työelämävaliokunnalle näin vakavasta asiasta, jossa nämä sanktiot ovat kaikki erimitallisia, eri tahoilta tehtäviä sanktioita. [Puhemies koputtaa]

Olen kyllä hyvin huolissani siitä, millä tavalla tässä maassa säädetään lainsäädännöstä [Puhemies koputtaa] ja millä tavalla näitä esityksiä tuodaan ja minkälaisessa kulmassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

21.10 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Luen vielä yhden lyhyen kappaleen tästä mietinnöstä ja kommentoin sitä. Se on täällä mietinnön sivulla 7: ”Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että työnhakuvelvoite koskee myös sellaisia henkilöitä, joiden työkyvyssä on haasteita. Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan Kansaneläkelaitos ei ratkaise perustoimeentulotukea käsitellessään sitä, mikä merkitys hoitavan lääkärin lausunnolla on henkilön tosiasiallisen työkyvyn kannalta, vaan se arvioidaan erikseen työkyvyttömyysetuuksien ratkaisuprosesseissa. Myös lääkärin työkyvyttömäksi arvioiman henkilön, jonka työkyvyttömyys ei täytä sairauspäivärahan tai muun työkyvyttömyysetuuden edellytyksiä, tulee ilmoittautua kokoaikatyön hakijaksi, koska tällaisen henkilön ensisijainen etuus on työkyvyttömyysetuus. Työvoimaviranomaisen velvoitteisiin kuuluu huomioida henkilön työkyky palveluprosessissa ja esimerkiksi selvittää työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky sekä ohjata työnhakija tarvittaessa työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin. Työvoimaviranomaisen vastuulla on ottaa työnhakijan tosiasiallinen työkyky huomioon sekä sovittaa hänelle tarjottavat palvelut ja velvoitteet olemassa olevaan työkykyyn.”

Me kiinnitimme huomiota siihen, että meillä on nyt eri viranomaisia, joilla on eri roolit tässä — hyvinvointialueiden sosiaalityö, työvoima-alueet, jotka huolehtivat tästä työllistymisprosessista, ja Kansaneläkelaitos — ja näiden kaikkien kolmen tahon yhteistyön pitäisi olla aivan saumatonta, itse asiassa yhdessä tehtävää työtä. Valtiovarainvaliokunnan TE-jaosto, työ- ja elinkeinoelämää eli pääluokka 32:n asioita käsittelevä jaosto, kiinnitti valtiovarainvaliokunnan mietinnössä tähän samaan asiaan huomiota, koska saimme monilta kuulemiltamme työllisyysalueiden edustajilta käsityksen, että yhteistyö niiden alueiden ja hyvinvointialueiden välillä toimii huonosti. Nyt tähän tulee vielä kolmantena elementtinä Kela, ja tämä kaikki sitten tietyllä tavalla kulminoituu tuossa äskeisessä sitaatissa mainittuun ryhmään, jossa kysymyksessä on alentunut työkyky.

Halusin tämän vielä erikseen mainita. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

21.13 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Unohdin tuossa sanoa, että tässähän on itse asiassa siis kahdenlaisiakin terveysasioihin liittyviä asioita:

Edustaja Lindén otti nyt huomioon tämän, että jos ihminen osoittaa lääkärintodistuksella, että hän ei pysty työllistymään, siitä huolimatta tämä ensisijainen työnhaun velvoite koskee myöskin häntä. Se on kyllä jo aika rajua menoa tällaisessa yhteiskunnassa, jossa on kuitenkin lääkärinlausuntojen mukaan totuttu toimimaan.

Toinen erikoisuus on se, että tässä lähdetään siitä, että jatkossa toimeentulotuen sisään mahtuisivat vain välttämättömät sairaanhoidon menot. Siis ajatelkaa, että siitä huolimatta, että sinulla on todistetusti tietyt vaivat, lääkärin todistuksellakin tietyt vaivat, niin kuitenkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

kin tässä esityksessä lähdetään siitä, että Kelan virkailija katsoo, kuinka paljon tätä välttämätöntä sairaanhoidon menoa voidaan sallia mukaan tähän perustoimeentuloon. Se on kyllä minusta todella erikoinen systeemi, koska nykymaailmassa on ajateltu, että lääkäri kuitenkin antaa lääkärintodistuksen siitä, minkälainen sairaus sinulla on ja minkälaisia kuluja ja menoja ne vaativat. Tämä menee kyllä mielestäni aika erikoiseen norminpurkuun. Ja tässä on vielä se, että sitä nimenomaan vähennetään, eli tarkoituksena on, että kaikkia menoja ei oteta enää huomioon. Tämä oli minusta aika kova.

Sitten tässä on puhuttu hyvin ansiotulojen huomioimisesta, eli pienimmäkään tuen saaminen, että pääsisit silloin tällöin tekemään jotain keikkaa, ei enää kannata. Siis tämän tyyppisen järjestelmän luominen, että toimeentulotuen saajan ei kannata mennä mihinkään töihin enää eikä myöskään ottaa mitään lahjoja vastaan... Eli ihmisten, jotka haluaisivat auttaa näitä Suomen köyhimpiä ihmisiä — joita on kuitenkin seitsemän prosenttia väestöstä — ei kannata antaa näille ihmisille mitään apua, koska hallitus kieltää nyt kaikkein pienimmäkin rahaerän vastaanottamisen. Se on minusta kyllä todella erikoista. Tässä käytiin välillä jo keskustelua siitä, että jos esimerkiksi joku lapsi joutuu jonkun rikoksen kohteeksi ja saa sitten oikeudesta korvausta, niin sekin otetaan huomioon tässä menossa.

Kyllä minun täytyy sanoa, että kyllä jotenkin tuntuu, että miksi ihmeessä... Esimerkiksi tämä viimeinen asia on semmoinen, mitä on kautta puoluerajojen haluttu hoitaa niin, että tällaisissa isojen rikoksien tapauksissa lapsi saisi sentään kohtuullisen korvauksen — mutta hän ei saa, jos perhe on toimeentulotuen asiakas. On se minusta käsittämätöntä. Tässä yhteydessä tämänkin olisi voinut korjata, mutta tässä haluttiin säästää 70 miljoonaa euroa, niin että sekään ei ole mahdollista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 116/2025 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 17/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.